

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA EKONOMICKÁ

Bakalářská práce

Dopady globální ekonomické krize na trh práce nových členských zemí EU
Impacts of the Global Economic Crisis on the Labor Market of the New EU
Member States

Michaela Řehořová

Plzeň 2014

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma

„Dopady globální ekonomické krize na trh práce nových členských zemí EU“

vypracovala samostatně pod odborným dohledem vedoucího bakalářské práce za použití pramenů uvedených v příložené bibliografii.

V Plzni, dne .....

.....

Podpis autora

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala především vedoucí mé bakalářské práce Mgr. Magdaleně Rousové M.A., Ph.D., za čas, odborné rady a připomínky, které mi při zpravování této práce věnovala.

OBSAH

ÚVOD A CÍLE PRÁCE	7
1 ROZBOR LITERATURY	9
1.1 LITERATURA ZABÝVAJÍCÍ SE EKONOMICKOU KRIZÍ.....	9
1.2 LITERATURA ZABÝVAJÍCÍ SE REGIONÁLNÍMI DOPADY EKONOMICKÉ KRIZE	10
1.3 LITERATURA ZABÝVAJÍCÍ SE TRHEM PRÁCE.....	13
2 METODIKA PRÁCE A ZDROJE DAT	16
3 EKONOMICKÁ KRIZE	22
3.1 PŘÍČINY VZNIKU GLOBÁLNÍ EKONOMICKÉ KRIZE	22
3.2 OBECNÝ PRŮBĚH A ŠÍŘENÍ GLOBÁLNÍ EKONOMICKÉ KRIZE A JEJÍ MOŽNÁ VÝCHODISKA A ŘEŠENÍ.....	23
4 VYMEZENÍ ÚZEMÍ A VYBRANÁ CHARAKTERISTIKA VYBRANÝCH STÁTŮ	27
4.1 VÝVOJOVÉ TENDENCE TRANSFORMACE VE VYBRANÝCH STÁTECH	30
4.2 FAKTORY OVLIVŇUJÍCÍ DOPADY GLOBÁLNÍ EKONOMICKÉ KRIZE VE VYBRANÝCH STÁTECH	31
4.3 MĚNÍCÍ SE TRHY PRÁCE VE VYBRANÝCH STÁTECH	33
5 DOPADY GLOBÁLNÍ EKONOMICKÉ KRIZE NA TRH PRÁCE VE VYBRANÝCH STÁTECH EU	36
6 REGIONÁLNÍ ANALÝZA MÍRY NEZAMĚSTNANOSTI V NUTS 2 REGIONECH VYBRANÝCH STÁTŮ EU	48
7 GLOBÁLNÍ EKONOMICKÁ KRIZE A STRUKTURA NEZAMĚSTNANOSTI VE VYBRANÝCH STÁTECH EU	57
7.1 MÍRA NEZAMĚSTNANOSTI DLE VĚKU.....	58
7.2 MÍRA NEZAMĚSTNANOSTI DLE VZDĚLÁNÍ	62

7.3 MÍRA NEZAMĚSTNANOSTI DLE POHLAVÍ	66
7.4 DLOUHODOBÁ MÍRA NEZAMĚSTNANOSTI	69
8 GLOBÁLNÍ EKONOMICKÁ KRIZE A ZAMĚSTNANOST V SEKTORECH EKONOMIK VYBRANÝCH STÁTŮ EU	71
ZÁVĚR	78
SEZNAM TABULEK A OBRÁZKŮ	82
SEZNAM TABULEK.....	82
SEZNAM OBRÁZKŮ	82
SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK	85
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A ZDROJŮ DAT	87
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	87
ZDROJE POUŽITÝCH DAT	92
SEZNAM PŘÍLOH.....	96

ÚVOD A CÍLE PRÁCE

Globální ekonomická krize je stále velmi aktuální téma, o které se zajímají nejen ekonomové, analytici, banky, či jiné instituce, ale i celá široká veřejnost. V srpnu roku 2007 propukla ve Spojených státech amerických hypoteční krize, která byla důsledkem nesplácení rizikových půjček. Tato hypoteční krize se šířila dále a vznikla z ní globální ekonomická krize. Ovlivnila celý svět tedy i Evropu. Dnes je všeobecně pokládána za nejhorší hospodářský propad od 30. let 20. století, kdy Spojenými státy americkými otřásla Velká hospodářská krize (Foster a Magdoff, 2009). Stala se tak klíčovým faktorem, jenž ovlivnil budoucí vývoj světového hospodářství. Dopady ekonomické krize se projevily nejen v makroekonomických veličinách většiny států světa, ale i v sociálních tématech jako je růst nezaměstnanosti.

Práce se zabývá změnami na trhu práce nových členských států Evropské unie (dále jen EU) v důsledku globální ekonomické krize, zemí střední a východní části Evropy, které přistupovaly do EU v roce 2004 a 2007. Mezi tyto státy patří: Česká republika, Estonsko, Litva, Lotyšsko, Maďarsko, Polsko, Slovensko a Slovinsko, které přistoupily v roce 2004, a Bulharsko s Rumunskem přistoupivší v roce 2007. Dalšími členskými státy EU, které přistoupily v roce 2004, kterými se však z důvodu jejich odlehlosti vůči střední a východní Evropě nebude práce věnovat, jsou ostrovní státy Kypr a Malta. V roce 2013 bylo posledním přistupujícím členem EU Chorvatsko. Vzhledem ke krátkému časovému období jeho členství, není dostupná kompletní datová základna vybraných ukazatelů trhu práce ve sledovaných letech. Z tohoto důvodu se práce nezabývá tímto členem EU.

Globální ekonomická krize doléhala na uvedené státy rozdílně, neboť ekonomiky těchto zemí jsou odlišné. Přesto mají tyto státy jedno společné. Všechny prošly zásadní systémovou přeměnou, tzv. transformačním procesem. Ekonomiky a společnosti těchto zemí byly transformovány od pádu komunismu (Myant a Drahokoupil, 2010). Došlo k přechodu od systému centrálně plánovaných ekonomik k systému ekonomik tržního typu a přeměně totalitních společenských systémů v systémy parlamentních demokracií (Kunešová a kol., 2006).

V současné době se ekonomiky světa z krize vzpamatovávají, některé rychleji či naopak pomaleji. Stále častěji se setkáváme s otázkou, zda je světová ekonomická krize za námi. Již v roce 2010 a 2011 došlo, dle Spěváčka (2012), k mírnému oživení světové ekonomiky. Vzhledem k omezenému rozsahu práce dochází k nastínění problematiky ekonomické krize, práce si tedy neklade za cíl zjistit, zda již ekonomická krize skončila či stále pokračuje.

Cílem předkládané práce je zmonitorovat a zhodnotit průběh globální ekonomické krize na trhu práce ve vybraných nových členských státech EU. Dalším cílem je identifikovat a porovnat dopady globální ekonomické krize na trh práce ve vybraných nových členských státech EU a jejich NUTS 2 regionech.

1 ROZBOR LITERATURY

Stěžejní částí pro vypracování této kvalifikační práce bylo nastudovat odbornou literaturu, která se zabývá ekonomickou krizí obecně, dále jejími projevy ve vybraných státech EU a trhem práce. Těmito tématy se zabývají odborníci jako například sociologové, ale zejména ekonomové a geografové. Práce kombinuje poznatky nejen česky psané literatury, ale i zahraniční odborné literatury a data z webových databází. Se začátkem krize vznikala zejména literatura, která se zabývala jejími příčinami či průběhem, nyní se objevují publikace, které identifikují právě dopady globální ekonomické krize v jednotlivých státech či jejich regionech.

Vzhledem ke stanoveným cílům práce, byla literatura rozdělena do tří částí. První část se zabývá obecnými aspekty ekonomické krize, druhá část je přímo zaměřená na dopady a důsledky krize v jednotlivých vybraných státech EU. Pro pochopení problematiky trhu práce byla zařazena literatura, která se zabývá obecně trhem práce.

1.1 LITERATURA ZABÝVAJÍCÍ SE EKONOMICKOU KRIZÍ

Tématice krize, jejím příčinami, průběhu a obecnými hledisky se zabývají většinou ekonomové. Takovým příkladem je příspěvek Švejnara s názvem *Kdy, proč a kde vznikají krize* (2009), který se zamýšlí nad vývojem krize a možnými budoucími scénáři, jak se ekonomiky budou vyvíjet. O původu krize, tedy o krizi, která vznikla v USA, se věnuje publikace *Velká finanční krize – příčiny a následky* (2009) od Fostera a Magdoffa, kteří nabízejí analýzu finanční krize, jak k ní došlo a jaké bude mít důsledky do budoucna. Klvačová s kolektivem autorů vydala monografii pod názvem *Světová ekonomická krize: příčiny, projevy, perspektivy* (2009), ve které pojednává o příčinách vzniku krize, ale také o jejích projevech a dále o rozšíření krize do Evropy, respektive EU. Důvody vzniku finanční krize v USA také vysvětluje Soros ve své knize *Nové paradigma pro finanční trhy: úvěrová krize 2008 a co dál* (2009). V této publikaci dále navrhuje nový přístup k pojetí finančních trhů a také nastiňuje možnosti, jak se z krize postupně vymanit. V podobném duchu se nese i kniha od Woodse pod názvem *Krach: příčiny krize a nápravná opatření, která ji jen zhoršují* (2010). Woods analyzuje taktéž příčiny krize a velmi kriticky poukazuje na opatření, která krizi jen zhoršují.

Tématu krize se věnuje také Janáčková v publikaci *Krize eurozóny a dluhová krize vyspělého světa* (2010), která se zabývá, jak již název napovídá, krizi eurozóny, ale i příčinami světové finanční krize a dále upozorňuje na první varovné signály zpomalení světové ekonomiky. Publikačně činný v této problematice je také Spěváček, jenž se ve svých článcích zabývá vývojem ekonomiky USA, EU, ale také České republiky. V článku *Světová ekonomika v recesi* (2009) se věnuje právě ekonomice EU, ale i USA.

1.2 LITERATURA ZABÝVAJÍCÍ SE REGIONÁLNÍMI DOPADY EKONOMICKÉ KRIZE

Jak již bylo řečeno, krize se dotkla téměř všech regionů světa, nevyjímaje postsocialistické země střední a východní Evropy. Studium dopadů krize na země tohoto regionu se dostává do popředí nejen u nás v České republice, ale právě zejména v zahraničí. Takovýmto případem je článek *The Global Economic Crisis, and the Former Soviet Union: Models of Development and the Contradictions of Internationalization* (2010), ve kterém se autoři, geografové Smith a Swain, detailněji věnují povaze a důsledkům krize na postsocialistické země EU. Smith a Swain se zaměřují na to, jaký vliv měly geoeconomické a geopolitické integrace, které byly prováděny během transformačního procesu těchto zemí, na ekonomickou zranitelnost zemí v důsledku nástupu krize. Mimo to se dále zabývají dalšími nástupnickými zeměmi bývalého Sovětského svazu. Zpráva pod názvem *The Impact of the Global Economic and Financial Crisis on Central, Eastern and South-Eastern Europe: A Stock – Taking Exercise* (2010), kterou publikovali autoři Sandor a Reiner, se rovněž zabývá dopady světové hospodářské a finanční krize na řadu zemí střední a východní Evropy.

Unikátní publikací obsahující případové studie ekonomů a geografů zabývajících se dopady ekonomické krize na střední a východní Evropu, je monografie Gorzelaka a Goha, *The Financial Crisis in Central and Eastern Europe: From Similarity to Diversity* (2010). Autoři jednotlivých příspěvků se zabývají nejen obecným hlediskem krize, ale hodnotí i regionální rozměr krize. Podstatným faktorem je, že tito autoři, jež zpracovávají regionální změny vzniklé během ekonomické krize, jsou odborníci působící přímo v jednotlivých zasažených státech. Obsah příspěvků je vsazen do kontextu s transformacemi států, jež jsou podle autorů důležitým činitelem, který

ovlivnil jejich vývoj a dopady ekonomické krize. Příspěvky rovněž obsahují analýzy makroekonomických dat a faktory, které umocnily dopady ekonomické krize či některá opatření učiněná vládami zasažených zemí.

Spiridinova v příspěvku *The Geography of the Financial Crisis and Policy Response in Bulgaria* (2010), nejdříve uvádí stručnou historii transformačního procesu Bulharska, dále hodnotí příznivou hospodářskou situaci po transformaci a poté poukazuje na dopady krize na bulharskou ekonomiku. Případovou studii na Českou republiku provedl Blažek pod názvem *The Regional Impacts of the Global Financial and Economic Crisis in the Czech Republic* (2010a). Blažek v České republice, podobně jako Spiridinova v Bulharsku, studuje vývoj české ekonomiky na různých regionálních úrovních. Zaměřuje se na její změny v důsledku krize na úrovni krajů, okresů a také zmiňuje dopady krize v jednotlivých odvětvích ekonomiky. Autor mimo jiné zmiňuje, že Česká republika byla zasažena ekonomickou krizí v relativně příznivé situaci, díky svému nízkému vnějšmu zadlužení a také díky velice atraktivní geografické poloze.

Dopady globální ekonomické krize v Estonsku hodnotí Raagmaa ve studii, která nese název *Regional Impacts of the Global Financial and Economic Crisis in Estonia* (2010), kde autor uvádí důvody, proč byl tento stát zasažen ekonomickou krizí dříve než ostatní státy regionu střední a východní Evropy. Vysvětluje, že náhlý pokles hrubého domácího produktu (dále jen HDP) byl způsoben dřívějším modelem ekonomického růstu na základě zahraničních půjček a domácí spotřeby. Nejen dopady krize na ekonomiku Maďarska, ale i dopady krize na trh práce se zabývá Fazekas a Ozsvald. Jejich závěry najdeme v příspěvku pod titulkem *The Geography of the 2008 – 2009 Crisis – the Case of Hungary* (2010). Je zde zmiňován zajímavý fakt, že se Maďarsko stalo po roce 2000 nejhorším ekonomicky vykonávajícím státem z nových členských států EU. Jednomu z pobaltských států Lotyšsku se věnuje studie *The Latvian Economy at the Crossroads: Regional Dynamics* (2010), jejíž autorka Muravska, stejně jako v Litvě působící geograf Burneika, v publikovaném článku *Main Trends of Development and Regional Peculiarities in the Lithuanian Economy in the Context of the Recent Economic Recession* (2010), se věnují těmto ekonomikám zemí v důsledku ekonomické krize. Autoři zastávají názor, že právě v období krize dochází zejména v pobaltských státech ke snižování meziregionálních rozdílů v každé prostorové úrovni.

Ekonomickou krizí v Polsku se zabývá Gorzelak, v případové studii *The (non – existing?) Polish Crisis* (2010a). Gorzelak identifikuje hlavní důvody pro relativně dobré postavení Polska v době krize a říká, že jedním z důvodů je dosti velký domácí trh, který zajistil relativní stabilitu polské ekonomiky. Stejně tak o Polsku píše v příspěvku *Poland. The Crisis and the Policy Response in the Area of Cohesion Policy* (2010) Žuber a zmiňuje nejen krizi, ale i její důsledky. Mimo jiné poukazuje na úsilí polských orgánů o poskytování prostředků z Fondu soudružnosti EU, které napomohly financovat rozvoj infrastruktury a dalších regionálních projektů. Stejně tak zmiňuje investice prováděné v souvislosti s fotbalovým mistrovstvím Evropy 2012, které byly také důležitými stabilizačními faktory. Goschin a Constantin poukazují ve své práci *The Geography of Financial Crisis and the Policy Response in Romania* (2010) na průběh krize v kombinaci s nepříznivou hospodářskou strukturou, čili na silnou roli zemědělství a periferní postavení některých regionů v Rumunsku, které se však prokázaly být oproti nejrozvinutějším regionům vůči ekonomické krizi odolnější. Případová studie na Slovensku *The Financial and Economic Crisis in Slovakia – its Spatial Aspects and Policy Responses* (2010) provedená Bučkem se zabývá prostorovými aspekty a politickou reakcí v období finanční a ekonomické krize. Buček zde analyzuje vývoj během krize, který byl v některých ohledech podobný vývoji v České republice. Ve Slovinsku se diskutovaným tématem zabývá Wostner, v publikované části monografie *The Crisis, Slovenia and its Regions* (2010), ve které zmiňuje makroekonomické dopady krize, důsledky v odvětvové struktuře ekonomiky a regionální dopady na trh práce. Autor dále zmiňuje, že krize odhalila zásadní problémy, na které je třeba se soustředit na úrovni jak regionální, národní a kontinentální, tak i světové úrovni.

Celkovému shrnutí důsledků krize v zemích střední a východní Evropy se zabývá polský ekonom Gorzelak *The Financial Crisis in Central and Eastern Europe* (2010b). V této studii také identifikoval hlavní vnitřní a vnější faktory, které se staly příčinami dopadů ekonomické krize ve střední a východní Evropě. Dále se věnuje otázkám, jaká bude situace globální ekonomiky, až krize skončí. Zároveň však uvádí, že nejsou žádné jednoduché a spolehlivé výhledy pro budoucnost. Nicméně naznačuje, že situace po krizi se bude řídit, ještě více než předtím, inovacemi. Blažek v příspěvku *Regional Unemployment Impacts of the Global Financial Crisis in the New Member States of the EU* (2010b) analyzuje dopady krize na nezaměstnanost v jednotlivých

regionech těchto států a pokouší se o separování zemí do skupin podle podobných měřících ukazatelů či změn.

Za zmínku z této monografie stojí i srovnávací analýza vlivu krize v západní Evropě *The Final Decline of Western European Industries? A Reflection Note on Structural Explanations of the Crisis in Western Europe* (2010) od Lennerta nebo *The Geography of the Crisis in Western Europe: National and Regional Impacts and Policy Responses* (2010) od Bachtlera a Davies. Lennert mimo jiné navrhuje výklad krize, jako důsledek spotřeby v bohatém světě.

1.3 LITERATURA ZABÝVAJÍCÍ SE TRHEM PRÁCE

Problematicke trhu práce v zemích střední a východní Evropy byla věnována značná pozornost zejména během jejich procesu transformace a v souvislosti se vstupem těchto zemí do EU. Trhy práce bývalých ekonomik střední a východní Evropy prošly politickými, hospodářskými a společenskými reformami. Takovýmto příkladem jsou autoři Cazes a Nešporová, kteří se ve svém díle *Transformace trhů práce střední a východní Evropy: pružnost trhu a ochrana pracovníka* (2003) zabývají otázkou, zda jsou slabé výsledky zaměstnanosti v evropských zemích důsledkem strnulosti jejich trhů práce. Autoři uvádějí, že i po letech transformace zůstává hlavním problémem regionu střední a východní Evropy setrvalá nezaměstnanost. Dle Mareše a Sirovátky a jejich díla *Trh práce, nezaměstnanost, sociální politika* (2003) je problém nerovnováh trhů práce a dopadů nezaměstnanosti v postkomunistických zemích tíživý v důsledku transformačního procesu. V němž podle Mareše a Sirovátky (2003) šlo o proces tržní transformace, deindustrializace, vnitřní modernizace ekonomiky a také globalizace. Právě intenzita těchto procesů a celková vývojová opožděnost postkomunistických zemí je podle autorů spojena s dlouhodobými dopady na trhy práce a úroveň nezaměstnanosti.

Vývojem situace na trhu práce po transformaci se zabývá Abrahám v díle *Komparativní ekonomika EU: (trendy, souvislosti a implikace pro ekonomickou governance)*, (2008). Publikace předkládá ucelený pohled na oblast trhu práce a sociálních politik EU, mimo jiné zahrnuje komparativní analýzu členských států z pohledu hospodářského růstu a ekonomické úrovně.

Obecně trhem práce a nezaměstnaností se zabývá Halásková v publikaci *Trh práce a politika nezaměstnanosti* (2001), která definuje trh práce jako místo, kde stojí nabídka práce a poptávka po práci ve vzájemné soutěži a výsledkem je cena práce neboli mzda. Na trhu práce jsou jednotlivci, kteří nabízejí své dovednosti, znalosti, zkušenosti a kvalifikaci a jednotlivé firmy, které pracovní sílu poptávají. Nezaměstnanost dělí dle obecné ekonomické teorie na:

- frikční (vzniká s životním cyklem a s hledáním lepšího pracovního místa v důsledku časové prodlevy);
- strukturální (vzniká příčinou profesního nebo regionálního nesouladu mezi nabídkou práce a poptávkou po práci);
- cyklická (souvisí s hospodářským cyklem v ekonomice, vzniká převisem celkové nabídky nad celkovou poptávkou na trhu práce).

Trh práce a s ním související problematiku nezaměstnanosti řeší v publikaci *Evropské pracovní trhy a průmyslové vztahy* (1999) také Winkler a Wildmanová, kteří píší, že nezaměstnanost se stala součástí života lidí v moderní společnosti a důsledky nezaměstnanosti jsou ekonomické a sociální. Ekonomické důsledky vyplývají z toho, že ekonomika nevyrábí tolik produkce, kolik je schopna vyrábět a sociální důsledky jsou promítány v chování a postoji nezaměstnaných jedinců a ve společenském životě (Winkler a Wildmanová, 1999). Dále píší, že nezaměstnanost nemusí mít jen negativa, ale může přinést i pozitiva. Takovým příkladem je situace, kdy člověk hledající práci neakceptuje hned první pracovní příležitost, ale snaží se vybrat tu nejvhodnější z jeho pohledu. I Spěváček et al. v díle *Makroekonomická analýza* (2012) se věnuje analýze trhu práce a uvádí jiný pohled na nezaměstnanost, který představuje dělení na tzv. dobrovolnou a nedobrovolnou nezaměstnanost. Dobrovolný charakter nezaměstnanosti je způsoben upřednostňováním volného času, osoby činí takto dobrovolně, protože výše reálných mzdových sazeb není dostatečná vzhledem k ceně úbytku volného času. Nedobrovolnou nezaměstnanost spojují s existencí vysokých reálných mzdových sazeb, které znemožňují ochotu firem vyplácet mzdy v takové výši, aby nastala rovnováha na trhu práce. Kuchař ve svém díle *Trh práce: sociologická analýza* (2007, str. 14) dodává, že “cílovým vztahem ve vztahu nabídky a poptávky je rovnováha na trhu práce. Je to stav, kdy domácnosti nabízejí při dané reálné mzdě tolik práce, kolik chtějí a podniky

najímají tolik pracovních sil, kolik jich při dané reálné mzdě chtějí najmout”. Problému nezaměstnanosti, který se na trhu práce objevuje, se věnuje taktéž Mareš v publikaci *Nezaměstnanost jako sociální problém* (2002). Uvádí, že pokud dojde na trhu práce k výrazné převaze na straně nabídky, dojde k masové nezaměstnanosti a teprve ta je vážným ekonomickým a sociálním problémem, kterému je věnována pozornost celé společnosti a jejích státních a politických institucí. Masová nezaměstnanost podle Mareše (2002) vytváří pro společnost i pro vládu vážné problémy finančního, organizačního a politického charakteru.

Trhu práce v důsledku globální ekonomické krize se věnují Blažek a Netvrdová, v článku *Regional unemployment impacts of the global financial crisis in the new member states of the EU in Central and Eastern Europe* (2012). Svou pozornost zde věnují regionálnímu pohledu na dopady globální ekonomické krize na trh práce, respektive nezaměstnanost v nových členských státech EU ve střední a východní části Evropy. Analyzují zde změny v regionální míře variability nezaměstnanosti zapříčiněné globální ekonomickou krizí a poté identifikují několik vzájemných a protichůdných tendencí v jejich regionální struktuře v době krize.

2 METODIKA PRÁCE A ZDROJE DAT

Zachycení dopadů globální ekonomické krize na trh práce vybraných nových členských států EU¹ předchází časová analýza vývoje vybraných ukazatelů trhu práce v letech 2002 – 2012, dle dat statistického úřadu Evropských společenství Eurostatu. Mezi vybrané ukazatele za sledované státy byla zařazena míra nezaměstnanosti, počet osob evidovaných na úřadech práce jako uchazeči o zaměstnání a počet osob zaměstnaných v jednotlivých sektorech ekonomiky. Kromě časové analýzy byla provedena též regionální analýza míry nezaměstnanosti na úrovni NUTS 2² regionů vybraných států, v důsledku globální ekonomické krize.

Jako počáteční rok časové analýzy byl zvolen rok 2002, aby bylo možné pozorovat delší předkrizové období ve vybraných státech a lépe tak analyzovat a identifikovat dopady krize na trh práce těchto zemí a zároveň také období ekonomického růstu po transformačním období. V tento zvolený rok vybrané státy střední a východní Evropy nebyly členy EU, avšak již v roce 1994 obdržela EU oficiální žádost o členství od Maďarska a Polska, v následujících letech podaly žádost ostatní vybrané státy (Bulharsko, Česká republika, Estonsko, Litva, Lotyšsko, Rumunsko, Slovensko a Slovinsko). Jako konečný rok byl zvolen rok 2012, jak z důvodu dostupnosti nejaktuálnějších kompletních dat, tak z důvodu delšího časového odstupu od propuknutí globální ekonomické krize v jednotlivých vybraných státech. Časová analýza vývoje trhu práce je založena na ročních údajích mezi roky 2002 – 2012, pro podrobnější pohled byla zařazena čtvrtletní míra nezaměstnanosti mezi roky 2008 – 2012 vybraných států EU. Pro informaci, jak jsou na tom sledované státy, bylo zařazeno srovnání vybraných ukazatelů s průměrem EU jako celkem EU – 27³.

---

¹ Nově členské státy EU: Jako nové členské státy EU jsou považovány ty země, které přistoupily v roce 2004 (Česká republika, Estonsko, Kypr, Litva, Lotyšsko, Maďarsko, Malta, Slovensko, Slovinsko) a 2007 (Bulharsko a Rumunsko) a poslední přistoupivší člen Chorvatsko v roce 2013 (Evropa, 2014).

² NUTS 2: Klasifikace NUTS (Klasifikace územních statistických jednotek) je hierarchický systém pro rozdělování na ekonomické území EU. NUTS II jsou základní regiony pro aplikaci regionálních politik (Eurostat, 2012a).

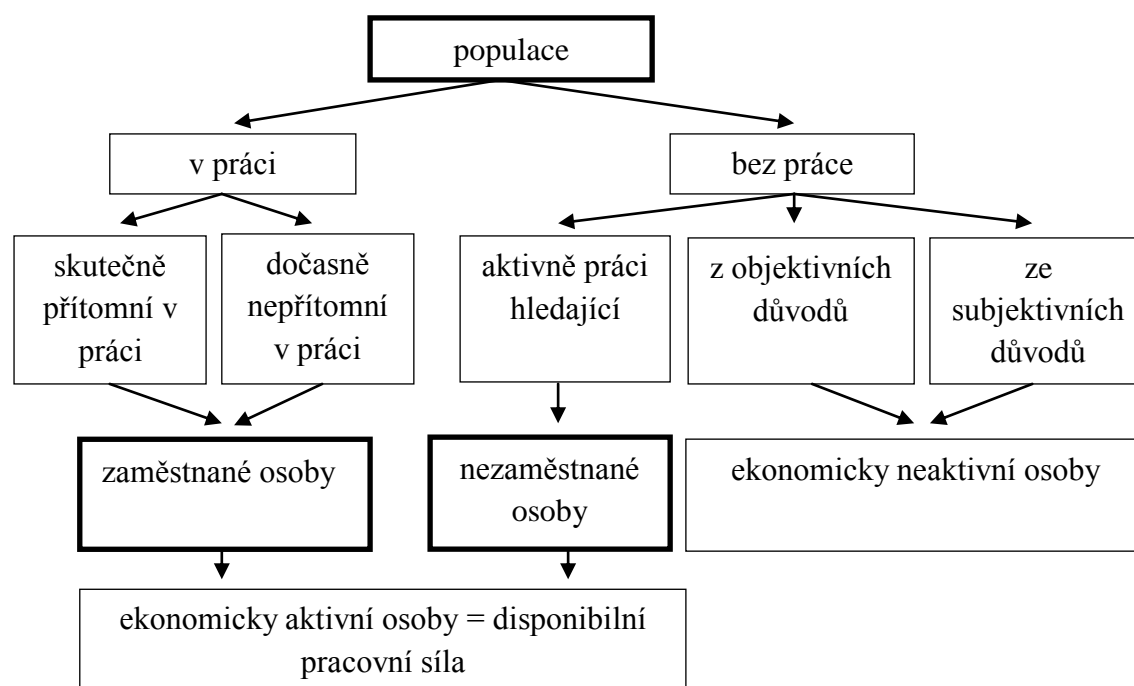
³ EU – 27: Evropská unie s 27 členy byla do 30. června 2013, od 1. července 2013 je EU jako celek EU – 28. Z důvodu nezahrnutí Chorvatska a zvoleného konečného roku 2012, je v práci zahrnován celek EU – 27. Avšak ve zvoleném počátečním roku 2002 časové analýzy existovala do roku 2004 EU – 15. Poté se EU rozšířila o další, právě nové členy a vznikla EU – 25, která byla rozšířena o Bulharsko a Rumunsko přistoupivší v roce 2007 a vznikla tak EU – 27.

Práce se zabývá na úrovni jednotlivých států strukturou nezaměstnanosti podle: pohlaví, dlouhodobé míry nezaměstnanosti, věku a vzdělání. Pro regionální analýzu trhu práce na úrovni NUTS 2 regionů vybraných států byla zařazena míra nezaměstnanosti.

Jak již bylo zmíněno v úvodu práce, nebude zde rozebírána problematika na trhu práce nových členských států EU, kterými jsou Kypr a Malta, z důvodu jejich odlehlosti vůči střední a východní Evropě a Chorvatsko, které je členem EU od roku 2013 a dle Eurostatu nemá potřebná data k lednu 2014 za vybrané ukazatele zcela kompletní. Jedná se například o absenci dat o počtu zaměstnaných osob v jednotlivých sektorech ekonomiky a počet osob evidovaných na úřadech práce jako uchazeči o zaměstnání, či nekompletní data za zvolené časové období na regionální NUTS 2 úrovni.

Vzhledem ke stanoveným cílům práce bylo zapotřebí zachytit vývoj situace na trhu práce dle vybraných ukazatelů trhu práce vybraných států. Základní kategorií trhu práce je počet ekonomicky aktivních obyvatel, který je tvořen osobami zaměstnanými a nezaměstnanými (viz obr. č. 1).

Obr. č. 1: Rozdělení populace podle ekonomické aktivity

Zdroj: Eurostat, 2014a; Spěvák et al. 2012; vlastní zpracování

Dle Eurostatu (2014a) jsou součástí pracovní síly všichni obyvatelé starší 15 let. Zbývající část populace je označována jako ekonomicky neaktivní. Podle metodologie Eurostatu (2014a) je za zaměstnaného považována ta osoba, která v daném referenčním týdnu pracovala za mzdu nebo zisk alespoň 1 h, či má pracovní místo, ale byla dočasně nepřítomna v práci. Jako nezaměstnanou osobu označuje Eurostat (2014a) člověka ve věku 15 – 74 let bez zaměstnání, aktivně hledajícího práci v předchozím období 4 týdnů a schopného okamžitě nebo v krátkém časovém intervalu (zpravidla 14 dnů) nastoupit do práce. Nezaměstnanost měříme pomocí tzv. míry nezaměstnanosti. V předkládané práci je míra nezaměstnanosti vyjádřena na základě dat zjišťovaných metodou založenou na výběrovém šetření pracovních sil (VŠPS) (2014a). Metodologie VŠPS je mezinárodně sladěna podle principů stanovených Mezinárodní organizací práce (ILO). Míra nezaměstnanosti z VŠPS vyjadřuje procentuální podíl nezaměstnaných osob na celkovém počtu ekonomicky aktivních osob (pracovní síle) (Eurostat, 2014a). Míra nezaměstnanosti charakterizuje situaci na trhu práce a nepřímo vypovídá i o výkonnosti ekonomiky (Eurostat, 2014a). Abrhám (2011) k tomu dodává, že nezaměstnanost patří vedle deficitů veřejných rozpočtů mezi ukazatele, ve kterých se nejvíce projevuje ekonomická krize. Podle Kuchaře (2007) je míra nezaměstnanosti ovlivněna demografickými faktory a její výše odráží vztahy nabídky a poptávky na trhu práce.

Pro analýzu situace na trhu práce z hlediska délky nezaměstnanosti byl zařazen ukazatel dlouhodobé míry nezaměstnanosti. Tento ukazatel je významný pro hodnocení strukturálních nerovnováh na trhu práce. Dlouhodobě vysoká úroveň tohoto ukazatele či nárůst v čase značí o nedostatečné pružnosti jednotlivých subjektů na trhu práce. Dlouhodobá míra nezaměstnanosti vyjadřuje procentuální podíl počtu dlouhodobě nezaměstnaných (12 měsíců a více) ve věku 15 – 74 let na celkovém počtu ekonomicky aktivních osob (pracovní síle) (Eurostat, 2013a). Ukazatel je v souladu s definicí ILO (Eurostat, 2013a). Dle Mareše (2002) je délka nezaměstnanosti významnou informací pro vytipování problémových regionů či sociálních kategorií. Navíc není dlouhodobá nezaměstnanost jen ekonomickým problémem, ale i psychologickým, sociálním a kulturním (Mareš, 2002).

Pro rozpoznání charakteristických rysů míry nezaměstnanosti bylo nezbytné analyzovat míru nezaměstnanosti z různých sociodemografických hledisek. Pro analýzu

míry nezaměstnanosti podle věku byly vybrány tři základní věkové kategorie, a to populace mladší věkové skupiny obyvatel ve věku 15 – 24 lety, jež je často označována společně se skupinou starších jako problémová skupina na trhu práce (Eurostat, 2014p). Dalšími vybranými věkovými skupinami je populace střední věkové skupiny ve věku mezi 25 – 54 lety a populace starší pracovní síly ve věku mezi 55 – 64 lety, které sleduje Eurostat (2014p).

Analýza vývoje míry nezaměstnanosti podle dosaženého vzdělání je založena na mezinárodní klasifikaci International Standard Classification of Education 1997 (ISCED 1997) (Eurostat, 2014a), která sleduje v hrubším členění (0 – 2 primární, 3 – 4 sekundární a postsekundární a 5 – 6 terciární) úrovně vzdělání označených kódy 0 – 6 (viz tabulka č. 1) (Eurostat, 2013b). Tento ukazatel se podle Eurostatu (2014a) vztahuje na osoby ve věku 15 – 64 let a ukazuje míru obtíží, kterým lidé s různou úrovní vzdělání musí čelit na trhu práce, přičemž nabízejí první úvahu ohledně dopadu vzdělání na snížení šance být nezaměstnaný. V současné době existuje aktuální verze ISCED 2011, která obsahuje taktéž 7 základních úrovní, které se mohou dále vnitřně dělit na další úrovně (UIS, 2014). Dle UIS (2014) se první mezinárodní sběr dat na základě ISCED 2011 bude konat v letošním roce 2014.

Tab. č. 1: Mezinárodní klasifikace vzdělání ISCED 1997

kód	úroveň vzdělání	název úrovně
0	ISCED 0	preprimární vzdělání
1	ISCED 1	primární vzdělání
2	ISCED 2	nižší sekundární vzdělání
3	ISCED 3	vyšší sekundární vzdělání
4	ISCED 4	postsekundární neterciární vzdělání
5	ISCED 5	terciární vzdělání – první stupeň
6	ISCED 6	terciární vzdělání – druhý stupeň

Zdroj: Eurostat, 2013b; vlastní zpracování

Dalším vybraným ukazatelem je počet osob evidovaných na úřadech práce jako uchazeči o zaměstnání a udává průměrný počet osob za rok (Eurostat, 2014b). Počet osob evidovaných na úřadech práce jako uchazeči o zaměstnání spolu s osobami evidovanými na úřadech práce jako nezaměstnanými jsou hlavními cílovými skupinami opatření politiky zaměstnanosti (PZ) (Eurostat, 2014b). Pro tento ukazatel, z důvodu

jeho nekompletnosti získaných dat dle databáze Eurostatu, bylo zvoleno časové období 2005 – 2011.

Analýza vývoje počtu osob zaměstnaných v jednotlivých sektorech ekonomiky je založena na mezinárodní klasifikaci ekonomických činností NACE, která je standardní klasifikací ekonomických činností Evropské unie (Eurostat, 2014a). Předkládaná práce využívá klasifikaci po nejnovější revizi NACE Rev 2 v agregaci ve vyšší úrovni (viz tab. č. 2) (ČSÚ, 2011). V případě této analýzy nebylo možné získat data pro Bulharsko pro sekci C NACE Rev 2, tedy pro zpracovatelský průmysl a data za roky 2002 a 2003 pro Polsko a jeho sektory a sekce ekonomiky. Ostatní data sledovaných států pro roční analýzu jsou však kompletní.

Tab. č. 2: Vyšší úroveň agregace klasifikace ekonomických činností

kategorie	popis	sekce NACE Rev 2	sektory
1	Zemědělství, lesnictví a rybnářství	A	I.
2	Průmysl, těžba a dobývání	B - E	II.
2a	Zpracovatelský průmysl	C	
3	Stavebnictví	F	
4	Velkoobchod a maloobchod, doprava a skladování, ubytování, stravování a pohostinství	G - I	III.
5	Informační a komunikační činnosti	J	
6	Peněžnictví a pojišťovnictví	K	
7	Činnosti v oblasti nemovitostí	L	
8	Profesní, vědecké, technické, administrativní a podpůrné činnosti	M - N	
9	Veřejná správa, obrana, povinné sociální zabezpečení, vzdělávání, zdravotní a sociální péče	O - Q	
10	Ostatní činnosti	R - U	

Zdroj: Eurostat, 2014a; ČSÚ, 2011; vlastní zpracování

Pro srovnání časové analýzy vývoje vybraných ukazatelů na trhu práce ve vybraných státech byl do kvalifikační práce zařazen vývoj ekonomické výkonnosti

vyjádřený pomocí HDP, který je dle Spěváčka et al. (2012) jedním z faktorů, jež ovlivňuje vývoj na trhu práce. Byl zvolen hrubý domácí produkt (HDP) na obyvatele ve standardu kupní síly (PPS). Údaje ve standardu kupní síly – společné měně, která stírá rozdíly v cenových hladinách mezi zeměmi a umožňuje tak srovnání HDP mezi jednotlivými zeměmi a propočet na obyvatele umožňuje srovnání jednotlivých ekonomik, které se liší svou velikostí (Eurostat, 2013c). Eurostat (2013d) definuje HDP jako přidanou hodnotu veškerého vyrobeného zboží a služeb, je ale nutno odečíst meziprodukty, které se na přidané hodnotě nepodílejí. K analýze míry růstu reálného HDP bylo použito meziroční změny, tedy procentní změny oproti předchozímu roku. Pro zjišťování míry růstu reálného HDP se používá HDP v běžných cenách oceněný v cenách předchozího roku (Eurostat, 2014c). V tomto případě se jedná o řetězový index, kde není míra růstu ovlivněna cenovými pohyby (Eurostat, 2014c). Pro porovnání sledovaných států s průměrem celé EU – 27 a lepší viditelnost byl zvolen objemový index HDP na obyvatele vyjádřený v PPS vztažený k průměru EU – 27, který je roven 100 (Eurostat, 2014c). Pokud je index za určitou zemi vyšší než 100, znamená to, že HDP na obyvatele této země je vyšší než průměr EU – 27.

Tato práce se dále zaměřuje na míru nezaměstnanosti v regionech NUTS 2 vybraných států. V tomto případě práce sleduje vývoj v míře nezaměstnanosti mezi roky 2002 – 2012. Dále byl zařazen rozptyl regionálních měr nezaměstnanosti, který sleduje Eurostat (2012b). Jedná se o variační koeficient, který prezentuje, jak se liší míry nezaměstnanosti osob ve věku 15 – 74 let v jednotlivých NUTS 2 regionech vybraných nových členských státech EU (Eurostat, 2012b). Rozptyl regionální míry nezaměstnanosti byl sledován od propuknutí globální ekonomické krize roku 2008 do roku 2012. Ve státech Estonsko, Litva, Lotyšsko a Slovinsko není rozptyl regionálních měr použitý, jelikož pobaltské státy zahrnují pouze jeden NUTS 2 region a Slovinsko dva NUTS 2 regiony.

Pro přehlednost a lepší orientaci prováděných časových analýz byly ze získaných dat vytvářeny grafy (dále nazývány obrázky) a tabulky. V závěrečné části práce byla provedena syntéza zjištěných poznatků na základě zvolených ukazatelů trhu práce. Pro kartografické výstupy byl využit program ArcGIS 10.2, s využitím podkladových map Esri 2005 a geografické datové soubory Eurostatu.

3 EKONOMICKÁ KRIZE

Otázka hospodářské krize a cyklického vývoje byla vždy v popředí zájmu ekonomů. Teorie krize je součástí všech teoretických škol a přístupů. Samuelson a Nordhaus (2013, str. 429) uvádějí, že „krize souvisí s hospodářským cyklem, který představuje výkyvy ve výstupu, příjmech a zaměstnanosti“. Jako každá tržní ekonomika tak i vybrané ekonomiky střední a východní Evropy prochází cyklickým vývojem a jednotlivými fázemi hospodářského cyklu. Kraft et al. (2011) uvádí, že v ekonomické teorii jsou tyto fáze označovány různými pojmy: dno, sedlo; expanze, oživení, konjunktura nebo růst; kontrakce, sestupná fáze, krize, pokles, zpomalení, propad, recese nebo deprese. Recesi a depresi je však třeba nutno rozlišovat. Recese vyjadřuje pokles reálného produktu, který pokračuje dvě po sobě následující čtvrtletí, za depresi je pokládána hluboká a dlouhá recese (Schiller, 2004). Jestliže tedy fáze poklesu ekonomiky dosahuje větších rozměrů, jedná se o depresi neboli krizi (Samuelson a Nordhaus, 2013).

3.1 PŘÍČINY VZNIKU GLOBÁLNÍ EKONOMICKÉ KRIZE

Globální ekonomická krize vznikla vyústěním několika problémů, které byly zpočátku v systému amerického bankovníctví. Tato krize má tedy své kořeny na hypotečním trhu Spojených států amerických, kdy v roce 2007 došlo ke snížení úrokové míry (Švejnar, 2009). Krize se rozšířila z hypotečního trhu do celého finančního systému a dále se přelévala i do dalších zemí (Spěváček, 2009). Dle mnoha autorů se jedná o nejhorší hospodářský propad od 30. let 20. století, od dob Velké hospodářské krize, která propukla také ve Spojených státech (Foster a Magdoff, 2009; Soros, 2008; Švejnar, 2009).

Kořeny finanční krize, jak uvádí Janáčková (2010), sahají značně hluboko. Dle Sorose (2008) přicházela krize pomalu, přičemž ji bylo možno předjímat. Svůj díl viny na vzniku finanční krize měla jednak vláda USA, která zapříčinila vydáním zákonů poskytovat úvěry i klientům bez pravidelného příjmu (Janáčková, 2010) a stejně tak Federální rezervní systém (Fed) pomocí výrazného snížení úrokové míry (Woods, 2010). Spěváček (2009) zmiňuje, že k finanční krizi vedlo mnoho faktorů,

například předcházející dostatek likvidity, růst hodnoty aktiv (zejména nemovitostí), silný růst úvěrů i poskytování půjček klientům, kteří je nebyli schopni splácet. Nepříznivě působily také složité kapitálové a vysoce rizikové operace s využitím sofistikovaných finančních nástrojů (Spěváček, 2009). Krizí finančního systému pak byly poznamenány finanční instituce nárůstem ztrát a některé dokonce bankroty (Spěváček, 2009). K problémům finančního sektoru se přidal i pokles cen nemovitostí a aktiv (Spěváček, 2009), o kterém se v souvislosti s globální ekonomickou krizí hovoří o tzv. realitní bublině (Foster a Magdof, 2009), která poté následně splaskla. Tato bublina byla způsobena levnými hypotékami v USA i na celém světě (Woods, 2011). Díky levným hypotékám rostly ceny nemovitostí, a to mělo za následek silnou výstavbu nemovitostí a zpříšňování podmínek pro poskytování hypotečních úvěrů, což poté vedlo k silnému propadu cen na trhu nemovitostí (Woods, 2011).

Počátek světové finanční krize lze datovat k úpadku nejzadluženější investiční banky Lehman Brothers v září roku 2008, který byl důsledkem nesplácení hypotečních úvěrů (Klvačová, 2009). Dopady finanční krize se podle Spěváčka (2009) výrazně projeví v reálné ekonomice, a to v poklesu HDP, růstu nezaměstnanosti, útlumu investic a poklesu zahraničního obchodu, čímž se většina vyspělých zemí dostala do recese.

3.2 OBECNÝ PRŮBĚH A ŠÍŘENÍ GLOBÁLNÍ EKONOMICKÉ KRIZE A JEJÍ MOŽNÁ VÝCHODISKA A ŘEŠENÍ

Švejnar (2009) ze svého pohledu uvádí, že lze průběh krize schematicky znázornit ve čtyřech fázích od morálního hazardu na realitním trhu k recesi. Jako první uvádí krizi na realitním trhu, která začínala ve Spojených státech a i nepřímo v jiných zemích. Poté následuje fáze, v níž se finanční instituce dostávají do velkých problémů právě ve spojení s realitním trhem a také s inovacemi na finančních trzích, které způsobují výrazně velké výkyvy. Švejnar (2009) zmiňuje, že to všechno se odehrává ve vyvinutých zemích, zvláště pak ve Spojených státech amerických a západní Evropě. To potvrzuje i případová studie Bachtlera a Davies (2010). Ve třetí fázi, v zemích přímo postižených fází předchozí, dochází ke zpomalení ekonomiky a k hrozbě recese. To podle Švejnar (2009) začíná měnit právě chování investorů, spotřebitelů a podniků.

Ve čtvrté fázi jsou zasaženy všechny ostatní země, dochází opravdu k recesi a i země, které měly svůj finanční sektor v poměrně dobrém stavu, se nevyhnuly jejím dopadům (Švejnar, 2009). Z důvodu závislosti rozvojových zemí na exportech do rozvinutých zemí, jsou zasaženy jednak právě rozvojové země, avšak vzájemná závislost je i mezi rozvinutými státy, které byly krizí zasaženy též. Problémy finančních institucí v rozvojových zemích jsou často sekundárního charakteru a souvisí s prudkými změnami kurzu. Dochází k znehodnocení měn především u zemí zaměřených na export (Švejnar, 2009). Podobným způsobem popisují přelévání ekonomické krize i Sandor a Reiner (2010).

Je všeobecně známo, že se většina zemí v důsledku krize nevyhnula snížení domácí poptávky a exportní činnosti, i přestože země akceptovaly různě rozsáhlá protikrizová opatření. Vybrané nové členské státy EU přijaly více či méně tvrdá úsporná opatření. Například v Estonsku byly sníženy mzdy a důchody či byly zavedeny hluboké škrty ve výdajích veřejné správy (Raagmaa, 2010). Ta samá úsporná opatření přijalo i Rumunsko (Goschin a Constantin, 2010). Burneika (2010) zmiňuje, že Litva zvýšila daně. Všechny nové členské státy EU se mohou těšit také z externí pomoci od fondů EU. V tomto ohledu, v případě Maďarska uvádí Fazekas a Ozsvald (2010), že pokles HDP a prudký nárůst veřejného dluhu byl výsledkem žádosti o poskytnutí prostředků od Mezinárodního měnového fondu (MMF), ten samý případ uvádí i Muravska (2010) v Lotyšsku. Také Žuber (2010) ve své studii provedené na Polsko poukazuje na snahu polských orgánů o zvýšení prostředků z Fondu soudružnosti. Na Slovensku byly podpořeny firmy, které zachovaly svá pracovní místa (Buček, 2010), podobně tomu bylo tak i v České republice (Blažek, 2010a) či Bulharsku (Spiridinova, 2010). Wostner (2010) říká, že Slovinsko je jako jediné ze zemí střední a východní Evropy nejvíce orientované na budoucnost a jeho vláda použila dotace jako investice do nových technologií, výzkumu, vývoje a rozvoje infrastruktury.

Švihlíková (2010, str. 14) ve své knize píše, že „krizi lze obecně chápat jako stádium procesu, kdy již nelze dále pokračovat stejnými prostředky; jako etapu, která ukazuje na neudržitelnost současného systému bez zásadních modifikací. Krizi lze tedy chápat jako nutnost změny v určitém subsystému“. Proto celosvětová ekonomická krize vedla k dalekosáhlým jednáním týkající se vyvíjející ekonomické a politické sféry

světa (Blažek a Netvrdoá, 2012). Klvačová (2009) zmiňuje, že během let 2008 a 2009 se konaly summity dvaceti největších ekonomik světa G20, které hledaly východiska z ekonomické krize na globální úrovni. Shodly se na „nutnosti reformy globálního finančního systému, přísnějšího dohledu nad finančními trhy a tvrdšího postupu vůči daňovým rájům“ (Klvačová, 2009, str. 27). Pro EU a její řešení krize byla navržena Larosièrova zpráva⁴, která obsahuje řadu námětů a návrhů týkajících se politických a regulačních opatření a zlepšení stavu EU v rámci dohledu nad finančními trhy (Mráček, 2009).

Gorzalak (2010b) poukazuje na to, že souběžně s protikrizovými opatřeními byla poskytována i sociální pomoc zejména pro nezaměstnané. Právě jedním z možných nástrojů ke zmírnění ekonomických a sociálních problémů, v důsledku globální ekonomické krize, slouží politika zaměstnanosti, jež je součástí sociální politiky každého státu. Abrhám (2008, str. 133) zmiňuje, že „sociální politika v širším pojetí zahrnuje veškeré činnosti veřejných orgánů v sociální sféře“. Halásková (2001, str. 40) pak definuje politiku zaměstnanosti jako „soubor opatření, kterými jsou spoluutvářeny podmínky pro dynamickou rovnováhu na trhu práce a pro efektivní využití pracovních sil“. V roce 2010 byla v EU zahájena strategie růstu nesoucí název Evropa 2020⁵, jejímž cílem je překonat ekonomickou krizi v zemích EU (European Commission, 2013). Tato strategie obsahuje Evropskou strategii zaměstnanosti, která slouží pro vymezení hlavních směrů politiky zaměstnanosti pro jednotlivé státy EU, přičemž každý stát si politiku zaměstnanosti provádí samostatně. Jejimi hlavními směry jsou:

- zvýšení účasti žen a mužů na trhu práce, snížení strukturální nezaměstnanosti a prosazování kvality pracovních míst;

---

⁴ Larosièrova zpráva: Analýza, která byla zveřejněna 25. 2. 2009 a je výsledkem činnosti skupiny pod vedením Jacquese de Larosièra, na téma evropské finanční regulace a supervize. Autoři věnují pozornost příčinám krize a poté návrhům jejího řešení (Klvačová, 2009).

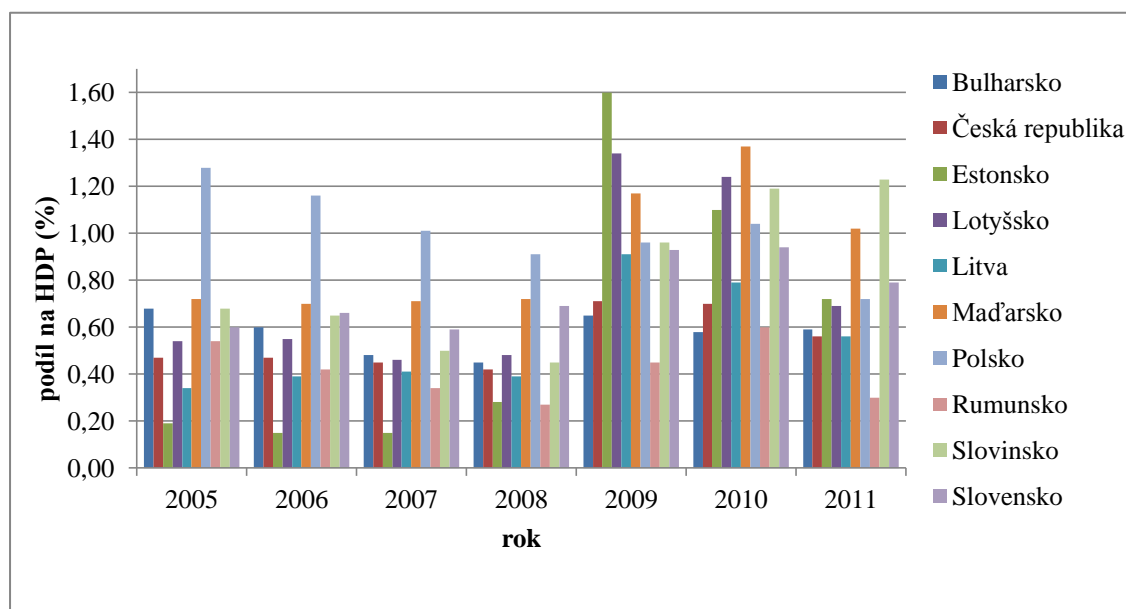
⁵ Evropa 2020: Strategie růstu EU („Smart, sustainable and inclusive growth“) byla schválena v červenci 2010 s pěti hlavními cíli, kterých má být dosaženo roku 2020, přičemž jednotlivá opatření jsou v kompetenci států: (1) 75 % zaměstnanost pro 20 – 64leté osoby; (2) výdaje na vědu a výzkum ve výši 3 % HDP; (3) pokles produkce skleníkových plynů o 20 % (či dokonce 30%), růst podílu obnovitelných zdrojů o 20 % a zvýšení energetické efektivity o 20%; (4) snížení počtu předčasného opuštění vzdělávacího procesu na méně než 10 % a zvýšení podílu populace s terciálním vzděláním na 40 %; (5) pokles počtu osob ohrožených chudobou o 20 milionů (European Commission, 2014).

- rozvíjení kvalifikované pracovní síly, která bude reagovat na potřeby trhu práce, a podpora celoživotního učení;
- zlepšení kvality a výkonnosti systémů vzdělávání a odborné přípravy na všech úrovních a zvyšování účasti na terciárním nebo srovnatelném vzdělávání;
- podpora sociálního začleňování a boj proti chudobě (European Commission, 2014).

Stejně tak jako si každý stát provádí politiku zaměstnanosti samostatně i výdaje na politiku zaměstnanosti se v jednotlivých státech liší. Výdaje vybraných států znázorňuje obrázek č. 2, výdaje jsou zde vyjádřeny v procentuálním podílu na HDP.

Obr. č. 2: Výdaje na politiku zaměstnanosti ve vybraných státech v letech 2005 – 2011, podíl na HDP (%)

Zdroj: Eurostat, 2014e; vlastní zpracování

Pozn.: Časové období od roku 2005 bylo zvoleno z důvodu kompletnosti dat jednotlivých států; data za dřívější roky nejsou kompletní a data za aktuálnější roky (např. 2012) nejsou dle Eurostatu dostupná, proto tedy nebylo možné tato data analyzovat za období jako u ostatních ukazatelů.

V důsledku globální ekonomické krize se tyto výdaje ve všech sledovaných státech výrazně zvýšily po roce 2008 a dosáhly tak ve většině případů (vyjma Polska) nejvyšších hodnot od roku 2005. Od roku 2010 je ve většině států vidět klesající trend.

4 VYMEZENÍ ÚZEMÍ A VYBRANÁ CHARAKTERISTIKA VYBRANÝCH STÁTŮ

Obecně platí, že vybrané státy vykazují několik důležitých společných rysů. Blažek (2010b) říká, že postavení těchto států v globálním ekonomickém systému je zhruba podobné a tedy i ekonomická krize zasáhla tyto státy přibližně ve stejné době. Navíc i populace a územní velikost je dosti podobná, výjimku tvoří Polsko a Rumunsko, které lze považovat alespoň v evropském kontextu jako středně velké země (Blažek, 2010b). To dokazuje tabulka č. 3, která charakterizuje sledované státy z hlediska rozlohy, počtu obyvatel a hustoty zalidnění. Nej hustěji osídleným sledovaným státem je Česká republika, druhým nej hustěji osídleným státem je Polsko, které je však svou rozlohou skoro čtyřikrát větší. Naopak nejméně osídleným je Lotyšsko a nejmenším státem je Slovinsko, které ale vykazuje v rámci sledovaných států vyšší hustotu zalidnění.

Tabulka č. 3: Vybrané základní demografické informace ve vybraných státech EU (k 1. 1. 2013)

stát	rozloha (km ²)	počet obyvatel	hustota zalid. (obyv/km ²)
Česká republika	78 867	10 516 125	133,34
Bulharsko	110 879	7 284 552	65,69
Estonsko	45 228	1 320 174	29,19
Litva	65 300	2 971 905	45,51
Lotyšsko	64 589	2 023 825	31,33
Maďarsko	93 028	9 908 798	106,51
Polsko	312 685	38 533 299	123,23
Rumunsko	238 391	20 020 074	83,98
Slovensko	49 035	5 410 836	110,35
Slovinsko	20 273	2 058 821	101,55

Zdroj: CIA, 2014; Eurostat 2014d; vlastní zpracování

Obr. č. 3: Vybrané nové členské státy EU

Navzdory přibližně podobné pozici vybraných států EU v globálním ekonomickém systému existují významné rozdíly v ekonomické struktuře a otevřenosti jejich ekonomik. Blažek (2010b) například uvádí, že podíl zaměstnanosti v zemědělství v Bulharsku, Polsku a Rumunsku je v rozporu s jeho mnohem nižším podílem v České

republiky, Slovensku a Slovinsku (viz tab. č. 4). Kromě toho také existují významné rozdíly v geografických faktorech mezi jednotlivými zeměmi. Jedná se například o velikost a dominanci hlavního města, systém osídlení nebo i rozdíly v podílu městského a venkovského obyvatelstva (Blažek, 2010b). Dalšími faktory jsou dopravní poloha a infrastruktura, dostupnost přírodních zdrojů či podmínky vyplývající z geografické polohy, která se v rámci střední a východní Evropy liší. To dokazují většinou nížinaté pobaltské státy a oproti tomu hornatý charakter Slovenska nebo vysoce vnitřně diferencované země, jako jsou Rumunsko, Bulharsko a Slovinsko. Důležité podle Blažka (2010b) je také, že nové členské státy EU vykazují určitou podobnost v jejich institucionálním a kulturním rámci. Blažek (2010a; 2010b) říká, že všechny tyto faktory společně s transformační úspěšností přispívají k rozdílnému projevu globální ekonomické krize.

Tab. č. 4: Podíl zaměstnanosti (v %) v sektorech ekonomik vybraných států EU v roce 2009

stát	zemědělství (%)	průmysl (%)	služby (%)
Bulharsko	19,7	27,9	52,4
Česká republika	3,3	36,6	60,0
Estonsko	3,9	30,9	65,4
Litva	9,2	27,0	63,8
Lotyšsko	8,4	23,8	67,8
Maďarsko	6,9	30,0	63,0
Polsko	13,3	30,9	55,8
Rumunsko	30,1	29,8	40,0
Slovensko	3,5	32,6	59,1
Slovinsko	8,4	32,6	63,9

Zdroj: Eurostat, 2014m; vlastní zpracování

Lze tedy očekávat, že výsledný regionální vzor ve vybraných státech a jejich regionech bude hrát roli v povaze a závažnosti globální ekonomické krize. To potvrzuje Švejnar (2009), který upozorňuje, že krize nezasáhla všechny země ve stejnou dobu a stejným způsobem, protože docházelo ke kombinaci mnoha faktorů. Stejně tak Smith a Swain (2010) uvádějí, že dopady globální ekonomické krize na státy střední a východní Evropy byly v jednotlivých zemích vzhledem k rozsahu stávající vnitřní

a vnější nerovnováhy, které státy zahrnují, zcela odlišné. Proto Gorzelak (2010b) uvádí, že obecné trendy týkající se dopadů krize na nové členské státy EU střední a východní Evropy zahrnují vysoký stupeň rozdílnosti. Nicméně výkonnosti jednotlivých ekonomik zemí se značně lišily nejen po příchodu krize, ale ještě před jejím začátkem.

4.1 VÝVOJOVÉ TENDENCE TRANSFORMACE VE VYBRANÝCH STÁTECH

Již v úvodu práce bylo zmíněno, že vybrané státy EU a jejich ekonomiky byly transformovány od pádu komunismu. Podle Hampla (2007) jsou tyto společenské změny výsledkem dvou základních kombinujících se typů transformace. První posttotalitní transformace, která byla relativně krátká a druhá postindustriální transformace, která byla dlouhodobější povahy. Zatímco posttotalitní transformace začala s rozchodem s minulostí z hlediska ekonomické a politické organizace a institucionálního uspořádání, postindustriální transformace vyvolala odvětvové změny dle potřeby těchto činností (Hampl, 2007). Myant a Drahekoupil (2010) říkají, že díky transformaci byly země střední a východní Evropy do určité míry integrovány do mezinárodní ekonomiky a v jejich ekonomickém systému dominuje soukromé vlastnictví a tržní vztahy. Po několika letech jejich transformace a předvstupních jednání byly tyto země přijaty do EU (Blažek a Netvrková, 2012). Vstup do EU může být vnímán jako jakési potvrzení, že v těchto zemích byly stanoveny prvky demokratické společnosti a tržní ekonomiky, ale také jako příležitost plynoucí z plnohodnotného členství tohoto uskupení (Blažek a Netvrková, 2012). Země tohoto regionu přijaly různé transformační strategie, například tzv. šokové terapie nebo oproti tomu metody pozvolných kroků (Kunešová a kol., 2006). To v kombinaci s rozdíly počátečních podmínek, rozdílné hospodářské politiky a jedinečných vlastností hospodářských struktur a různé možnosti závisující na přítomnosti či nepřítomnosti moderní infrastruktury, přineslo odlišné výsledky transformačního procesu v jednotlivých ekonomikách těchto zemí (Blažek a Netvrková, 2012). Hampl (2007) dále uvádí, že se transformační proces ve většině posttotalitních zemí vyznačuje dynamickým nárůstem regionálních disparit.

Až do roku 2009 všechny země střední a východní Evropy zaznamenávaly ekonomický růst, i když s různým tempem (Gorzelač, 2010b). Gorzelač (2010b) dále dodává, že nejlepších výsledků dosáhlo Polsko, Slovinsko a Slovensko, přičemž v roce 2008 dosáhly tyto státy o více než 60 – 70 % úrovně HDP než tomu bylo v roce 1989. Jinak tomu bylo v České republice, Bulharsku, Maďarsku, Rumunsku a ve třech pobaltských státech (Litvě, Lotyšsku a Estonsku), které zažily během transformace po období růstu hlubší nebo mělká recesi. Gorzelač (2010b) zmiňuje, že těmto státům se podařilo zvýšit úroveň HDP od roku 1989 o 20 – 50 % do roku 2008. Gorzelač (2010b) také říká, že ekonomická krize tyto vzory nezměnila, jen je znovu potvrdila.

4.2 FAKTORY OVLIVŇUJÍCÍ DOPADY GLOBÁLNÍ EKONOMICKÉ KRIZE VE VYBRANÝCH STÁTECH

Za podstatné faktory, které umocnily dopady globální ekonomické krize v nových členských státech EU, považuje Gorzelač (2010b) jak faktory vnější, tak vnitřní (viz tab. č. 5). Vnějšími podstatnými faktory jsou orientace ekonomik těchto zemí na export, kdy dochází k poklesu vnější poptávky, což vede k poklesu produkce a domácí poptávky v těchto zemích (zejména v České republice, Maďarsku, Slovensku a Slovinsku) nebo poklesu přímých zahraničních investic (PZI), který byl zaznamenán ve všech nových členských státech EU. To je příčinou zpomalení ekonomických procesů a zhoršení bilance běžných účtů (Gorzelač, 2010b). Dalším neméně podstatným vnějším faktorem jsou dle Gorzelač (2010b) problémy zahraničních bank, které vlastní banky v jednotlivých zemích. Tato situace byla typická pro pobaltské státy, jejichž banky jsou řízeny bankami ze severovýchodních zemí a Německa. Za vnitřní příčiny Gorzelač (2010b) uvádí průmyslovou specializaci na několik zbožíových skupin (zejména v České republice, Slovensku a Slovinsku) či hypoteční bublinu, (která se nejvíce vyskytovala v Estonsku, Litvě, Lotyšsku, Rumunsku a Polsku). Dalšími významnými faktory, jež ovlivnily intenzitu dopadů ekonomické krize ve sledovaných státech, jsou: nadměrný růst mezd, který je rychlejší než růst produktivity práce⁶

---

⁶ Produktivita: Jedním z nejvýznamnějších měřítek ekonomické výkonnosti. „Produktivita měří podíl celkového výstupu proti váženému průměru vstupů. Dvěma nejdůležitějšími variantami je produktivita práce, která vyjadřuje množství výstupu na jednotku práce a celková produktivita výrobních faktorů, která měří výstup na jednotku celkových vstupů (obvykle práce a kapitálu).“ (Samuelson a Nordhaus, 2013, str. 116)

(zejména v Estonsku a Lotyšsku), nadhodnocenou domácí měnu, schodky veřejných financí či neefektivní institucionální systém.

Tab. č. 5: Faktory ovlivňující dopady globální ekonomické krize ve vybraných státech EU

		vnější příčiny				
		krizové faktory	pokles vývozu	zahraniční banky	pokles PZI	odliv kapitálu
vnitřní příčiny	specializace	Česká republika Slovinsko Slovensko				
	hypoteční bublina	Litva	Estonsko Lotyšsko	Rumunsko Polsko	Rumunsko	
	nadměrný růst mezd		Estonsko Lotyšsko			
	nadhodnocená měna	Slovensko Bulharsko	Estonsko Litva Lotyšsko			
	schodek veřejných financí	Maďarsko				Maďarsko
	institucionální systém	Bulharsko				Polsko

Zdroj: Gorzelak, 2010b; vlastní zpracování

Gorzelak (2010b) poukazuje na zajímavý fakt, zjištěný na základě získaných údajů o zaměstnanosti, respektive nezaměstnanosti a odvětvové výkonnosti ekonomik. Tvrdí, že nejmenší dopady globální ekonomické krize lze pozorovat v metropolitních regionech a méně rozvinutých periferních regionech často s vysokým podílem specializace na zemědělství. Uvádí, že tyto regiony, jsou špatně spojeny s globální ekonomikou a nejsou proto vystaveny negativním (ale i pozitivním) impulsům zvenčí. Dle Blažka a Netvrdové (2012) obecně platí, že na regionální NUTS 2 a NUTS 3 úrovni

jsou regionální rozdíly relativně malé, vzhledem k faktu, že tyto regiony zahrnují jak jádro, tak periferní oblasti a výsledná míra nezaměstnanosti pak představuje průměr vnitřně heterogenní jednotky. Myant a Drahekoupil (2010) spatřují rozmanitost vývojových modelů zaměstnanosti v zemích střední a východní Evropy a rozdíly ve veřejných výdajích spojenými s řadou chyb, a proto tvrdí, že některé země mohly být lépe připraveny se vypořádat s krizí.

4.3 MĚNÍCÍ SE TRHY PRÁCE VE VYBRANÝCH STÁTECH

I nezaměstnanost se výrazně lišila ve vybraných státech po celé transformační období (Cazes a Nešporová, 2003). Na počátku transformace se však situace na trhu práce bývalých příkazových ekonomik sledovaných států vyznačovala plnou zaměstnaností, absencí otevřené nezaměstnanosti a převisem poptávky po pracovní síle nad nabídkou (Cazes a Nešporová, 2003). Kotýnková (2000) k tomu dodává, že nezaměstnanost byla až do roku 1989 v zemích střední a východní Evropy neznámý jev. Plná zaměstnanost měla však za následek dosahování mezd nízkých úrovní s demotivujícím účinkem na zaměstnance (Cazes a Nešporová, 2003). Dalším typickým jevem byla přezaměstnanost neboli hromadění pracovních sil a defekty v rozložení pracovních sil, které v průmyslu přispívaly k nízké produktivitě práce (Cazes a Nešporová, 2003). Kotýnková (2000) říká, že vývoj trhu práce přinesl v průběhu transformačního období nezaměstnanost a nárůst mzdové a příjmové nerovnosti. Cazes a Nešporová (2003, str. 12) zmiňují, že „otevření národního hospodářství zemí v procesu transformace přinutilo domácí podniky přizpůsobovat své vstupy (včetně vstupů pracovních), výrobní technologie a výstupy požadavkům trhu“.

Na počátku 90. let 20. století byl akceptován jak tvůrci politik, tak i celou širokou veřejností fakt, že již není možné udržovat plnou zaměstnanost a relativně štědré systémy sociální ochrany zděděné z minulosti, proto bylo zavedeno flexibilní zaměstnání a snížení sociální ochrany (Cazes a Nešporová, 2003). Po období počátečních hlubokých změn v důsledku rozsáhlých hospodářských a strukturálních reforem, které byly doprovázeny přísnými makroekonomickými opatřeními, bylo ve všech sledovaných státech dosaženo hospodářského oživení a nakonec i dosažení solidního tempa hospodářského růstu, přesto nezaměstnanost až do roku 2000 ve

sledovaných zemích setrvala na vysoké úrovni (Cazes a Nešporová, 2003). Avšak i tehdy existovaly značné rozdíly v nezaměstnanosti mezi jednotlivými transformujícími se zeměmi, které Cazes a Nešporová (2003, str. 35) zdůvodňují „kombinací různých faktorů sahajících od lišících se startovních podmínek a změn v kvantitě a kvalitě nabídky pracovních sil, přes rozdílnost monetárních a rozpočtových politik, ale také způsobu privatizace státních podniků, programů na podporu přímých zahraničních investic (PZI) a rozvoje nových podniků či právní a institucionální reformy, až po odlišný charakter národních politik týkající se oblasti příjmové a sociální“.

Spěváček et al. (2012) spatřuje faktory ovlivňující vývoj na trhu práce v dynamice vývoje reálného HDP, ve strukturálních změnách v národním hospodářství, v demografických faktorech, jako jsou silné populační ročníky v produktivním věku, ve vzdělávací a imigrační politice. Spěváček et al. (2012) upozorňuje na to, že zejména počet zahraničních pracovníků (legálních i nelegálních) je významným faktorem, který ovlivňuje trh práce. Jednotlivé faktory jsou velmi silně provázané a působí komplexně na nabídku a poptávku po práci.

Blažek a Netvrdová (2012) konstatují skutečnost, že metropolitní regiony a jejich ekonomiky vykazovaly dynamický růst v průběhu transformace, vzhledem k přítomnosti vysoce kvalifikované pracovní síly, kvalitní infrastruktury a výhodné sektorové struktury. Naopak rozvoj venkovských a strukturálně znevýhodněných regionů byl značně komplikovaný díky nevýhodné sektorové struktury, nízké úrovni kvalifikace a nízké flexibilitě pracovní síly.

Hospodářské a sociální reformy a účinky globalizace na národní hospodářství ve sledovaných zemích v procesu transformace vedly také k rozsáhlým změnám ve struktuře a charakteru zaměstnanosti, kterými jsou přelévání zaměstnanosti ze zemědělství do průmyslu a z obou těchto sektorů do služeb (Cazes a Nešporová, 2003). To potvrzuje i Abrhám (2008), který říká, že motorem zvyšování zaměstnanosti se v celé EU v letech 2000 – 2007 stal sektor služeb a tento růst sektoru služeb výrazně podporuje přechod k technologicky vyspělejším oborům, ale i se zvyšuje ekonomická aktivita žen.

Abrahám (2008) tvrdí, že i přes výrazný pokles mezi roky 2000 a 2007 zůstala míra nezaměstnanosti v rámci celé EU značně vysoká. Ve většině sledovaných států EU došlo k výraznému snížení míry nezaměstnanosti v roce 2007 oproti roku 2000, přičemž tohoto snížení bylo možné pozorovat nejvíce ve státech, kde byla míra nezaměstnanosti dosti vysoká (např. v Bulharsku, Estonsku, Lotyšsku, Litvě, Polsku či na Slovensku) (Abrahám, 2008). Pokles celkové nezaměstnanosti v letech 2000 až 2007 byl spojen ve státech EU, tedy i ve sledovaných zemích, s redukcí dlouhodobé nezaměstnanosti (Abrahám, 2008). Ta ovšem zůstává stále relativně vysoká ve srovnání s USA či Japonskem (Abrahám, 2008). To potvrzují i Samuelson a Nordhaus (2013), kteří píšou, že míry nezaměstnanosti se ve Spojených státech a v Evropě vyvíjely zcela odlišně a vždy existovaly rozdíly na pracovních trzích těchto regionů.

5 DOPADY GLOBÁLNÍ EKONOMICKÉ KRIZE NA TRH PRÁCE VE VYBRANÝCH STÁTECH EU

Tato kapitola analyzuje v obecné rovině dopady globální ekonomické krize vybraných členských států EU na hlavní makroekonomické ukazatele, a to HDP, míru nezaměstnanosti a počet uchazečů o zaměstnání.

Ekonomický růst států střední a východní Evropy vystřídala v době ekonomické krize recese. Ačkoli jsou ekonomiky sledovaných států velmi otevřené, mají jen omezené přímé vazby s americkou ekonomikou (Blažek, 2010b). Proto zasáhla krize tyto státy s určitým časovým zpožděním, až poté, co udeřila v západní Evropě (Blažek, 2010b). Vintrová (2010) k tomu dodává, že většina nových členských států EU pocítila důsledky ekonomických otřesů s méně než ročním zpožděním. Sandor a Reiner (2010) zmiňují, že zpoždění krize je částečně způsobeno tím, že státy střední a východní Evropy měly nulové nebo zanedbatelné objemy v rizikových hypotékách poskytnuté před ekonomickou krizí. Výjimkou je Estonsko, které bylo krizí zasaženo již v létě roku 2008, především kvůli jeho silným finančním a ekonomickým vazbám se skandinávskými zeměmi (Raagmaa, 2010). Druhou výjimkou je Lotyšsko, ve kterém byla recese v roce 2008 způsobená přijatými úvěry od zahraničních bank (Muravska, 2010). Gorzelak (2010b) na pobaltské státy poukazuje jako na zvláštní případy v rámci zemí střední a východní Evropy. Uvádí, že ještě těsně před krizí tyto státy dosahovaly až rapidního ekonomického růstu až 10 – 11 % ročně, což jim vyneslo pojmenování “evropští tygři”.

Jak je uvedeno výše, Estonsko a Lotyšsko zaznamenalo pokles HDP již v roce 2008, zatímco v Maďarsku, České republice a Slovinsku byl zaznamenán v tom samém roce ještě mírný růst HDP nebo v Bulharsku, Litvě, Polsku, Rumunsku a Slovensku dokonce silný růst HDP (Blažek, 2010b). Poté, co v roce 2009 zasáhla ekonomická krize sledované členské státy EU, Polsko bylo jednou z mála evropských zemí, jež dosahovalo v tomto roce ještě mírného růstu HDP (Gorzelak, 2010a; Žuber, 2010). To potvrzuje i tabulka č. 6 a obrázek č. 4, ve kterých lze sledovat, že ekonomická krize vedla k jasnému poklesu HDP ve vybraných nových členských státech EU (s již zmíněnou výjimkou Polska).

Tab. č. 6: Vývoj meziročních změn růstu HDP ve vybraných státech ve srovnání s EU – 27 v letech 2002 – 2012 (%)

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
EU-27	1,3	1,5	2,6	2,2	3,4	3,2	0,4	-4,5	2,0	1,7	-0,4
BG	4,7	5,5	6,7	6,4	6,5	6,4	6,2	-5,5	0,4	1,8	0,8
CZ	2,1	3,8	4,7	6,8	7,0	5,7	3,1	-4,5	2,5	1,8	-1,0
EE	6,6	7,8	6,3	8,9	10,1	7,5	-4,2	-14,1	2,6	9,6	3,9
LV	7,1	7,7	8,8	10,1	11,0	10,0	-2,8	-17,7	-1,3	5,3	5,2
LT	6,8	10,3	7,4	7,8	7,8	9,8	2,9	-14,8	1,6	6,0	3,7
HU	4,5	3,9	4,8	4,0	3,9	0,1	0,9	-6,8	1,1	1,6	-1,7
PL	1,4	3,9	5,3	3,6	6,2	6,8	5,1	1,6	3,9	4,5	1,9
RO	5,1	5,2	8,5	4,2	7,9	6,3	7,3	-6,6	-1,1	2,2	0,7
SI	3,8	2,9	4,4	4,0	5,8	7,0	3,4	-7,9	1,3	0,7	-2,5
SK	4,6	4,8	5,1	6,7	8,3	10,5	5,8	-4,9	4,4	3,0	1,8

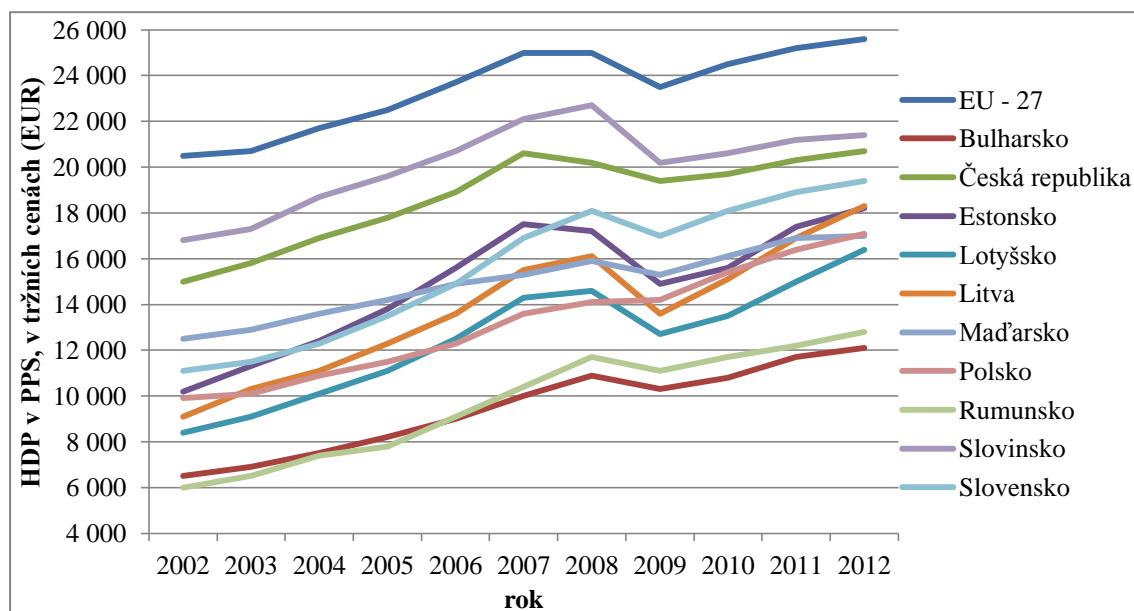
Zdroj: Eurostat, 2014g; vlastní zpracování

Vysvětlivky: BG – Bulharsko, CZ – Česká republika, EE – Estonsko, LV – Lotyšsko, LT – Litva, HU – Maďarsko, PL – Polsko, RO – Rumunsko, SI – Slovinsko, SK – Slovensko.

Z tabulky č. 6 je patrný vývoj meziročního tempa HDP, kdy lze u všech sledovaných států od roku 2002 až do roku 2008 pozorovat meziroční nárůst HDP s výjimkou Estonska a Lotyšska, kde byl již v roce 2008 zaznamenán pokles meziročního HDP. V letech 2002 až 2007 rostly ekonomiky všech sledovaných států, s výjimkou Maďarska a Polska, dvojnásobnými až trojnásobnými tempy v porovnání s průměrem EU – 27. V roce 2009 jejich tempa růstu propadla stejně jako v EU – 27, přičemž nejhlubší propad v tomto roce zaznamenaly pobaltské státy (Estonsko, Litva a Lotyšsko). Smith a Swain (2010) vysvětlují, že hlavním důvodem propadu byl extrémní rozsah vnější nerovnováhy v období dramatického ekonomického růstu doprovázený řadou dalších negativních tendencí, jako je prudký nárůst objemu půjček, včetně soukromých půjček v cizích měnách či masivní poskytování levných úvěrů. Kladný růst HDP Polska v období propuknutí ekonomické krize byl dle Gorzelaka (2010a) zapříčiněn jeho poměrně rozsáhlým domácím trhem, to znamená relativně menší závislostí na exportech než v ostatních sledovaných státech EU či velikostí polské ekonomiky a odlišnou ekonomickou strukturou s poměrně velkým podílem zemědělství na zaměstnanosti a HDP. Gorzelak (2010a) uvádí, že právě

poptávka po zemědělských produktech nebyla nějak významně ovlivněna krizí. Rok 2010 a 2011 přinesl nadějně oživení ekonomik sledovaných států EU, avšak ani v jednom případě těchto států nedosahoval HDP předkrizových hodnot. V roce 2012 se tempa růstu HDP těchto zemí oproti mírnému oživení z roku 2011 opět snižovala. Spěváček (2012) upozorňuje, že se v důsledku řady faktorů ukázalo, že je proces oživení ekonomik dlouhodobý, nesnadný a značně rozdílný v jednotlivých zemích. Důvodem je dle Spěváčka (2012) to, že silně poklesl potenciální produkt⁷, byla otřesena důvěra podniků, domácností i bankovního systému. Objevily se však i další rizika budoucího vývoje, jako jsou značný růst cen ropy a některých dalších komodit, pokračující globální nerovnováha, inflační tlaky, možné přehřátí některých rozvíjejících se ekonomik či narůstající sociální napětí (Spěváček, 2012).

Obr. č. 4: Vývoj HDP na obyvatele v PPS ve vybraných státech ve srovnání s EU – 27 v letech 2002 – 2012 (tržní ceny, EUR)

Zdroj: Eurostat, 2014f; vlastní zpracování

⁷ Potenciální produkt: „Nejvyšší HDP, kterého lze dosáhnout při dané úrovni technologií a při dané velikosti populace bez toho, aby došlo ke zvýšení inflace. Dnes se za takovýto objem považuje ten, který odpovídá nezaměstnanosti zvyšující inflaci. Potenciální produkt neznamená nevyšší možný produkt“ (Samuelson a Nordhaus, 2013, str. 668).

Dle obrázku č. 4 je vidět, že všechny sledované státy dosáhly během sledovaného období nejvyšších hodnot HDP na 1 obyvatele podle parity kupní síly (PPS) v předkrizovém období v roce 2008, vyjma České republiky a Estonska. Tyto státy nejvyšších hodnot HDP na 1 obyvatele v PPS dosáhly v roce 2007, rozdíly však mezi roky 2007 a 2008 nejsou v těchto případech nějak dramatické. I v případě tohoto ukazatele bylo dosaženo nejvyššího propadu v roce 2009, opět vyjma Polska. Všechny sledované státy (kromě Slovinska) se dostaly v případě úrovně HDP na 1 obyvatele v PPS v roce 2012 na nejvyšší úroveň od sledovaného roku 2002, avšak za celé sledované období se vybrané státy EU pohybovaly pod úrovní EU – 27. To potvrzuje i obrázek č. 5, kde se vybrané státy EU pohybují, jak v roce 2009 nejhlubšího propadu HDP, tak v roce 2012 po mírném oživení ekonomik těchto států, pod úrovní EU – 27.

Dle výše objemového indexu HDP na obyvatele v PPS je možno rozdělit sledované státy dle metodologie Evropského srovnávacího programu⁸ do skupiny s nižším středním příjmem⁹, kam lze zařadit všechny státy kromě Bulharska a Rumunska (ČSÚ, 2013). Tyto dva státy lze zařadit do skupiny zemí s nízkým příjmem¹⁰ a EU – 27 do skupiny s vyšším středním příjmem¹¹ (ČSÚ, 2013). Výše objemového indexu HDP na obyvatele v PPS se v roce 2012 oproti roku 2009 ve většině sledovaných států příliš nezměnila, pouze v případě pobaltských států byl pokles tohoto ukazatele znatelnější. Stále vyvstává všeobecně známý fakt, že nové členské státy EU mají podstatně nižší HDP na obyvatele než původní členské státy EU.

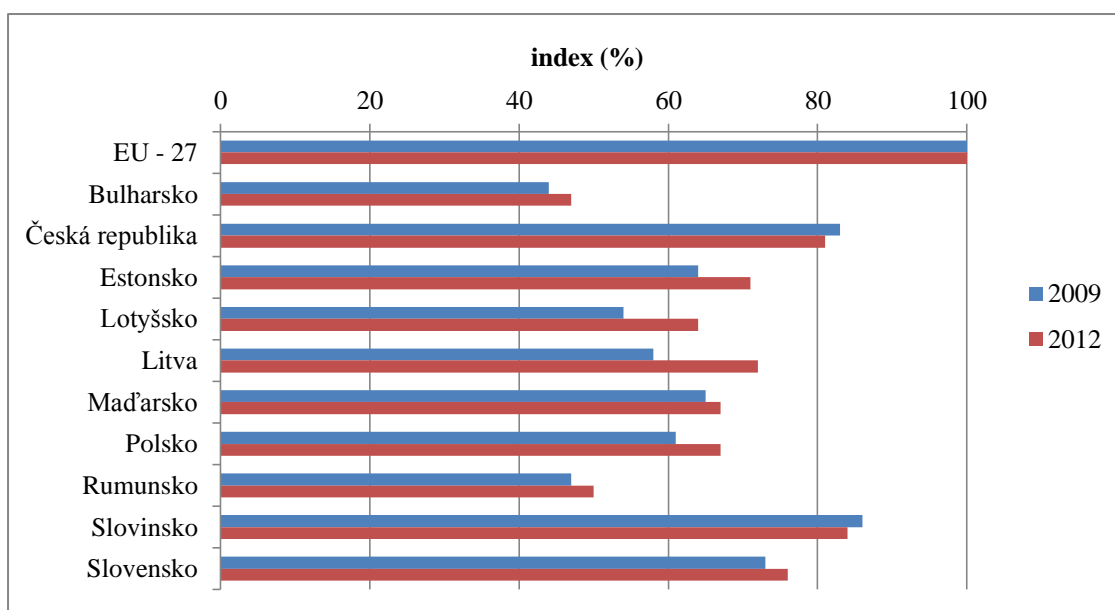
⁸ Evropský srovnávací program (European Comparison Programme): Srovnávací projekt Eurostatu, který poskytuje věcně srovnatelné údaje o hrubém domácím produktu a o složkách výdajů na jeho užití. Dalším výstupem ECP jsou cenová porovnání za vybrané skupiny výrobků a služeb (ČSÚ, 2013).

⁹ Skupina zemí s nižším středním příjmem: Do této skupiny se řadí státy s výší 50 – 99 HDP na obyvatele v PPS (ČSÚ, 2013).

¹⁰ Skupina zemí s nízkým příjmem: Do této skupiny se řadí státy s výší méně než 50 HDP na obyvatele v PPS (ČSÚ, 2013).

¹¹ Skupina s vyšším středním příjmem: Do této skupiny se řadí státy s výší 100 – 119 HDP na obyvatele v PPS. Podle výše objemového indexu HDP na obyvatele se ještě vyčleňuje skupina zemí s vysokým příjmem s výší HDP 120 a vyšší HDP na obyvatele v PPS (ČSÚ, 2013).

Obr. č. 5: HDP na obyvatele v PPS ve sledovaných státech EU v roce 2009 a 2012, index k EU – 27 (%)

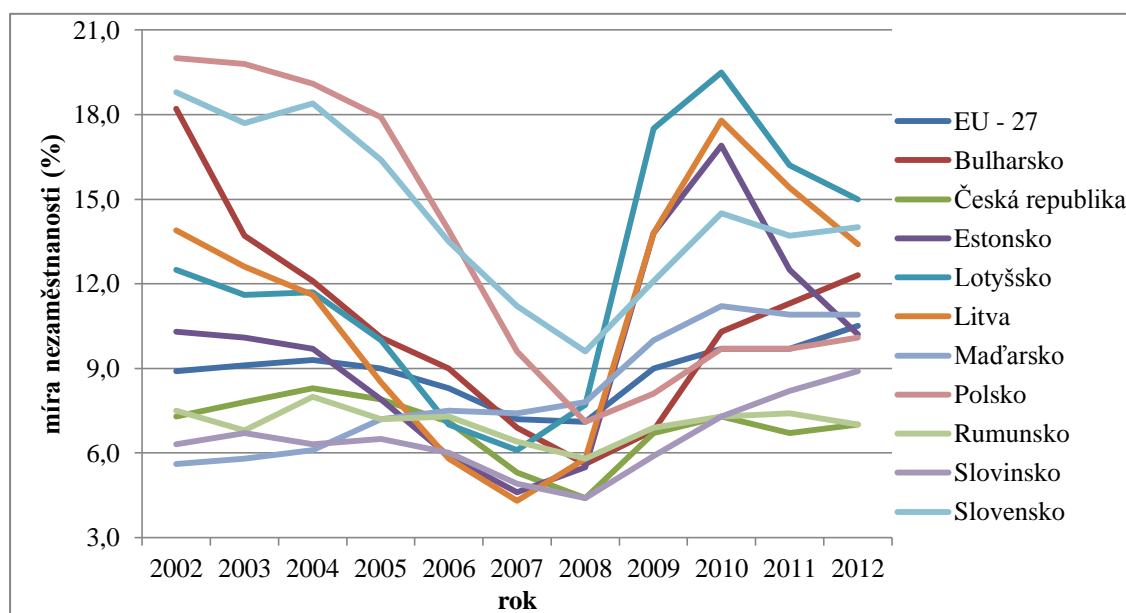

Zdroj: Eurostat, 2013e; vlastní zpracování

Globální ekonomická krize se projevila kromě tempa růstu HDP i na vývoji indikátorů trhu práce. Spěváček (2010) poznamenává, že v důsledku recese vzrostla nezaměstnanost, která představuje vážný ekonomický a sociální problém. Ztráta pracovních míst a celkových příjmů domácností vedla k nižší spotřebě domácností a přispěla opět k poklesu HDP. Navíc se zhoršilo splácení dluhů, zejména u hypoték, a tím se zvýšily ztráty bank a zhoršila se situace na trhu nemovitostí. Blažek a Netvrdová (2012) k tomu dodávají, že k mnohem více dramatickým změnám oproti poklesu HDP došlo právě v oblasti zaměstnanosti, respektive nezaměstnanosti. Vzrostla dlouhodobá nezaměstnanost, která snižuje potenciální produkt, a i když je situace na trhu práce v jednotlivých zemích rozdílná, vzrůst nezaměstnanosti byl enormní (Spěváček, 2010). Míra nezaměstnanosti se v řadě nových členských států EU více než zdvojnásobila a to během velmi krátké doby po nástupu ekonomické krize. K mimořádně dramatickému nárůstu míry nezaměstnanosti došlo podle Blažka a Netvrdové (2012) v pobaltských státech. Dále uvádějí fakt, že s největší pravděpodobností dosáhla krize nejvíce radikálního propadu v případě HDP v roce 2009 a co se týče nezaměstnanosti, tak v roce 2010.

V období 2004 až 2008 rostly významně ekonomiky většiny sledovaných zemí, což se pozitivně promítlo i do situace na trhu práce. Míra nezaměstnanosti v EU – 27 během čtyř let klesla z 9,3 % (rok 2004) na 7,1 % (rok 2008). Poté, jak je patrné z obrázku č. 6 a č. 7, došlo v důsledku ekonomické krize k mimořádně dramatickému nárůstu nezaměstnanosti ve všech sledovaných státech EU. Míra nezaměstnanosti se v roce 2010 oproti roku 2008 razantně zvýšila v Lotyšsku. Podle dat Eurostatu (2014h) (viz příloha A) dosáhla průměrná roční míra nezaměstnanosti v tomto státě v roce 2010 19,5 %. Ve stejnou dobu byla v Estonsku průměrná míra nezaměstnanosti 16,9 % a v Litvě 17,8 %. Vysoké hodnoty míry nezaměstnanosti vykazovaly v roce 2010 i státy Bulharsko a Slovensko, které však nedosáhly tak dramatického nárůstu oproti roku 2008 jako již zmíněné pobaltské státy. Nejnižší míra nezaměstnanosti v roce 2010 byla zaznamenána v rámci sledovaných států EU v České republice, Rumunsku a Slovinsku (7,3 %).

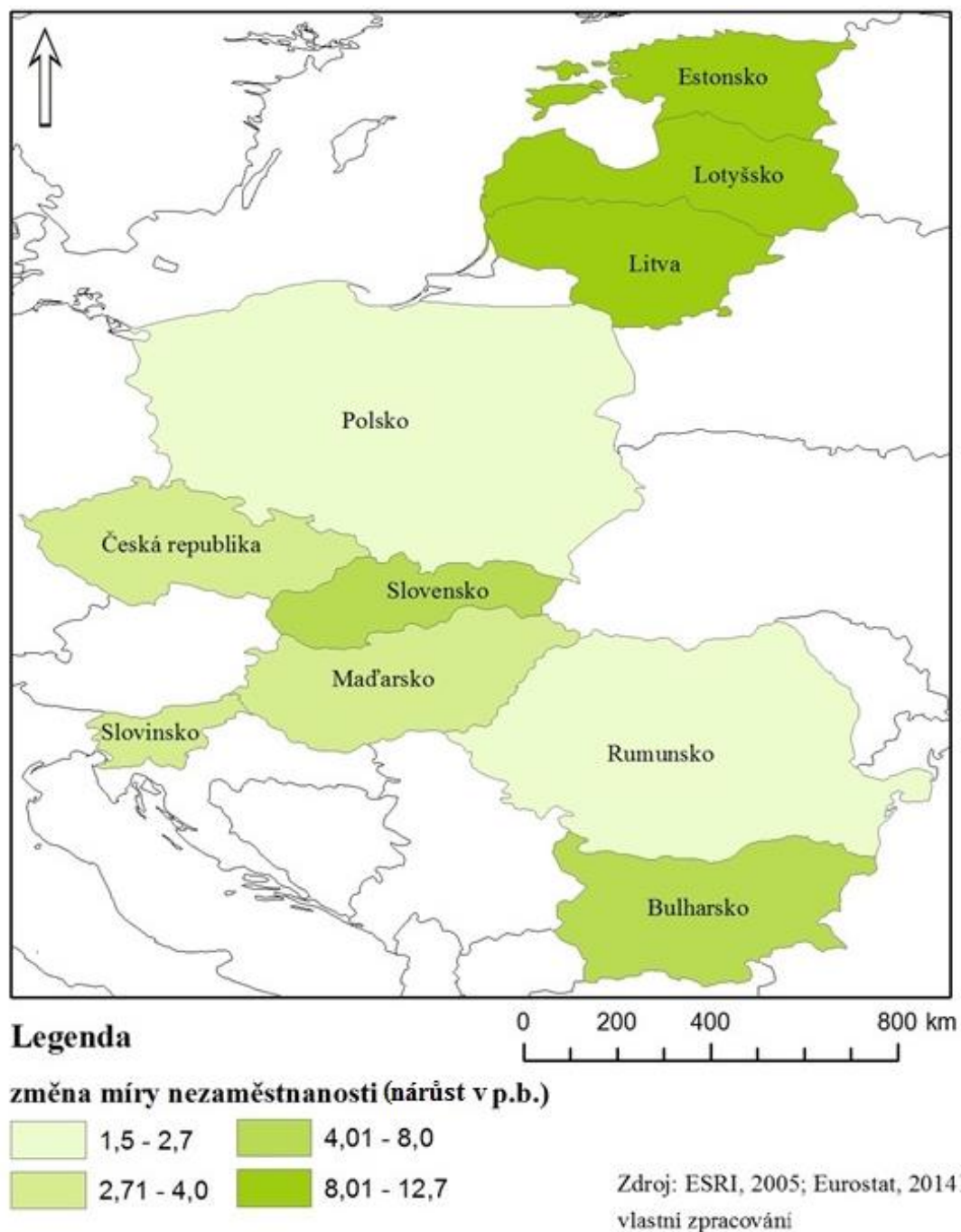
Obr. č. 6: Vývoj míry nezaměstnanosti ve sledovaných státech ve srovnání s EU – 27 v letech 2002 – 2012 (%)

Zdroj: Eurostat, 2014h; vlastní zpracování

Obr. č. 7: Změna míry nezaměstnanosti ve vybraných státech EU mezi lety 2008 a 2010 (v procentních bodech)

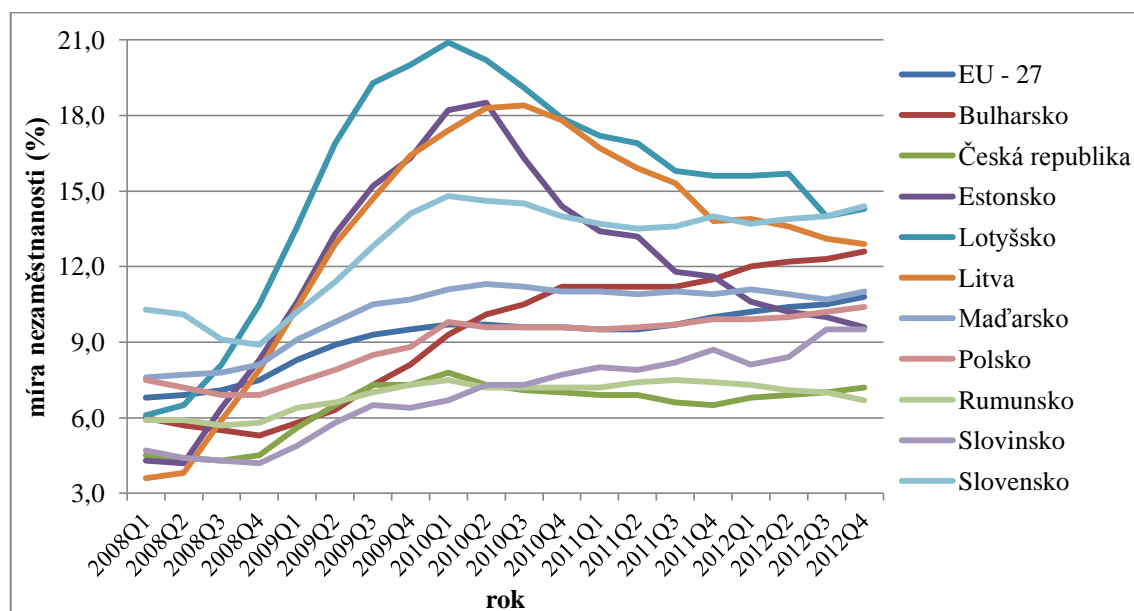

Nicméně míra nezaměstnanosti se ve sledovaných státech EU lišila výrazně i v období před vypuknutím globální ekonomické krize. V prvních letech nového tisíciletí, před začátkem ekonomického růstu těchto zemí, bylo toto období

charakteristické pro mnoho sledovaných států dosti vysokou mírou nezaměstnanosti. Takovým příkladem je dle dat Eurostatu (2014h) Bulharsko a Slovensko, kde byla v roce 2002 zaznamenána míra nezaměstnanosti ve výši 18,2 % respektive 18,8 %. Dalším příkladem je Polsko, kde v tom samém roce dosáhla míra nezaměstnanosti 20 % (viz příloha A). V průběhu následujících let 2004 – 2008 tyto hodnoty míry nezaměstnanosti postupně klesaly. Potužáková (2012) tvrdí, že klesající míra nezaměstnanosti v Polsku a Slovensku byla způsobena mimo jiné otevřením pracovních trhů Velké Británie a Irska pro pracovníky z EU – 10¹², které polští i slovenští pracovníci hojně využili. Z obrázku č. 8 vyplývá, že po celou dobu, od propuknutí ekonomické krize, až po data do roku 2012, se držela míra nezaměstnanosti České republiky, Rumunska a Slovinska pod průměrem EU – 27.

Čtvrtletní analýza znázorněna na obrázku č. 8 ukazuje, že globální ekonomická krize se naplno projevila ve všech sledovaných státech v posledním čtvrtletí roku 2008.

Obr. č. 8: Vývoj míry nezaměstnanosti ve sledovaných státech EU ve srovnání s EU – 27 v jednotlivých čtvrtletích v letech 2008 – 2012 (%)

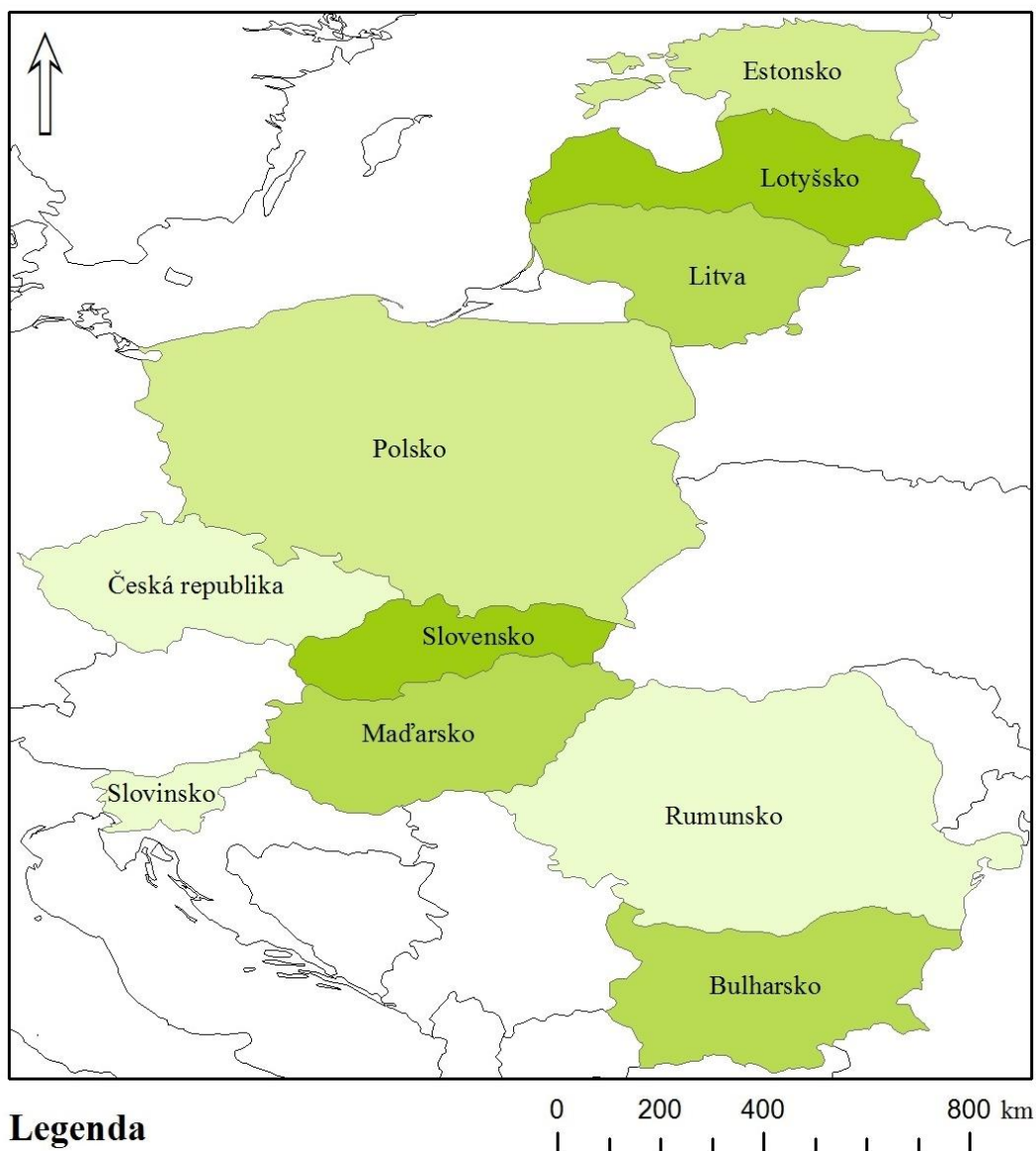

Zdroj: Eurostat, 2014i; vlastní zpracování

¹² EU – 10: Jde o skupinu nových členských států: Bulharsko, Česká republika, Estonsko, Lotyšsko, Litva, Maďarsko, Polsko, Rumunsko, Slovensko, Slovinsko, bez Kypru a Malty.

Toušek a Novák (2012) uvádějí, že se ve 4. čtvrtletí roku 2008 počet nezaměstnaných v EU – 27 během tří měsíců zvýšil o více než 1 milion a existovalo již jen pět zemí z celé EU, ve kterých počet nezaměstnaných klesl. Právě ze sledovaných států EU to byly hned čtyři: Bulharsko, Polsko, Slovinsko a Slovensko. Během roku 2009 se míra nezaměstnanosti v EU – 27 zvýšila o 2 procentní body. Negativní dopady ekonomické krize na situaci na trhu práce v jednotlivých sledovaných státech nebyly zdaleka stejné a vykazovaly rozdílnou intenzitu. Nárůst míry nezaměstnanosti v celé EU i ve sledovaných státech pokračoval i v první polovině roku 2010. Sledované země EU dosáhly nejvyšší míry nezaměstnanosti v prvním či druhém čtvrtletí roku 2010. Toušek a Novák (2012) k tomu dodávají, že ve druhém čtvrtletí roku 2010 byl v celé EU zjištěn nejvyšší počet nezaměstnaných, který překročil hranici 23,2 milionu. Během roku 2011 docházelo ve sledovaných státech EU k mírnému poklesu či stagnaci míry nezaměstnanosti. Poslední data za rok 2012 o vývoji situace na trhu práce v EU – 27 a vybraných státech EU naznačují, že projevy ekonomické krize oslabovaly či stagnovaly. Tyto projevy však byly způsobeny i dluhovou krizí eurozóny, která byla příčinou vysokého veřejného dluhu, která se podle Janáčkové (2010) postupně šířila od roku 2009. To potvrzuje i Spěváček (2012), který říká, že důvodem zhoršení ekonomické aktivity v roce 2012 většiny zemí byla nestabilita na finančních trzích, vážná dluhová krize Řecka, Portugalska a Irska, která se rozšiřovala na evropské ekonomiky (Španělsko a Itálie) s hrozícím nebezpečím pro banky držící dluhopisy ohrožených zemí. Spěváček (2012) k tomu dodává, že nejzávažnější situace byla v Řecku, které od bankrotu zachránila půjčka od EU a MMF. Bez mezinárodní pomoci se neobešly ani další země s vysokými deficity veřejných financí a vládními dluhy, jako jsou Portugalsko, Irsko a Španělsko (Spěváček, 2012). Přesto ve sledovaných státech EU došlo jen k mírnému nárůstu míry nezaměstnanosti v roce 2012 oproti roku 2011. Nárůst v tomto roce zaznamenaly jen Bulharsko (1 %), Česká republika (0,3 %), Slovensko (0,3 %) a Slovinsko (0,7 %). Situaci, která zachycuje míru nezaměstnanosti v roce 2012 ve vybraných státech EU, znázorňuje obrázek č. 9.

Obr. č. 9: Míra nezaměstnanosti ve vybraných státech EU v roce 2012 (%)

Legenda

míra nezaměstnanosti (%)

- 7,0 - 9,0
- 9,01 - 10,5
- 10,51 - 13,5
- 13,51 - 15,0

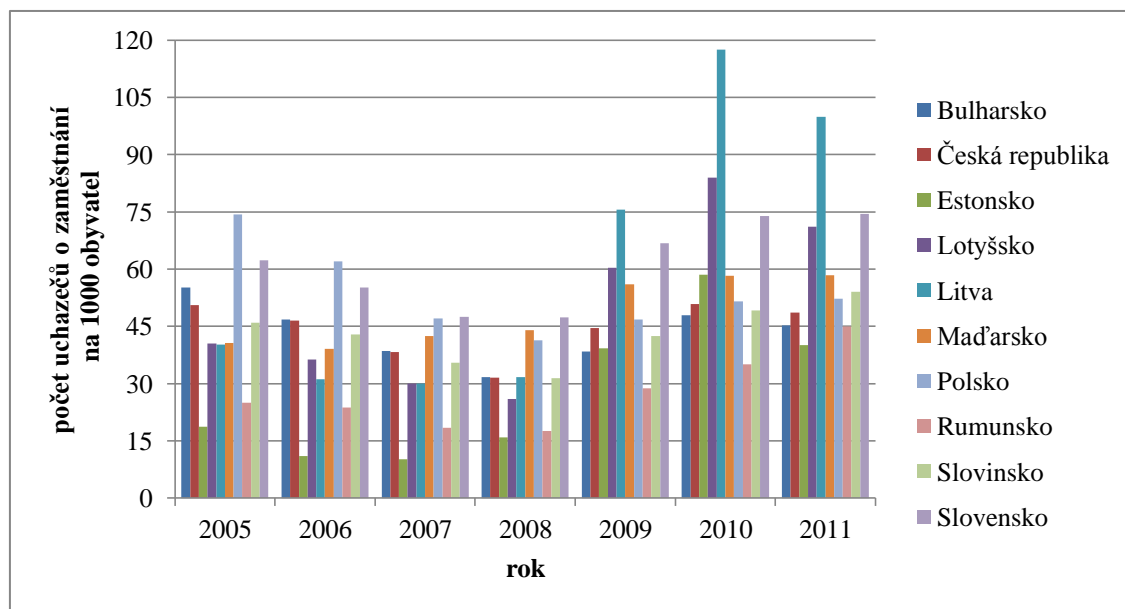
Zdroj: ESRI, 2005; Eurostat, 2014h
vlastní zpracování

Možné důvody neklesající (nebo jen velmi mírně klesající) míry nezaměstnanosti v některých vybraných nových členských státech EU s pominutím vlivu ekonomické krize, je dle Spěváčka et al. (2012, str. 546) nutné „hledat jak v umělých bariérách na trhu práce (výše minimální mzdy, pracovně-právní

zákonodárství), tak v přirozených bariérách (např. informační asymetrie mezi uchazeči o zaměstnání a zaměstnavateli, které zprostředkovatelské agentury nejsou vždy schopné svou činností eliminovat)⁴⁴. Hlavním problémem je však i nadále ochota pracovat, kdy mnoho lidí v aktivní populaci raději využívá stávajícího sociálního systému, než aby přijetím práce získali shodný nebo dokonce menší čistý příjem (Spěváček et al., 2012). Významným faktorem je také ztráta kvalifikace a pracovních návyků, která u řady nezaměstnaných znamená, že jsou nezaměstnatelní (Spěváček et al., 2012). Proto tedy může v některých zemích přetrvávat relativně vysoká míra nezaměstnanosti a přitom na trhu práce není dostatek kvalifikovaných pracovníků.

Podobný trend jako u míry nezaměstnanosti lze pozorovat i ve vývoji počtu osob evidovaných na úřadech práce neboli uchazečů o zaměstnání (viz obr. č. 10).

Obr. č. 10: Vývoj počtu osob evidovaných na úřadech práce jako uchazeči o zaměstnání na 1 000 obyvatel ve sledovaných státech v letech 2005 – 2011 (k 1. 1.)

Zdroj: Eurostat, 2014j; Eurostat, 2014d; vlastní zpracování

Pozn.: Časové období od roku 2005 bylo zvoleno z důvodu kompletnosti dat jednotlivých států; data za dřívější roky nejsou kompletní a data za aktuálnější roky (např. 2012) nejsou dle Eurostatu dostupná, proto tedy nebylo možné tato data analyzovat za období jako u ostatních ukazatelů.

Od roku 2005 až do roku 2008 docházelo ke snižování počtu uchazečů o zaměstnání, vyjma Maďarska, které zaznamenalo nárůst počtu uchazečů o zaměstnání

již v roce 2007 (viz příloha B). V roce 2009 došlo k nárůstu počtu uchazečů o zaměstnání u všech sledovaných států EU, tento trend trval i v roce 2010. V roce 2011 oproti roku 2010 byl zaznamenán pokles počtu uchazečů o zaměstnání, vyjma Maďarska, Polska, Rumunska a Slovinska. Možné srovnání mezi jednotlivými státy, které vykazují odlišný počet obyvatel, vystihuje již zmíněný obrázek č. 10, který znázorňuje počty uchazečů o zaměstnání na 1 000 obyvatel ve vybraných státech v jednotlivých letech. Je zde vidět, že v důsledku krize byl největší nárůst počtu uchazečů o zaměstnání v pobaltských státech. Největší nárůst byl zaznamenán v Litvě, a to o 68 uchazečů na 1 000 obyvatel v roce 2010 oproti roku 2008. Naopak nejmenší nárůst počtu uchazečů o zaměstnání v tom samém období byl zaznamenán v Polsku, a to o 11 uchazečů o zaměstnání na 1 000 obyvatel.

6 REGIONÁLNÍ ANALÝZA MÍRY NEZAMĚSTNANOSTI V NUTS 2 REGIONECH VYBRANÝCH STÁTŮ EU

Tato kapitola analyzuje regionální dopady na trh práce ve vybraných nových členských státech EU na úrovni NUTS 2 regionů, v důsledku globální ekonomické krize.

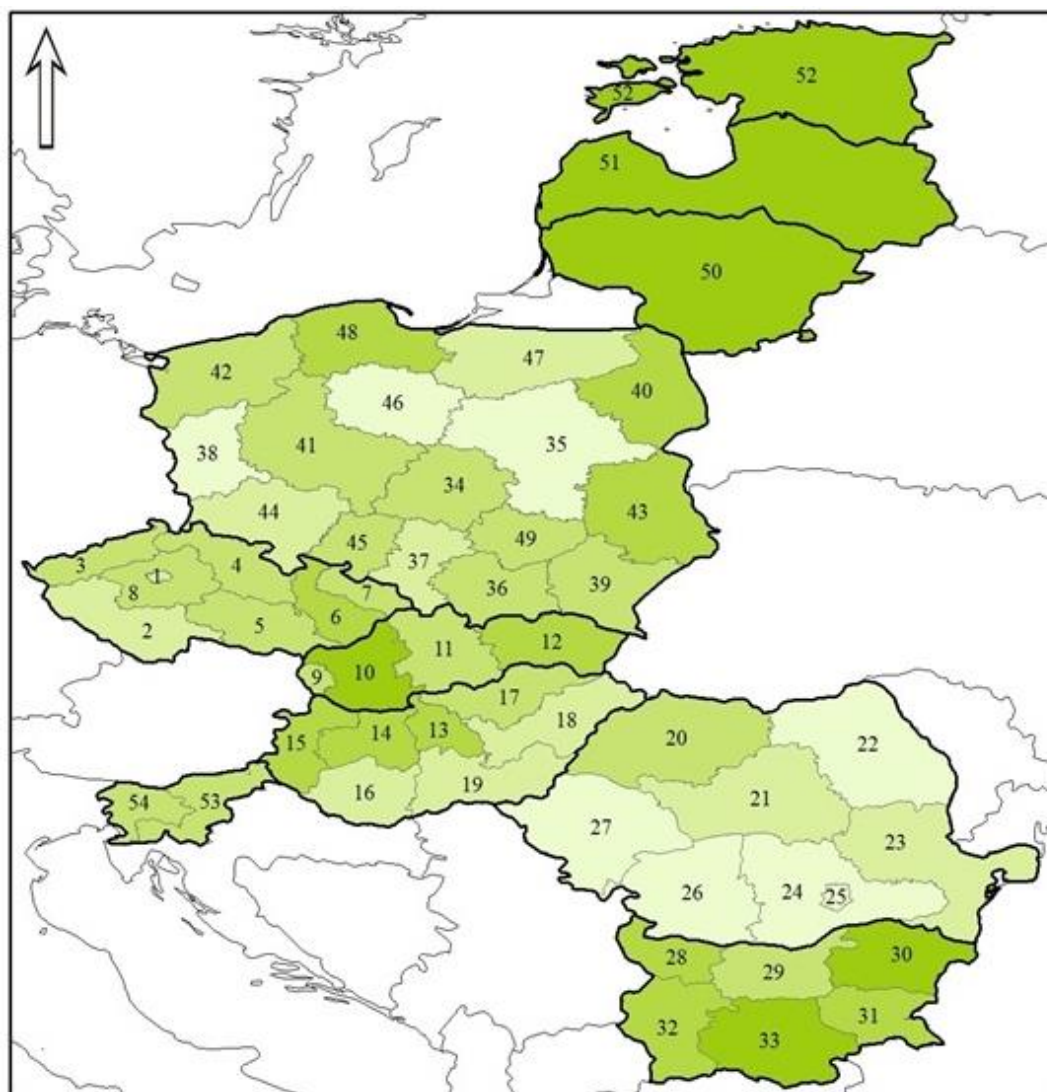
Obdobně, jako v případě ekonomické výkonnosti, jsou rozdíly v míře nezaměstnanosti mezi regiony vybraných států EU logicky ještě větší než mezi státy. Ne všechny regiony vybraných států se vyvíjely stejně, a proto byly postiženy ekonomickou krizí rozdílně. To dokazuje příloha C, ve které lze pozorovat dle dat Eurostatu (2014n), že od sledovaného roku 2002 do roku 2008 se míra nezaměstnanosti snížila ve vybraných státech a jejich NUTS 2 regionech až o trojnásobek. Takovým příkladem jsou regiony Severozapaden, Yugoiztochen, Yugozapaden, Yuzhen Tsentralen v Bulharsku, či region Litva, (který zahrnuje pouze jeden region NUTS 2) a regiony Lubuskie a Warminsko-Mazurskie v Polsku. Zatímco se podařilo ve většině regionů vybraných států snižovat míru nezaměstnanosti mnohdy ani ne o dvojnásobek, kromě Maďarska a Rumunska, kde byl zaznamenán mírný růst. Nejnižší míru nezaměstnanosti z NUTS 2 regionů sledovaných států EU v roce 2008 dle dat Eurostatu (2014n) vykazovaly regiony Praha (1,9 %) a Střední Čechy (2,6 %) v České republice či region Yugozapaden (2,9 %) v Bulharsku. Nízká míra nezaměstnanosti byla také v regionu Jihozápad (3,1 %) v České republice a regionech Nord-Vest (3,8 %) a Bucuresti-Ilfov (3,4 %) v Rumunsku či Slovinsku v regionu Zahodna Slovenija (3,4 %) a Slovensku v Bratislavském kraji (3,4 %). Naopak nejvyšších hodnot míry nezaměstnanosti v tom samém roce dosahovaly regiony Dél-Dunántúl (10,3 %), Észak-Magyarország (13,4 %), Észak-Alföld (12,0 %) v Maďarsku a Stredné Slovensko (13,1 %) a Východné Slovensko (13,2 %) na Slovensku.

S úderem krize se míra nezaměstnanosti v roce 2009 začala zvyšovat. Obrázek č. 11 znázorňuje nárůst míry nezaměstnanosti v procentních bodech (p. b.) mezi roky 2008 a 2010. Enormně vysoký nárůst míry nezaměstnanosti vykazovalo Estonsko (11,4 p. b.), Lotyšsko (11,2 p. b.), Litva (12,0 p. b.) a regiony Severoiztochen (5,9 p. b.), Yuzhen Tsentralen (6,3 p. b.) v Bulharsku či v Západném Slovenku (6,3 p. b.)

na Slovensku. Nejmenší nárůst míry nezaměstnanosti byl zaznamenán hned v několika NUTS 2 regionech v Rumunsku, a to: Nord-Est (1,3 p. b.), Sud-Muntenia (1,5 p. b.), Bucuresti-Ilfov (1,2 p. b.), Sud-Vest Oltenia (1 p. b.), Vest (0,3 p. b.) a regionech Mazowieckie (1,4 p. b.), Lubelskie (1,1 p. b.) a Kujawsko-Pomorskie (1,5 p. b.) v Polsku. V roce 2011 byl v některých regionech zaznamenán mírný pokles míry nezaměstnanosti, avšak v roce 2012 docházelo opět ve většině regionů sledovaných států k nárůstu. Situaci v roce 2012 znázorňuje obrázek č. 12. Nadprůměrná míra nezaměstnanosti je v tomto roce patrná v oblasti východního Slovenska, v NUTS 2 regionech Stredné Slovensko (16,2 %) a Východné Slovensko (19 %), ale také v regionu Severoiztochen (18,2 %) v Bulharsku a Észak-Magyarország (16,6 %) v Maďarsku. Naopak nejnižší míru nezaměstnanosti v tom samém roce vykazovaly hned tři regiony v České republice: Praha (3,1 %), Střední Čechy (4,6 %) a Jihozápad (5,3 %) a také tři regiony v Rumunsku: Nord-Vest (4,5 %), Nord-Est (4,3 %) a Vest (5,1 %).

Obr. č. 11: Změna míry nezaměstnanosti v regionech NUTS 2 vybraných států EU mezi lety 2008 a 2010 (v procentních bodech)

Legenda

nárůst míry nezaměstnanosti (p.b.)

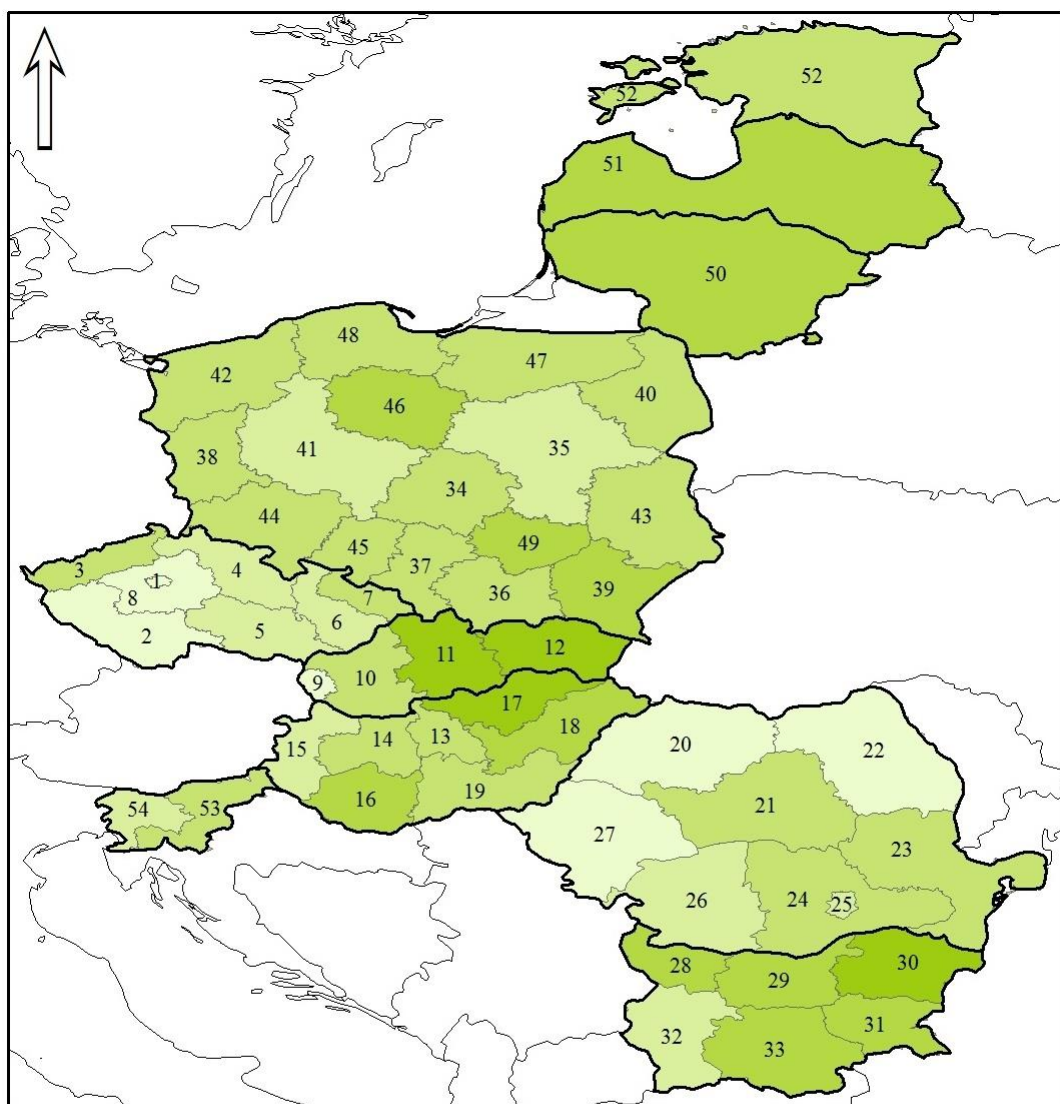
0 200 400 800 km

Zdroj: ESRI, 2005; Eurostat, 2014n
vlastní zpracování

Vysvětlivky: **Bulharsko**: 28 – Severozapaden, 29 – Severen Tsentralen, 30 – Severoiztochen, 31 – Yugoiztochen, 32 – Yugozapaden, 33 – Yuzhen Tsentralen; **Česká republika**: 1 – Praha, 2 – Jihozápad, 3 – Severozápad, 4 – Severovýchod, 5 – Jihovýchod, 6 – Střední Morava, 7 – Moravskoslezsko, 8 – Střední Čechy; **Estonsko** – 52; **Lotyšsko** – 51; **Litva** – 50; **Maďarsko**: 13 – Közép-Magyarország, 14 – Közép-Dunántúl, 15 – Nyugat-Dunántúl, 16 – Dél-Dunántúl, 17 – Észak-Magyarország, 18 – Észak-Alföld, 19 – Dél-Alföld; **Polsko**: 34 – Łódzkie, 35 – Mazowieckie, 36 – Malopolskie, 37 – Slaskie, 38 –

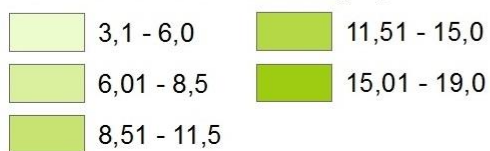
Lubuskie, 39 – Podkarpackie, 40 – Podlaskie, 41 – Wielkopolskie, 42 – Zachodniopomorskie, 43 – Lubelskie, 44 – Dolnoslaskie, 45 – Opolskie, 46 – Kujawsko-Pomorskie, 47 – Warminsko-Mazurskie, 48 – Pomorskie, 49 – Swietokrzyskie; **Rumunsko**: 20 – Nord-Vest, 21 – Centru, 22 – Nord-Est, 23 – Sud-Est, 24 – Sud-Muntenia, 25 – Bucuresti-Ilfov, 26 – Sud-Vest Oltenia, 27 – Vest; **Slovinsko**: 53 – Zahodna Slovenija, 54 – Vzhodna Slovenija; **Slovensko**: 9 – Bratislavský kraj, 10 – Západné Slovensko, 11 – Stredné Slovensko, 12 – Východné Slovensko.

Obr. č. 12: Míra nezaměstnanosti v NUTS 2 regionech vybraných států EU v roce 2012 (%)

Legenda

míra nezaměstnanosti (%)

0 200 400 800 km

Zdroj: ESRI, 2005; Eurostat, 2014n
vlastní zpracování

Vysvětlivky: **Bulharsko:** 28 – Severozapaden, 29 – Severen Tsentralen, 30 – Severoiztochen, 31 – Yugoiztochen, 32 – Yugozapaden, 33 – Yuzhen Tsentralen; **Česká republika:** 1 – Praha, 2 – Jihozápad, 3 – Severozápad, 4 – Severovýchod, 5 – Jihovýchod, 6 – Střední Morava, 7 – Moravskoslezsko, 8 – Střední Čechy; **Estonsko** – 52; **Lotyšsko** – 51; **Litva** – 50; **Maďarsko:** 13 – Közép-Magyarország, 14 – Közép-Dunántúl, 15 – Nyugat-Dunántúl, 16 – Dél-Dunántúl, 17 – Észak-Magyarország, 18 – Észak-Alföld, 19 – Dél-Alföld; **Polsko:** 34 – Łódzkie, 35 – Mazowieckie, 36 – Malopolskie, 37 – Slaskie, 38 –

Lubuskie, 39 – Podkarpackie, 40 – Podlaskie, 41 – Wielkopolskie, 42 – Zachodniopomorskie, 43 – Lubelskie, 44 – Dolnoslaskie, 45 – Opolskie, 46 – Kujawsko-Pomorskie, 47 – Warminsko-Mazurskie, 48 – Pomorskie, 49 – Swietokrzyskie; **Rumunsko**: 20 – Nord-Vest, 21 – Centru, 22 – Nord-Est, 23 – Sud-Est, 24 – Sud-Muntenia, 25 – Bucuresti-Ilfov, 26 – Sud-Vest Oltenia, 27 – Vest; **Slovinsko**: 53 – Zahodna Slovenija, 54 – Vzhodna Slovenija; **Slovensko**: 9 – Bratislavský kraj, 10 – Západné Slovensko, 11 – Stredné Slovensko, 12 – Východné Slovensko.

Není náhoda, že NUTS 2 regiony, které zahrnují hlavní města vybraných států EU, vykazují míry nezaměstnanosti, které se v rámci jednotlivých států pohybují mezi těmi nižšími. Jsou jimi Praha, Yugozapaden (Sofia), Közép-Magyarország (Budapešť), Bucuresti-Ilfov (Bukurešť), Mazowieckie (Varšava), Bratislavský kraj (Bratislava) a Vzhodna Slovenija (Lublaň). Blažek a Netvrdová (2012) uvádí, že se pozice hlavního či krajského města v hierarchii osídlení ukázala jako důležitý faktor při nerovném regionálním rozvoji v době krize. To potvrzuje Blažek (2010a) na příkladu České republiky či Buček (2010) na Slovensku, kteří tvrdí, že nejdramatičtějšího zhoršení na trhu práce v těchto dvou státech došlo v relativně malých městských centrech, zatímco se regionům s hlavními městy (metropolitní regiony) dařilo mnohem lépe. Takovýto případ uvádí taktéž Spiridinova (2010) v Bulharsku či Fazekas a Ozsvald (2010) v Maďarsku, kteří říkají, že nejmenší dopady krize byly citelné ve větších městech s diverzifikovanou ekonomickou strukturou. Jako další důvody zmiňují Blažek a Netvrdová (2012) výskyt terciálního sektoru právě ve velkých městech či mnohé instituce veřejného sektoru. Tato střediska se vyznačují velkým počtem firem, nemocnic a univerzit. Lze tedy shrnout, že silná pozice terciálního sektoru vedla k jemnějším dopadům ekonomické krize na hlavní města, přestože i zde docházelo k nárůstu nezaměstnanosti (Blažek a Netvrdová, 2012).

Již dříve bylo zmíněno, že slaběji zasaženy byly také méně rozvinuté periferní regiony s často vysokým podílem specializace na zemědělství. To potvrzuje Gorzelak (2010a), který zmiňuje, že v Polsku tyto regiony nezaznamenaly téměř žádnou krizi, protože jsou slabě propojeny se světovou ekonomikou a případné podněty zvenčí, ať už negativní či pozitivní, nemění jejich situaci na trzích práce. Existují však i další regiony v Polsku, ve kterých dle Gorzelaka (2010a) byla míra nezaměstnanosti zvýšena jen lehce. Jsou jimi regiony Malopolskie s diverzifikovanou strukturou ekonomiky a Opolskie specializující se na energetický průmysl, které se zdály být odolnější vůči ekonomické krizi (Gorzelak, 2010a). Provedená regionální analýza také potvrzuje, že

jsou méně zasaženy NUTS 2 regiony Nord-Est, Sud-Muntenia a Sud-Vest v Rumunsku. Dle Goschina a Constantina (2010) spočívá výhoda regionu Nord-Est v jeho vysokém potenciálu cestovního ruchu, zpracování dřeva a dalších dobře vyvinutých odvětvích, jako je potravinářský průmysl, konkrétně zpracování mléka a stáčení minerálních vod. Tato odvětví se zdají být méně citlivá na ekonomickou krizi (Goschin a Constantin, 2010). Navíc region Sud-Muntenia má diverzifikovanou ekonomickou strukturu s velkým podílem specializace na zemědělství (Goschin a Constantin, 2010).

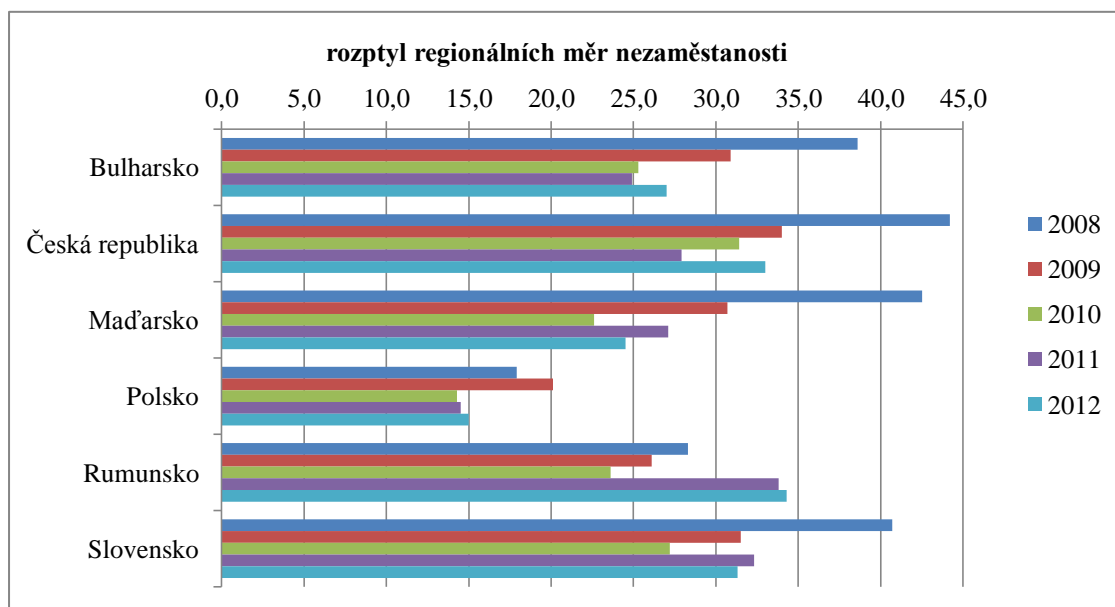
Na druhou stranu se na analyzovaném území nacházejí regiony specializující se na odvětví, které reagují na krizi citlivěji. V Rumunsku je takovým příkladem kraj Arges, který je součástí NUTS 2 regionu Sud-Est specializující se na výrobu oceli, a kraj Arad součástí regionu Vest, jež vyrábí automobilové součástky, které jsou z velké části závislé na zahraniční poptávce (Goschin a Constantin, 2010). Dalším odvětvím citlivěji reagujícím na ekonomickou krizi se zdálo být stavebnictví. Takový případ uvádí Wostner (2010) ve Slovinsku. Dále říká, že krize více ovlivnila průmyslově orientované oblasti téměř bez ohledu na to, jaký byl jejich sektor specializace. Také poukazuje na fakt, že negativní dopad na zaměstnanost byl jak ve více konkurenčních a rozvinutých průmyslových oblastech, tak i v méně konkurenceschopných průmyslových oblastech. Naopak nejméně ovlivněny krizí byly služby a oblasti s vysokým potenciálem pro cestovní ruch, což je patrné opět na příkladu Slovinska a jeho regionech (Wostner, 2010) či Bulharska (Spiridinova, 2010). Citlivěji na krizi reagoval také těžební průmysl, takovýto příklad udává Spridinova (2010) v Bulharsku.

Neméně podstatným faktorem, jenž ovlivnil dopady ekonomické krize vybraných států EU a jejich NUTS 2 regionů je tradiční gradient západ – východ. Krizí byly méně zasaženy státy, které jsou situovány více na západ (např. Česká republika, Slovinsko), než státy na východ (Litva, Lotyšsko, Estonsko). Ačkoliv by se dalo očekávat, že státy situované více na západ mají užší ekonomické vazby se západem a tudíž by měly být zasaženy ekonomickou krizí více. Je všeobecně známo, že jsou ve státech upřednostňovány více metropolitní regiony a západní regiony či regiony s vysoce diverzifikovanou výrobní základnou, které se tedy těší i z vyššího přílivu zahraničního kapitálu. To potvrzují i Blažek a Netvrđová (2012), kteří k tomu dodávají, že dalším faktorem je geografické uspořádání související s otevřeností a integrací do

evropské ekonomiky, což naznačuje, že čím blíže ke gravitačnímu středu Evropy je zřejmé, že zde bude větší potenciál pro přilákání vyššího řádu ekonomické funkce a více se rozvíjejících se strategicky umístěných měst a regionů. Přestože jsou dopady krize více či méně zřejmé ve zvýhodněných geografických polohách, lze však očekávat, že je zde větší šance se z krize lépe dostat, díky přílivu zahraničního kapitálu. Avšak vliv těchto faktorů v kombinaci s již dříve zmíněnými faktory jsou poté v dopadech velmi specifické v jednotlivých sledovaných státech EU.

Dle výše zmíněných hodnot měr nezaměstnanosti v NUTS 2 regionech vyplývá, že existují různě velké regionální rozdíly. To ukazuje i obrázek č. 13, který prezentuje, jak se lišily míry nezaměstnanosti v NUTS 2 regionech vybraných států EU od roku 2008, kdy propukla globální ekonomická krize, do roku 2012.

Obr. č. 13: Rozptyl regionálních měr nezaměstnanosti v regionech NUTS 2 vybraných států EU v letech 2008 - 2012

Zdroj: Eurostat, 2014o; vlastní zpracování

Pozn.: Estonsko, Litva a Lotyšsko zahrnují pouze jeden NUTS 2 region a Slovinsko zahrnuje pouze dva NUTS 2 regiony, a proto rozptyl regionálních měr nezaměstnanosti není použitý.

Z obrázku č. 13 lze tedy vyvodit, že od roku 2008 do roku 2010 se dařilo upevňovat regionální soudružnost ve vybraných státech EU a jejich NUTS 2 regionech, kdy se rozptýlení regionálních měř nezaměstnanosti snižovalo. Výjimkou je pouze Polsko, kterému se dle dat Eurostatu (2014o) v roce 2009 oproti roku 2008 nepodařilo, jako v ostatních sledovaných státech EU, snižovat rozptyl regionálních měř nezaměstnanosti. Avšak v roce 2011 a 2012 došlo ve většině sledovaných států k nárůstu rozptylu regionálních měř nezaměstnanosti, v těchto letech se tedy státům již nedařilo snižovat rozdíly v regionální míře nezaměstnanosti, naopak docházelo k jejich zvyšování. Pouze Bulharsku a České republice se v roce 2011 oproti roku 2010 podařilo nadále snižovat rozptýlení regionálních měř nezaměstnanosti, avšak tento trend se již nepodařilo udržet v roce 2012, kdy došlo ke zvyšování rozptylu regionálních měř nezaměstnanosti.

7 GLOBÁLNÍ EKONOMICKÁ KRIZE A STRUKTURA NEZAMĚSTNANOSTI VE VYBRANÝCH STÁTECH EU

Tato část práce poukazuje na dopady ekonomické krize, které jsou zřejmé ze změn ve struktuře nezaměstnanosti podle věku, vzdělání, pohlaví a délky nezaměstnanosti.

Obecně platí, že jsou značné rozdíly v míře nezaměstnanosti mezi jednotlivými zeměmi a uvnitř mezi jejich regiony, stejně tak různé sociální kategorie jsou nezaměstnaností ohroženy v různé míře. Podle Mareše (2002) jde o rozlišení podle sociodemografických charakteristik, jako jsou věk, kdy je vyšší riziko nezaměstnanosti velmi mladých či starších osob. Abrhám (2008) k tomu zmiňuje zajímavý fakt, že nezaměstnanost mladých obyvatel ve věku 15 – 24 roky je v EU téměř dvojnásobná oproti nezaměstnanosti dospělých. Hlavními příčinami jsou nedostatečná kvalifikace a nedostatek profesních zkušeností (Abrhám, 2008). Další hlediska rozlišení dle sociodemografických charakteristik mohou být podle pohlaví, ale i z hlediska míry vzdělání a kvalifikace, kdy je vyšší riziko nezaměstnanosti málo vzdělaných a málo kvalifikovaných osob, či z hlediska rozlišení dle profesních skupin, kdy se předpokládá vyšší riziko nezaměstnanosti dělníků, ale i některých konkrétních profesí (Mareš, 2002).

V souvislosti s problematikou trhu práce bývá často diskutován i problém marginalizace určité části pracovních sil na tomto trhu. Mareš (2002, str. 65) uvádí, že „marginalizace je redukcí šancí, zatlačení pracovníků s určitými sociálními charakteristikami do nevýhodných či marginálních pozic na trhu práce a jejich vystavení vyššímu riziku nezaměstnanosti, respektive jejich vytlačení do dlouhodobé nezaměstnanosti“. Mareš (2002) k tomu dodává, že podle mnoha autorů je nejspolehlivějším indikátorem marginalizace nějaké sociální kategorie na trhu práce její specifická míra dlouhodobé nezaměstnanosti. Procesy marginalizace mohou podle Mareše (2002) nabývat podobu diskriminace, ale mohou být i důsledkem institucionální regulace trhu práce. Dále dodává, že objektem marginalizace mohou být celé sociální kategorie či skupiny, či jednotlivci. Mohou to být ženy, mladiství, staré osoby i jinak definované sociálně demografické kategorie obyvatelstva či konkrétní sociální skupiny (Mareš, 2002). Není tedy sporu o tom, že jednotlivé sociální skupiny mají

odlišné možnosti a schopnosti reagovat na změny, které s sebou vývoj na trhu práce přináší.

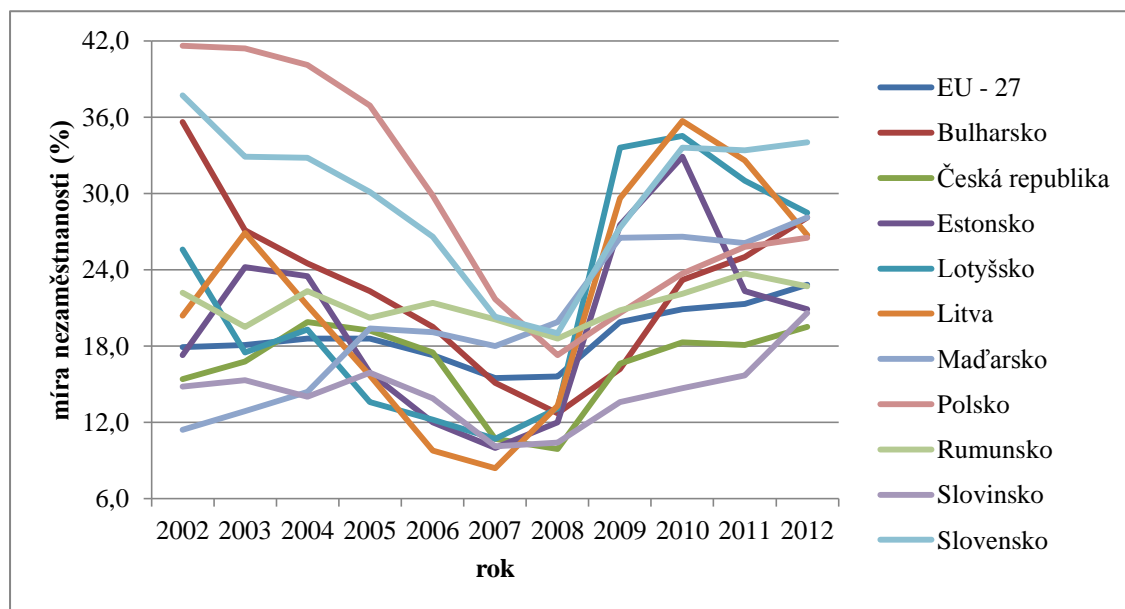
7.1 MÍRA NEZAMĚSTNANOSTI DLE VĚKU

Vývoj míry nezaměstnanosti v členění podle věkových skupin byl ve sledovaném časovém období 2002 – 2012 ve vybraných státech velmi odlišný, přesto se všem vybraným státům, od roku 2002 až do roku 2008, dařilo snižovat míru nezaměstnanosti ve sledovaných věkových kategoriích, vyjma Maďarska (viz obr. č. 14, č. 15 a č. 16). Zatímco se sledovaným státům v tomto časovém období dařilo výrazně snižovat míru nezaměstnanosti mládeže (populace ve věku 15 – 24 let), míru nezaměstnanosti střední věkové skupiny (populace ve věku 25 – 64 let) a starší pracovní síly (populace ve věku 55 – 64 let) se sledovaným státům dařilo snižovat jen pozvolně, s již zmíněnou výjimkou Maďarska. V tomto státě se v období 2002 – 2008 naopak míra nezaměstnanosti ve všech třech sledovaných věkových kategoriích zvyšovala, nejvíce však ve věkové kategorii mládeže, kde byl zaznamenán nárůst míry nezaměstnanosti o 8,5 procentních bodů (Eurostat, 2014p).

Zaměstnanost mládeže je v centru pozornosti všech evropských zemí, neboť se sleduje, zda se mládeži daří vstoupit na trh práce. Kotýnková (2006) k tomu dodává, že nezaměstnanost mládeže představuje závažný problém, neboť vytvoření pracovních návyků je v mladém věku velmi důležité. Za hlavní příčiny nezaměstnanosti mládeže jsou dle Kotýnkové (2006, str. 123) označovány „nedostatečné praktické znalosti a zkušenosti a pracovní návyky absolventů, nízká kvalifikace, nedostatečná jazyková příprava a neochota absolventů vykonávat určitá zaměstnání“. Nízká účast mládeže na trhu práce však rovněž souvisí s nesnadným přechodem ze školy na trh práce, protože zaměstnavatelé nejsou mnohdy ochotni vynaložit dodatečné náklady na odbornou přípravu mladých zaměstnanců bez praxe, a proto se pro absolventy stává vstup na trh práce obtížný. To se promítlo i po nástupu globální ekonomické krize, kdy ve většině sledovaných států rapidně vzrostla míra nezaměstnanosti právě mládeže. Již bylo zmíněno, že se v období 2002 až do propuknutí ekonomické krize většině sledovaným státům dařilo tuto míru nezaměstnanosti výrazně snižovat (viz obr. č. 14). Po celé sledované období, a to i po propuknutí ekonomické krize se pouze Slovinsku dařilo

udržet míru nezaměstnanosti mládeže pod průměrem EU – 27. Nejvíce se dařilo snižovat míru nezaměstnanosti mládeže v období 2002 – 2008 Polsku, kde se míra nezaměstnanosti v této věkové kategorii snížila z velmi vysoké hodnoty 41,6 % na 17,3 % (viz příloha D), tedy o 24,3 p. b.. K výraznému snížení míry nezaměstnanosti mládeže došlo v tomto období dle dat Eurostatu (2014p) také v Bulharsku (22,9 p. b.) nebo na Slovensku (18,7 p. b.). To se ale změnilo po příchodu krize, v roce 2009 oproti roku 2008 se míra nezaměstnanosti mládeže zvýšila ve všech sledovaných státech, nejvíce však v Lotyšsku (20,5 p. b.), Litvě (16,3 p. b.) a Estonsku (15,5 p. b.). Naopak nejnižší nárůst byl v tom samém období zaznamenán v Rumunsku (2,2 p. b.), Slovinsku (3,2 p. b.) a Polsku (3,3 p. b.). Roky 2011 a 2012 přinesly některým sledovaným státům velmi mírné snížení míry nezaměstnanosti mládeže, avšak některé státy v těchto letech zaznamenaly pokračující nárůst. Největší pokles míry nezaměstnanosti mládeže společně s klesající celkovou mírou nezaměstnanosti zaznamenaly pobaltské státy.

Obr. č. 14: Vývoj míry nezaměstnanosti ve vybraných státech ve věkové kategorii mezi 15 – 24 lety ve srovnání s EU – 27 v letech 2002 – 2012 (%)

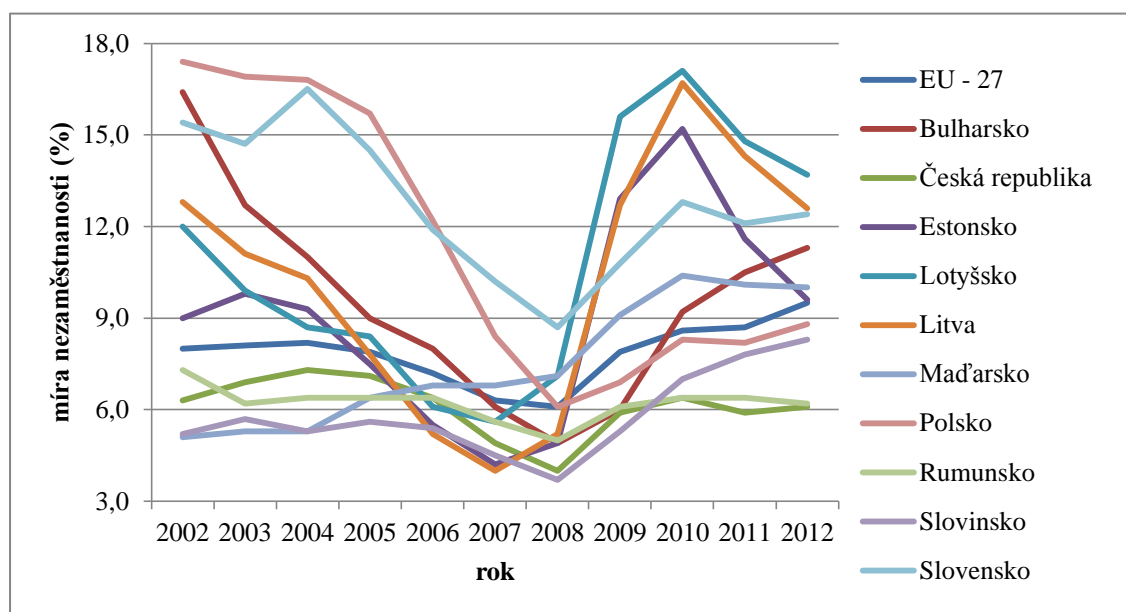

Zdroj: Eurostat, 2014p; vlastní zpracování

Z obrázku č. 15 je patrné, že vývoj míry nezaměstnanosti střední věkové skupiny obyvatel (25 – 54 let) je velmi podobný vývoji celkové míry nezaměstnanosti (viz obr.

č. 6), neboť zastoupení této věkové skupiny na pracovní síle je nejvyšší. Pozitivní vývoj míry nezaměstnanosti v období od roku 2002 až do propuknutí ekonomické krize, kdy míra nezaměstnanosti ve většině sledovaných států klesala, byl v následujících pěti letech až do sledovaného roku 2012 zcela překonán.

Obr. č. 15: Vývoj míry nezaměstnanosti ve vybraných státech ve věkové kategorii mezi 25 – 54 lety ve srovnání s EU – 27 v letech 2002 – 2012 (%)

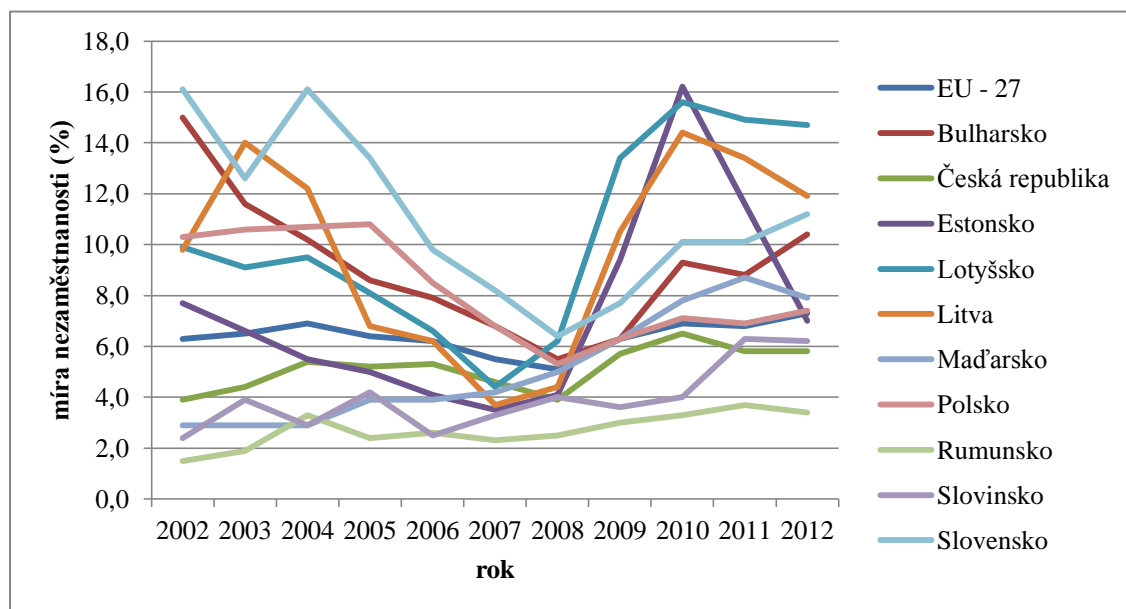

Zdroj: Eurostat, 2014p; vlastní zpracování

Vývoj míry zaměstnanosti starší pracovní síly (55 – 64 let) měl ve srovnání s vývojem míry nezaměstnanosti mládeže v letech 2002 – 2008, tedy až do propuknutí ekonomické krize, mírnější tendenci poklesu. Z obrázků č. 14 a č. 16 je však patrné, že míra nezaměstnanosti starších osob je ve všech sledovaných státech o mnoho nižší než míra nezaměstnanosti mládeže (viz příloha D), avšak zatímco se míru nezaměstnanosti mládeže dařilo udržet po celé sledované období pod průměrem EU jen Slovinsku, míru nezaměstnanosti starší pracovní síly se po celé sledované období od roku 2002 do roku 2012 podařilo udržet nejen Slovinsku, ale i České republice a Rumunsku. Nejvíce se podařilo snížit míru nezaměstnanosti starších osob od roku 2002 do roku 2008 Slovensku (o 9,7 p. b.) a Bulharsku (o 9,5 p. b.). Naopak v Maďarsku, Rumunsku a Slovinsku byl v tomto období zaznamenán dle dat Eurostatu (2014p) mírný nárůst

míry nezaměstnanosti u této skupiny pracovní síly, který činil 2,1 p. b., 1,6 p. b. a 1 p. b.. S příchodem krize všechny sledované státy vykazovaly nárůst míry nezaměstnanosti starší věkové skupiny obyvatel. Nejvyšší nárůst míry nezaměstnanosti v této věkové kategorii byl zaznamenán mezi roky 2008 – 2010. V tomto období zaznamenaly nejvyššího nárůstu opět pobaltské státy. Nejnižší nárůst míry nezaměstnanosti pracovní síly ve věku 55 – 64 bylo v tom samém období zaznamenáno v Rumunsku, ve Slovinsku došlo dokonce ke stagnaci. Rok 2011 byl pro většinu sledovaných států charakteristický poklesem míry nezaměstnanosti starší pracovní síly, pouze v Litvě, Polsku a Rumunsku byl v roce 2011 oproti roku 2010 zaznamenán velmi mírný nárůst míry nezaměstnanosti v této věkové kategorii. V roce 2012 docházelo opět k velmi mírnému nárůstu či stagnaci míry nezaměstnanosti starších osob, vyjma pobaltských států, Maďarska, Rumunska a Slovinska, které vykazovaly mírný pokles míry nezaměstnanosti této věkové kategorie.

Obr. č. 16: Vývoj míry nezaměstnanosti ve vybraných státech ve věkové kategorii mezi 55 – 64 lety ve srovnání s EU – 27 v letech 2002 – 2012 (%)

Zdroj: Eurostat, 2014p; vlastní zpracování

7.2 MÍRA NEZAMĚSTNANOSTI DLE VZDĚLÁNÍ

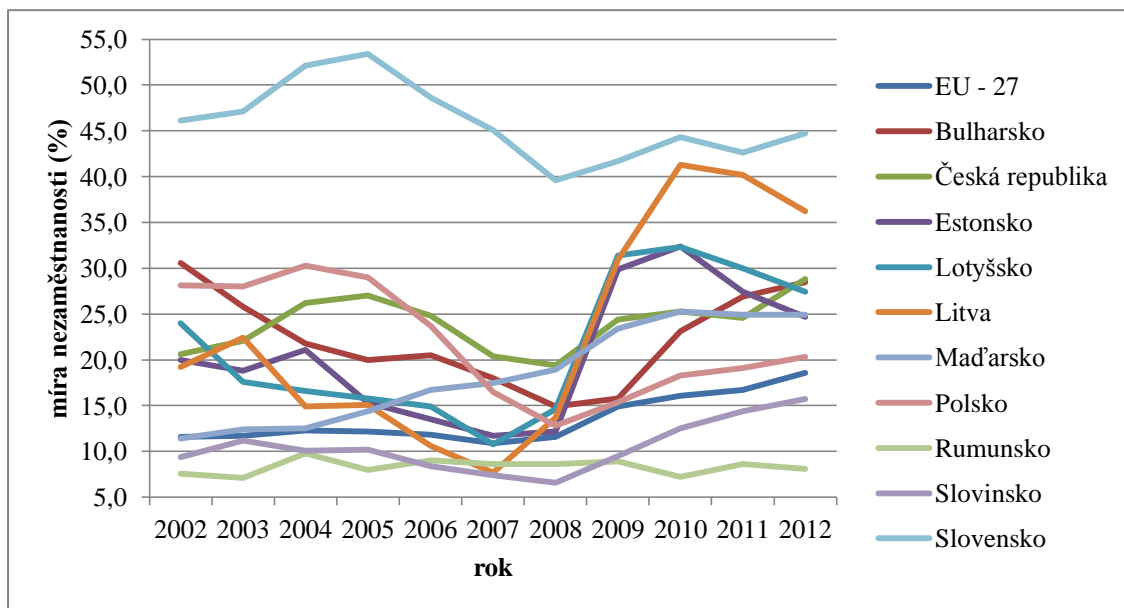
Skutečnost, že největší šance obávat se ztráty zaměstnání mají lidé s nižší kvalifikací, není nijak překvapující. Abrhám (2011) zmiňuje, že zvyšující se konkurence na globálním trhu práce zapříčiňuje změnu požadavků na kvalifikační strukturu pracovníků ve vyspělých zemích a EU není v tomto ohledu výjimkou. Struktura zaměstnanosti EU prodělává výrazné změny. Dle Abrháma (2011) došlo na trhu práce v minulé dekádě k poklesu podílu středně kvalifikovaných pracovníků (skupiny rutinních pracovníků – nemanuálních a odborných pracovníků manuálních), který byl kompenzován především nárůstem pracovníků s nejvyšší kvalifikací (tzv. skupiny odborných pracovníků – nemanuálních).

Vzdělanostní struktura obyvatelstva je v celé EU velmi diferencovaná. Nejpříznivější strukturu s vysokým podílem vysokoškoláků a podprůměrnou vahou populace se základním vzděláním vykazuje ze sledovaných států Estonsko (Abrhám, 2011). Naopak velmi diskutabilní je podle Abrháma (2011) vzdělanostní struktura v ostatních nových členských státech EU, kde je sice velmi nízký podíl osob se základním vzděláním, ale zároveň také podprůměrný podíl osob s dokončeným terciárním vzděláním. Dané rozložení vyplývá ze struktury hospodářství vybraných nových členských států EU, které se vyznačuje relativně vysokou zaměstnaností ve zpracovatelském průmyslu a v méně vyspělých odvětvích služeb. Pro rozvoj high-tech sektorů průmyslu a strategických služeb již tato struktura tak výhodná není. Abrhám (2011) v této souvislosti upozorňuje na zajímavý fakt, že při stávající struktuře kvalitativních charakteristik trhu práce budou nové členské státy EU postupně vyčerpávat svoji konkurenceschopnost, na což by měly reagovat tvůrci hospodářských politik vypracováním komplexních systémů vzdělávání a odborné přípravy.

Mezi vzdělanostní úrovní a mírou nezaměstnaností lze nalézt jednoznačnou vzájemnou souvislost. Z obrázků č. 17, č. 18 a č. 19 je vidět, že míra nezaměstnanosti je vyšší u osob s nižším dokončeným vzděláním, než u osob s vyšší dokončenou úrovní vzdělání. Pohled na obrázek č. 17 odhaluje, že jedny z největších problémů má nekvalifikovaná pracovní síla (s preprimárním či primárním vzděláním a nižším sekundárním vzděláním) na Slovensku, kde se její míra nezaměstnanosti v roce 2005 vyšplhala dle dat Eurostatu (2014l) na enormní hodnotu 53,4 % (viz příloha E). Ta

následně až do roku 2008 klesala a poté se v důsledku ekonomické krize opět zvyšovala. I ostatní státy však v rámci této úrovně vzdělání vykazují vysokou míru nezaměstnanosti, avšak od roku 2004 do roku 2008 se dařilo míru nezaměstnanosti obyvatelstva s preprimárním či primárním a nižším sekundárním vzděláním ve sledovaných státech alespoň mírně snižovat. To se ale změnilo po příchodu krize, téměř všechny sledované státy zaznamenaly vysoký nárůst míry nezaměstnanosti v této úrovni vzdělání. Nejvyššího nárůstu míry nezaměstnanosti ve vzdělanostní úrovni 0 – 2 (preprimární, primární a nižší sekundární vzdělání) došlo v roce 2010 oproti roku 2008 v Litvě, a to o 27,6 procentních bodů (p. b.). Naopak nejnižšího nárůstu v tom samém období míry nezaměstnanosti v této úrovni vzdělání bylo zaznamenáno na Slovensku (4,7 p. b.). V případě Rumunska byl v tomto období dokonce zaznamenán pokles míry nezaměstnanosti obyvatelstva s preprimárním či primárním a nižším sekundárním vzděláním o 1,4 p. b.. Rumunsko a Slovinsko se dokonce po celé sledované období mezi lety 2002 – 2012 pohybují pod průměrem EU v míře nezaměstnanosti této vzdělanostní úrovně. Rok 2011 přinesl ve většině sledovaných států EU mírný pokles míry nezaměstnanosti obyvatelstva s preprimárním či primárním a nižším sekundárním vzděláním. Tento trend se některým státům dařilo udržet i v roce 2012, avšak některé státy opět zaznamenaly mírný nárůst míry nezaměstnanosti v této vzdělanostní úrovni. Jsou jimi Bulharsko, kde byl v roce 2012 oproti roku 2011 zaznamenán nárůst o 1,6 p. b., Polsko (1,2 p. b.) a Slovinsko (1,3 p. b.).

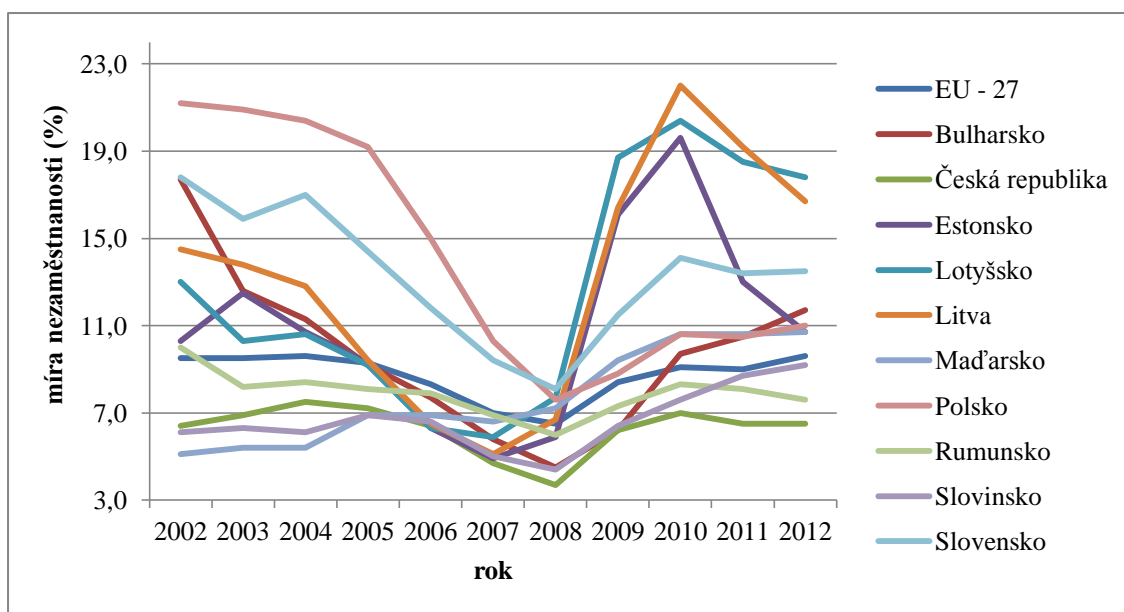
Obr. č. 17: Vývoj míry nezaměstnanosti ve vybraných státech podle vzdělání na úrovni 0 – 2 ve srovnání s EU – 27 v letech 2002 – 2012 (%)

Zdroj: Eurostat, 2014l; vlastní zpracování

Podíváme-li se na obrázek č. 18 na pozici vzdělanostní skupiny s vyšším sekundárním vzděláním a postsekundárním neterciárním vzděláním ve sledovaných státech, je patné, že od roku 2002 do roku 2008 dle dat Eurostatu (2014l) klesaly míry nezaměstnanosti v této vzdělanostní úrovni podobně jako na úrovni preprimárního, primárního a nižšího sekundárního vzdělání. V důsledku krize došlo v roce 2009 ke zvýšení míry nezaměstnanosti u skupiny obyvatelstva s vyšším sekundárním a postsekundárním neterciárním vzděláním u všech států EU. Nárůst míry nezaměstnanosti však nebyl tak enormní jako u vzdělaností úrovně s preprimárním, primárním a nižším sekundárním vzděláním. Nejvyššího nárůstu míry nezaměstnanosti na úrovni vzdělání 3 – 4 (vyšší sekundární a postsekundární neterciární) v roce 2010 oproti roku 2008 bylo zaznamenáno v Litvě. Tento nárůst činil 15,3 p. b., naopak nejlépe si vedlo opět Rumunsko. Zde nárůst míry nezaměstnanosti obyvatelstva s vyšším a postsekundárním neterciárním vzděláním činil v roce 2010 oproti roku 2008 2,3 p. b.. Poté od roku 2010 docházelo ve většině sledovaných států EU k poklesu míry nezaměstnanosti, avšak ani v roce 2011 a 2012 nedosáhly sledované státy na úroveň předkrizových hodnot v této úrovni vzdělání (viz příloha E).

Obr. č. 18: Vývoj míry nezaměstnanosti ve vybraných státech podle vzdělání na úrovni 3 – 4 v letech 2002 – 2012 (%)

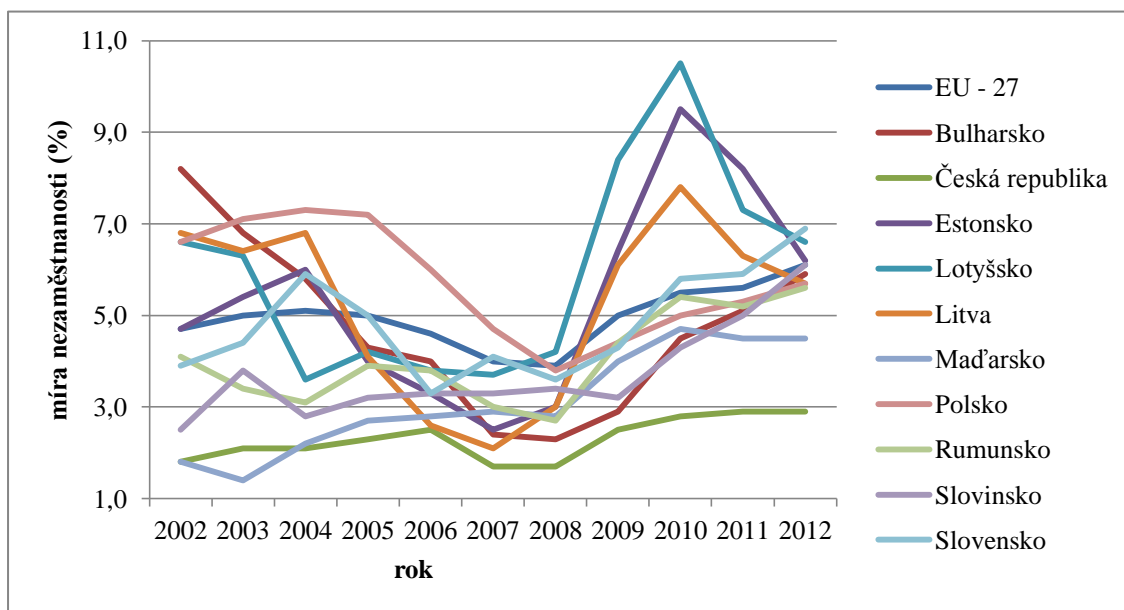

Zdroj: Eurostat, 2014l; vlastní zpracování

Podobný trend je možno vidět i u míry nezaměstnanosti osob s terciárním vzděláním prvního stupně a druhého stupně (viz obr. č 19). Přestože je míra nezaměstnanosti osob s tímto vzděláním o mnoho nižší, zaznamenala nezaměstnanost v důsledku ekonomické krize zvýšení. Míra nezaměstnanosti ani po propuknutí ekonomické krize ve většině sledovaných států dle dat Eurostatu (2014l) nepřesáhla hodnot 7 %. Výjimku tvoří pobaltské státy, kde se vyšplhala míra nezaměstnanosti osob s tímto vzděláním v roce 2010 přes hodnotu 7 %, nejvíce však v Lotyšsku na hodnotu 10,5 % (viz příloha E). Nejvyššího nárůstu míry nezaměstnanosti u skupiny obyvatelstva s terciárním vzděláním prvního či druhého stupně lze pozorovat u Estonska. Nárůst míry nezaměstnanosti v roce 2010 oproti roku 2008 činil 6,5 p. b.. Naopak nejnižší nárůst v tomto období zaznamenalo Slovensko, nárůst byl 0,9 p. b. Rok 2011 a 2012 přinesl pokles míry nezaměstnanosti v této úrovni vzdělání zejména pro pobaltské státy. Ostatní sledované státy EU v těchto letech zaznamenaly stagnaci či mírný nárůst míry nezaměstnanosti obyvatelstva s dosaženým terciárním vzděláním prvního či druhého stupně.

Obr. č. 19: Vývoj míry nezaměstnanosti ve vybraných státech podle vzdělání na úrovni 5 – 6 v letech 2002 – 2012 (%)

Zdroj: Eurostat, 2014l; vlastní zpracování

Analýza míry nezaměstnanosti dle vzdělání a věku přesvědčivě dokazuje, že nejvíce zasaženi nezaměstnaností jsou právě ti, jejichž kvalifikace je buď žádná nebo jen velmi nízká, či osoby ve věku 15 – 25 let, u nichž se předpokládají nedostatečné praktické znalosti a zkušenosti a právě nízká kvalifikace. To se potvrdilo i po nástupu ekonomické krize, kdy byly nezaměstnaností zasaženi nejvíce ti, kteří dosáhli pouze preprimárního či primárního a nižšího sekundárního vzdělání a mládež ve věku 15 – 24 let. Naopak nejméně byli zasaženi ti, kteří dosáhli prvního či druhého stupně terciárního vzdělání. Nejvíce zasaženy krizí ze sledovaných států byly opět pobaltské státy, ve kterých dle dat Eurostatu (2014l, 2014p) došlo ve všech úrovních vzdělání a ve všech věkových kategoriích k nejvyššímu nárůstu míry nezaměstnanosti. Dle dat Eurostatu (2014l, 2014p) je však zřejmé, že se jedná o problémy všech vybraných států EU.

7.3 MÍRA NEZAMĚŠTNANOSTI DLE POHLAVÍ

Skupina vystavená většímu riziku na trhu práce jsou ženy. Podle Kuchaře (2007) je ovšem třeba dodat, že nikoliv všechny ženy, ale zejména ty, které ve svém aktuálním postavení spojují nízkou či neperspektivní kvalifikaci s plněním svých

rodičovských povinnosti. Abrhám (2011) k tomu dodává, že i přes zlepšení postavení žen na trhu práce, ke kterému došlo v posledním desetiletí, zůstává zaměstnanost žen v EU stále nižší než ve Spojených státech amerických nebo Japonsku. Netřeba tedy dodávat, že se problematika postavení žen na trhu práce těší velkému zájmu zejména ze strany genderových studií, ale i dalších analytiků zabývajících se trhem práce.

O základních trendech vypovídá tabulka č. 7, která ukazuje, že v průměru EU je míra nezaměstnanosti žen dlouhodobě vyšší než mužů. Navíc se v důsledku ekonomické krize ještě zvýšila. Abrhám (2011) upozorňuje na zajímavý fakt, že disparity mezi nezaměstnaností mužů a žen v EU – 27 nejsou tak vysoké jako v případě zaměstnanosti. Disparity mezi mírou nezaměstnanosti mužů a žen se ve většině vybraných států od roku 2002 až do roku 2008, tedy až do propuknutí ekonomické krize, dařilo mírně snižovat. Avšak byly v tomto období i státy, kterým se nedařilo rozdíly snižovat. Takovým příkladem jsou dle dat Eurostatu (2014h) Polsko, Rumunsko a Slovensko. Tyto disparity mezi mírou nezaměstnanosti mužů a žen nebyly však nějak výrazné, interval rozdílu se mezi roky 2002 a 2008 v těchto státech pohyboval od 0,3 p. b. do 2,5 p. b. Trend snižování disparit se dařilo sledovaným státům udržet i v roce 2009, vyjma pobaltských států. V těchto státech v roce 2009 došlo k vysokému nárůstu disparit mezi mírou nezaměstnanosti mužů a žen. Rozdíl mezi mírou nezaměstnanosti mužů a žen byl v Estonsku 6,3 p. b., v Litvě 6,8 p. b. a v Lotyšsku 7 p. b. O rok později, tedy v roce 2010, se již vybraným státům snižovat disparity mezi mírou nezaměstnanosti mužů a žen nedařilo. Tyto disparity se mírně zvýšily, kromě pobaltských států, kterým se již v roce 2010 dařilo disparity opět snižovat.

Tab. č. 7: Míra nezaměstnanosti dle pohlaví ve vybraných státech v letech 2002 – 2012 (%)

		2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
EU-27	muži	8,2	8,5	8,6	8,4	7,6	6,6	6,7	9,1	9,7	9,6	10,4
	ženy	9,8	9,9	10,1	9,9	9,0	7,9	7,6	8,9	9,6	9,8	10,5
BG	muži	18,8	14,0	12,5	10,3	8,6	6,5	5,5	6,9	10,8	12,3	13,5
	ženy	17,4	13,4	11,6	10,0	9,4	7,4	5,8	6,7	9,6	10,1	10,8
CZ	muži	5,9	6,1	7,0	6,5	5,8	4,2	3,5	5,9	6,4	5,8	6,0
	ženy	9,0	9,9	9,9	9,8	8,8	6,7	5,6	7,7	8,5	7,9	8,2
EE	muži	10,8	10,3	10,4	8,9	6,1	5,4	5,7	16,9	19,5	13,1	11,0
	ženy	9,7	9,9	9,0	7,0	5,6	3,8	5,3	10,6	14,3	11,8	9,3
LT	muži	13,2	11,6	11,5	10,1	7,3	6,5	8,4	20,9	22,7	18,6	16,2
	ženy	11,1	10,5	10,3	8,8	6,2	5,6	7,1	14,1	16,3	13,8	14,0
LV	muži	14,8	12,9	11,3	8,4	6,0	4,2	6,0	17,1	21,2	17,9	15,2
	ženy	12,9	12,1	11,7	8,1	5,1	3,9	5,2	10,1	14,4	12,9	11,6
HU	muži	6,0	6,0	6,1	7,0	7,2	7,1	7,6	10,3	11,6	11,0	11,2
	ženy	5,1	5,5	6,1	7,4	7,8	7,7	8,1	9,7	10,7	10,9	10,6
PL	muži	19,2	19,1	18,3	16,7	13,0	9,0	6,4	7,8	9,4	9,0	9,4
	ženy	21,0	20,6	20,1	19,4	15,1	10,3	7,9	8,6	10,0	10,4	10,9
RO	muži	7,8	7,2	9,0	7,7	8,2	7,2	6,7	7,7	7,9	7,9	7,6
	ženy	7,1	6,3	6,9	6,4	6,1	5,4	4,7	5,8	6,5	6,8	6,4
SI	muži	5,9	6,3	5,9	6,1	4,9	4,0	4,0	5,9	7,5	8,2	8,4
	ženy	6,8	7,1	6,9	7,1	7,2	5,9	4,8	5,8	7,1	8,2	9,4
SK	muži	18,8	17,5	17,5	15,6	12,4	10,0	8,4	11,5	14,3	13,7	13,5
	ženy	18,9	17,9	19,3	17,4	14,8	12,8	11,0	12,9	14,7	13,7	14,5

Zdroj: Eurostat, 2014h; vlastní zpracování

Pozn.: Červená barva v tabulce znázorňuje vyšší hodnoty.

Vysvětlivky: BG – Bulharsko, CZ – Česká republika, EE – Estonsko, LV – Lotyšsko, LT – Litva, HU – Maďarsko, PL – Polsko, RO – Rumunsko, SI – Slovinsko, SK – Slovensko.

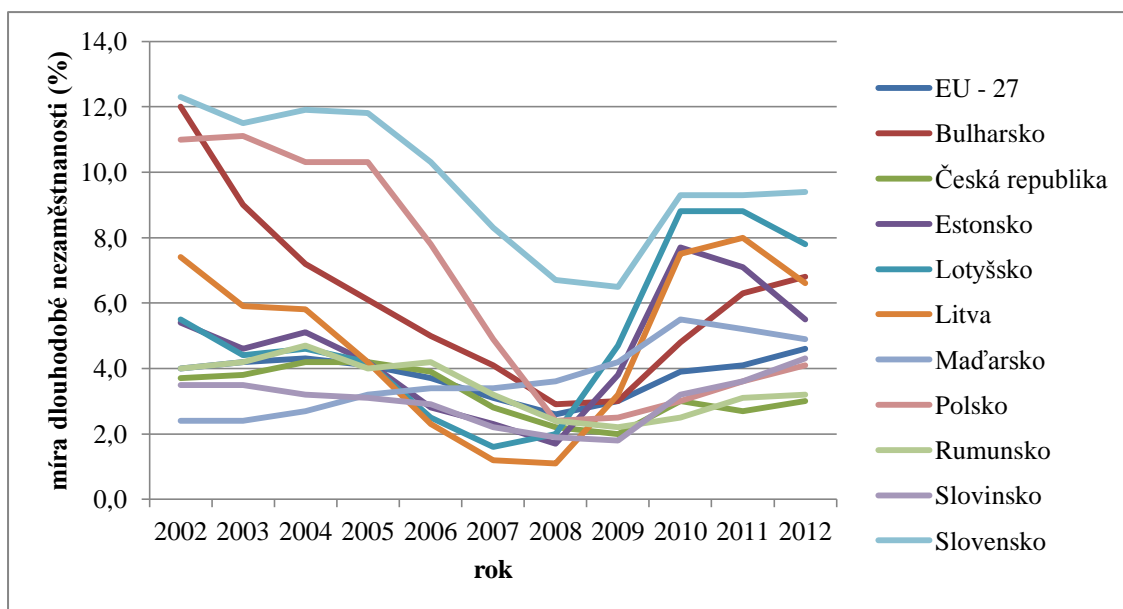
Dle Abraháma (2011) se mezi státy s podstatnými genderovými rozdíly se řadí Česká republika, Slovensko, Slovinsko a Polsko. To potvrzuje i tabulka č. 7, která dle dat Eurostatu (2014h) vykazuje, že ve sledovaném období 2002 – 2012 byla míra nezaměstnanosti žen vyšší než mužů. V některých sledovaných státech je však míra nezaměstnanosti mužů vyšší než žen. Takovýmto příkladem jsou pobaltské státy a Rumunsko, které po celé sledované období mezi lety 2002 – 2012 vykazovaly vyšší míru nezaměstnanosti mužů než žen. To by mohlo být zapříčiněno skutečností, že

v pobaltských státech je zaměstnáno největší procento žen v manažerských pozicích a je zde dosahováno společně se skandinávskými zeměmi nejpočetnějšího zastoupení žen v národních parlamentech (Abrahám, 2011).

7.4 DLOUHODOBÁ MÍRA NEZAMĚSTNANOSTI

Rovněž z hlediska dlouhodobé míry nezaměstnanosti (která je delší než 12 měsíců) je EU – 27 diferencovaná. Spěváček et al. (2012) uvádí, že k výraznému nárůstu nebo stagnaci dlouhodobé míry nezaměstnanosti došlo v 90. letech minulého století. K pozvolnému poklesu míry dlouhodobé nezaměstnanosti došlo na počátku nového století (viz obr. č. 20).

Obr. č. 20: Vývoj dlouhodobé míry nezaměstnanosti ve vybraných státech ve srovnání s EU – 27 v letech 2002 – 2012 (%)

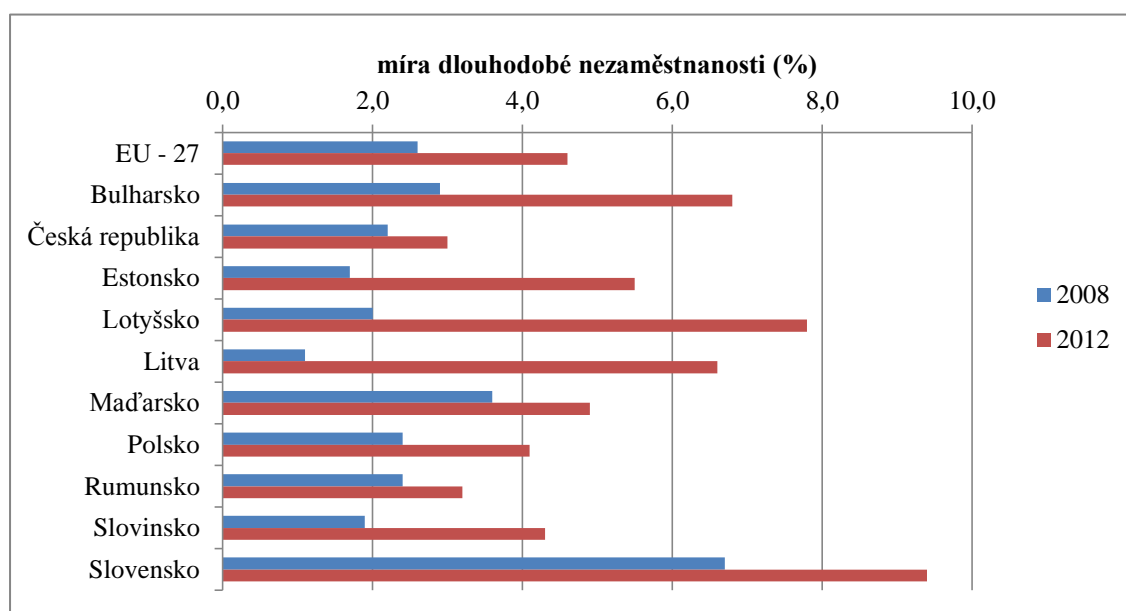
Zdroj: Eurostat, 2014k; vlastní zpracování

Na straně jedné se dle dat Eurostatu (2014k) pohybují státy s průměrnými mírami mezi lety 2002 – 2012 okolo 3 – 5 % (Česká republika, Estonsko, Litva, Lotyšsko, Maďarsko, Rumunsko a Slovinsko) a na straně druhé státy s hodnotami přes 6 % (Bulharsko, Polsko a Slovensko) (viz příloha F). Slovensko jako jediný stát dlouhodobě vykazuje v rámci vybraných států míru dlouhodobé nezaměstnanosti

v průměru 9,8 %. I v případě dlouhodobé míry nezaměstnanosti je patrný vývoj obdobný vývoji míry nezaměstnanosti, tj. postupný pokles od roku 2002 do 2008 a nárůst v následujících třech letech (viz obr. č. 20). V případě některých států dokonce velmi dramatický nárůst, například Estonsko, Litva či Slovensko.

Obrázek č. 21 zachycuje hodnoty míry dlouhodobé nezaměstnanosti v roce 2008, kdy ve vybraných státech EU nebyly ještě znatelné dopady ekonomické krize. Ty samé hodnoty zachycuje i v roce 2012, kdy se v důsledku ekonomické krize zvýšila dlouhodobá míra nezaměstnanosti. Tento fakt je zapříčiněn propouštěním pracovníků v roce 2009 a 2010, kteří poté ani v roce 2011 nenašli zaměstnání a přesunuli se tak do kategorie dlouhodobé nezaměstnanosti.

Obr. č. 21: Míra dlouhodobé nezaměstnanosti ve vybraných státech EU ve srovnání s EU – 27 v roce 2008 a 2012 (%)

Zdroj: Eurostat, 2014k; vlastní zpracování

8 GLOBÁLNÍ EKONOMICKÁ KRIZE A ZAMĚSTNANOST V SEKTORECH EKONOMIK VYBRANÝCH STÁTŮ EU

Dopady globální ekonomické krize na ekonomiky a trh práce vybraných členských států EU lze pozorovat také na základě hodnocení změn počtu pracovníků v sektorech národního hospodářství. Ekonomická krize snížila výrazným způsobem koupěschopnost domácí a zahraniční poptávky, což poté vedlo k prudkému poklesu regionální ekonomické výkonnosti. Krizí byly postiženy především exportně orientované průmyslové podniky a v menší míře i firmy ze sektoru služeb a zemědělství.

Však již zmíněný proces transformace sledovaných států přinesl zásadní změny ve struktuře zaměstnanosti podle ekonomických sektorů i jednotlivých odvětví. Podle Mareše (2002) má velký význam z hlediska zaměstnanosti respektive nezaměstnanosti historická změna váhy jednotlivých hospodářských sektorů, jejich podílu na zaměstnávání ekonomicky činných osob a na rozsahu a struktuře nabízených pracovních míst. Cazes a Nešporová (2003) konstatují, že mnozí ekonomičtí teoretikové uznávají, že existuje významná souvislost mezi úrovní hospodářského rozvoje měřenou velikostí HDP na obyvatele a strukturou zaměstnanosti podle hospodářských sektorů. S rostoucím HDP na obyvatele se předpokládá pokles podílu zemědělství na zaměstnanosti, přičemž podíl průmyslu nejprve vzroste a později poklesne a to vše ve prospěch rozvoje služeb (Cazes a Nešporová, 2003). V dlouhodobém horizontu „všechny země střední a východní Evropy sledují s hospodářským pokrokem spojený trend k přelévání zaměstnanosti ze zemědělství do průmyslu a z obou těchto sektorů do služeb“ (Cazes a Nešporová, 2003, str. 53). To potvrzuje i Abrhám (2011), který říká, že se v posledních letech v celé EU zvýšila zaměstnanost ve službách.

I po letech transformace se ovšem liší váha jednotlivých sektorů na celkové zaměstnanosti mezi sledovanými členskými státy EU. V mnoha státech má stále nadprůměrnou váhu průmysl a zemědělství, a to i přes značné přeskupení, ke kterým došlo v transformačním období. Zemědělský sektor je navíc v řadě zemí

charakterizován slabou produktivitou a nízkou přidanou hodnotou¹³, především v Bulharsku, Rumunsku a Polsku (Abrahám, 2011). Již bylo zmíněno (viz kapitola 4), že v zemědělství nadále pracuje enormně velká část obyvatel Bulharska (19,7 %), Rumunska (30,1 %) a Polska (13,3 %) (Eurostat, 2014m). Vysoký podíl můžeme zaznamenat ještě v Litvě (9,2 %), Lotyšsku (8,4 %), Maďarsku (6,9 %) a Slovinsku (8,4 %). Naproti tomu ze sledovaných států zaujímá nejnižší podíl agrární sektor v České republice (3,3 %) nebo na Slovensku (3,5 %) (Eurostat, 2014m). Dle Abraháma (2011) průmysl zaujímá důležité místo v České republice, Slovinsku a Slovensku nebo Maďarsku, přičemž rozhodujícím odvětvím je vždy zpracovatelský průmysl. Největší podíl na zaměstnanosti však v roce 2012 vykazují ve všech vybraných státech EU služby. To lze pozorovat i v tabulce č. 8, č. 9 a č. 10, které udávají počet osob zaměstnaných v jednotlivých sektorech ekonomik vybraných států. Strukturální změny zaměstnanosti v primárním a sekundárním sektoru po roce 2002 ve sledovaných státech s sebou nesly i důsledky pro sektor terciární. Z tabulky č. 8 je možné pozorovat, že se snižoval počet zaměstnaných pracovníků v I. sektoru (zemědělství, lesnictví a rybnářství) hospodářství vybraných států. Naopak se mírně zvyšoval či stagnoval počet zaměstnaných pracovníků ve II. sektoru (průmyslu) (viz tab. č. 9) a také byl viditelný nárůst pracovníků ve III. sektoru (službách) (viz tab. č. 10) ve vybraných státech. Růst počtu zaměstnaných osob v jednotlivých sektorech ekonomik vybraných států EU byl dle dat Eurostatu (2014m) zřetelně vyšší do roku 2008.

---

¹³Přidaná hodnota: „Rozdíl mezi hodnotou vyrobeného statku a náklady na jeho výrobu. Přidaná hodnota sestává z mezd, úroků a zisků.“ (Samuelson a Nordhaus, 2013, str. 669)

Tab. č. 8: Změny zaměstnanosti v I. sektoru národních hospodářství ve vybraných státech v letech 2002 – 2012 (tis. osob)

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
BG	765	759	753	742	733	724	737	737	711	690	649
CZ	199	193	197	185	182	173	177	171	162	169	167
EE	40	36	33	31	30	29	24	22	23	26	28
LV	143	134	131	115	118	87	80	76	66	69	68
LT	247	252	223	203	180	155	119	130	110	106	112
HU	470	399	367	345	337	316	293	279	281	291	297
PL	:	:	2 469	2 427	2 276	2 219	2 196	2 095	2 004	1 995	1 946
RO	3 407	3 536	2 985	3 048	2 865	2 867	2 768	2 764	2 896	2 724	2 803
SI	100	96	94	91	88	86	84	83	81	79	78
SK	110	100	97	95	86	83	82	78	73	73	71

Zdroj: Eurostat, 2014m; vlastní zpracování

Pozn.: Data pro Polsko za roky 2002 a 2003 nejsou dle Eurostatu dostupná.

Vysvětlivky: BG – Bulharsko, CZ – Česká republika, EE – Estonsko, LV – Lotyšsko, LT – Litva, HU – Maďarsko, PL – Polsko, RO – Rumunsko, SI – Slovinsko, SK – Slovensko.

Tab. č. 9: Změny zaměstnanosti ve II. sektoru národních hospodářství ve vybraných státech v letech 2002 – 2012 (tis. osob)

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
BG	887	896	919	958	1 024	1 087	1 150	1 045	945	911	886
CZ	1 885	1 845	1 863	1 906	1 909	1 945	1 980	1 870	1 824	1 843	1 852
EE	182	192	206	202	209	221	222	179	160	183	179
LV	255	273	275	281	295	287	286	215	197	204	209
LT	378	397	399	425	441	468	465	382	306	308	320
HU	1 252	1 251	1 219	1 192	1 195	1 207	1 194	1 121	1 095	1 118	1 091
PL	:	:	4 003	4 154	4 381	4 681	4 997	4 888	4 625	4 705	4 666
RO	3 030	2 941	3 127	2 968	3 012	2 947	2 951	2 732	2 633	2 639	2 645
SI	333	328	324	322	323	334	343	321	299	289	281
SK	687	705	696	709	725	739	773	718	696	707	697

Zdroj: Eurostat, 2014m; vlastní zpracování

Pozn.: Data pro Polsko za roky 2002 a 2003 nejsou dle Eurostatu dostupná.

Vysvětlivky: BG – Bulharsko, CZ – Česká republika, EE – Estonsko, LV – Lotyšsko, LT – Litva, HU – Maďarsko, PL – Polsko, RO – Rumunsko, SI – Slovinsko, SK – Slovensko.

Tab. č. 10: Změny zaměstnanosti ve III. sektoru národních hospodářství ve vybraných státech v letech 2002 – 2012 (tis. osob)

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
BG	1 510	1 573	1 635	1 700	1 759	1 820	1 836	1 871	1 846	1 825	1 804
CZ	2 635	2 638	2 600	2 678	2 735	2 807	2 889	2 906	2 905	2 871	2 883
EE	338	339	327	342	365	358	367	352	341	356	369
LV	543	552	562	587	618	647	643	572	542	545	553
LT	735	736	767	792	828	864	879	848	784	789	791
HU	2 244	2 310	2 334	2 361	2 388	2 412	2 396	2 381	2 440	2 419	2 450
PL	:	:	6 914	7 097	7 418	7 831	8 091	8 347	8 276	8 310	8 409
RO	2 899	2 853	3 049	2 999	3 199	3 292	3 396	3 437	3 392	3 464	3 497
SI	473	479	488	489	506	527	543	548	550	546	547
SK	1 188	1 203	1 204	1 228	1 265	1 304	1 338	1 348	1 342	1 369	1 383

Zdroj: Eurostat, 2014m; vlastní zpracování

Pozn.: Data pro Polsko za roky 2002 a 2003 nejsou dle Eurostatu dostupná.

Vysvětlivky: BG – Bulharsko, CZ – Česká republika, EE – Estonsko, LV – Lotyšsko, LT – Litva, HU – Maďarsko, PL – Polsko, RO – Rumunsko, SI – Slovinsko, SK – Slovensko.

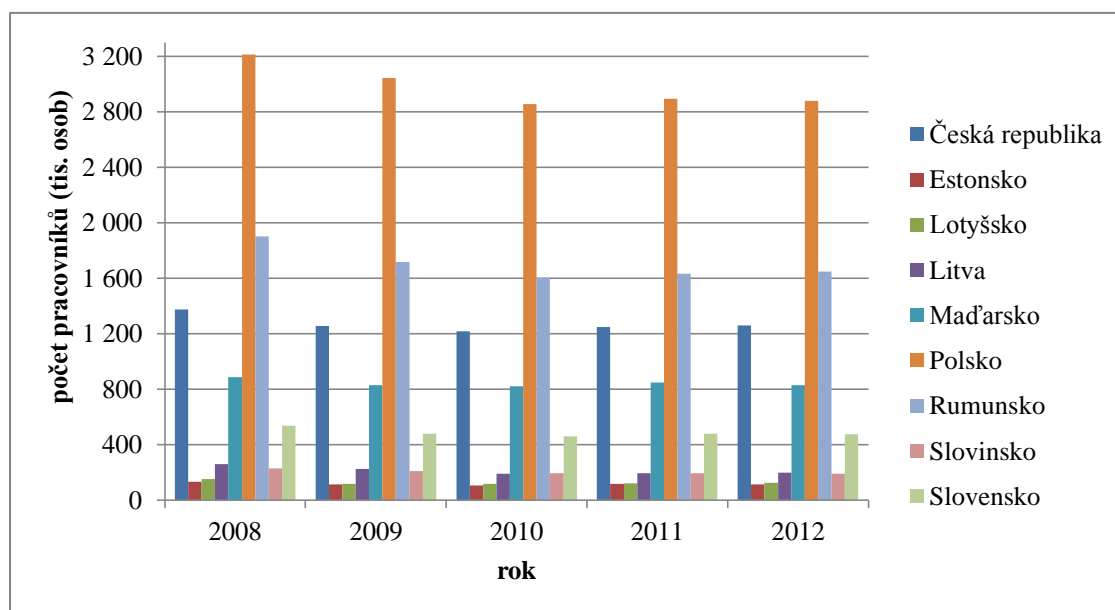
Následně ekonomiky vybraných států EU negativně ovlivnila ekonomická krize. Pokles zaměstnanosti byl v I. sektoru národního hospodářství v roce 2010 oproti roku 2008 zaznamenán ve všech sledovaných státech EU, vyjma Rumunska, kde byl v té době zaznamenán růst zaměstnaných pracovníků (o 128 tis.) (Eurostat, 2014m). Za dva roky tak v primárním sektoru ekonomik vybraných států EU klesla zaměstnanost skoro o 4 % v Bulharsku, Rumunsku a Slovensku či až o 8 – 9 % v České republice, Estonsku, Litvě a Polsku. Nejvíce však klesla zaměstnanost za tuto dobu v Lotyšsku (o 17 %) a Slovinsku (o 11 %). V letech 2011 a 2012 lze opět pozorovat ve všech vybraných státech EU mírný nárůst zaměstnanosti v tomto sektoru ekonomiky, vyjma Bulharska, Polska a Rumunska. V těchto třech státech byl zaregistrován mírný pokles zaměstnanosti, který však může být způsoben jejich pokračující restrukturalizací hospodářství, ve kterém pracuje doposud velké množství osob v primárním sektoru, oproti ostatním novým členským státům EU.

Daleko více zasáhla ekonomická krize II. sektor ekonomik vybraných států EU, a to především průmysl, těžbu a dobývání. Stavebnictví vykázalo mezi lety 2008 – 2010

mírnější pokles počtu pracovníků a dokonce mírný nárůst počtu zaměstnanců v případě České republiky (2 %), Polska (1 %) a Slovenska (2 %) (viz příloha G). Část uvolněné pracovní síly z výrobních odvětví našla uplatnění v sektoru služeb, v němž v průběhu krize v letech 2008 – 2010 počet pracovníků mírně vzrostl či stagnoval, vyjma pobaltských států, které vykázaly v tomto období pokles počtu pracovníků. Konkrétně se jednalo o 25 tis. osob v Estonsku, 101 tis. osob v Lotyšsku a 95 tis. osob v Litvě (Eurostat, 2014m), což v relativním vyjádření znamenalo pokles zaměstnanosti v tomto odvětví o 7 %, 16 % a 11 %.

Z průmyslových odvětví výrazné propouštění nastalo ve zpracovatelském průmyslu (viz příloha G). Gorzelak (2010b) společně s ostatními autory publikace Gorzelaka a Goha (2010) k tomu dodává, že automobilový průmysl společně s odvětvími navazující na automobilový průmysl a zpracování surovin byly globální ekonomickou krizí zasaženy nejvíce. To zmiňují mimo jiné i ostatní autoři, například Toušek a Novák (2012). Dle dat Eurostatu (2014m) vyplývá, že byl výrazný úbytek pracovníků ve zpracovatelském odvětví v letech 2008 – 2010 zejména v Litvě (o 26 %), Lotyšsku (o 23 %) a Estonsku (o 21 %). Z obrázku č. 22 je patrné, že úbytek počtu osob zaměstnaných v tomto odvětví byl výrazný v letech 2008 – 2010 také v Rumunsku (o 16 %), Slovinsku (o 15 %) či Slovensku (o 14%). Naopak nejmenšího úbytku zaměstnaných bylo zaznamenáno v tom samého období v Maďarsku (o 7 %). Zvýšená poptávka následně přispěla k mírnému nárůstu počtu pracovníků v průmyslu, tedy i ve zpracovatelském průmyslu v roce 2011. Tento trend, i když v daleko mírnější formě, byl zachován i pro rok 2012. Toušek a Novák (2012) k tomu však dodávají, že v následujících letech lze v souvislosti s dluhovou krizí očekávat, že počet zaměstnaných ve výrobních sektorech, včetně zemědělství a stavebnictví, bude nadále klesat.

Obr. č. 22: Vývoj zaměstnanosti ve zpracovatelském průmyslu ve vybraných státech EU v letech 2008 – 2012 (tis. osob)

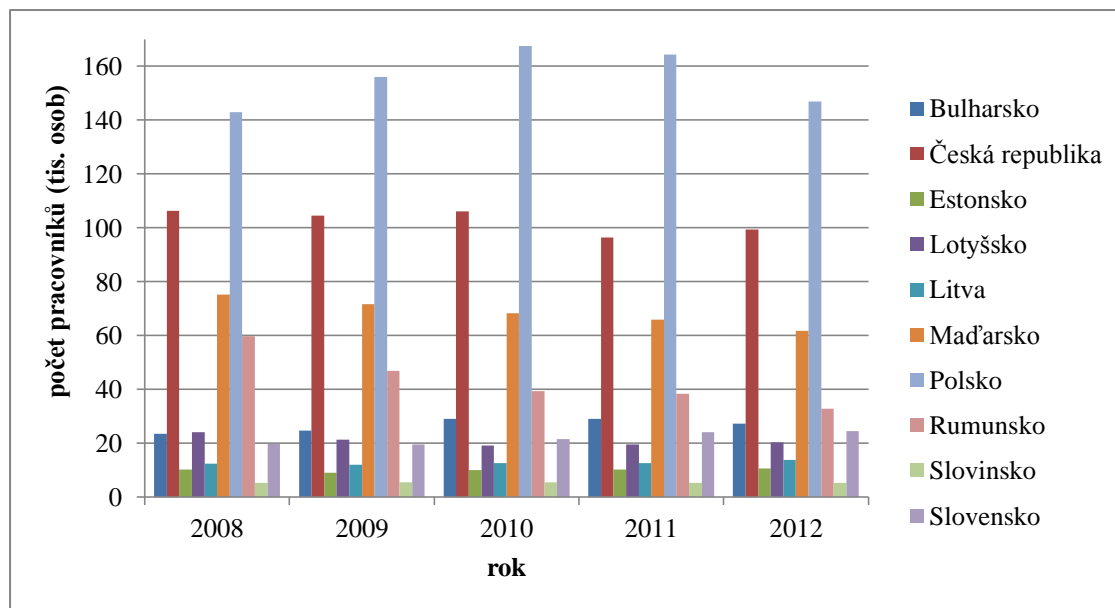

Zdroj: Eurostat, 2014m; vlastní zpracování

Pozn.: Data pro zpracovatelský průmysl Bulharska nejsou dle Eurostatu dostupná.

Přestože III. sektor (služby) nezaznamenal tak velký úbytek pracovníků jako zbylé dva sektory ekonomik vybraných států, došlo k výraznému zhoršení situace na trhu s nemovitostmi a tím pádem i k úbytku zaměstnaných osob v činnosti v oblasti nemovitostí (viz příloha G). Z obrázku č. 23 je patrné, že k výraznému úbytku pracovníků v této sekci L (činnosti v oblasti nemovitostí) ve sledovaných státech došlo po roce 2010, zatímco v letech 2008 a 2009 je viděn mírný nárůst počtu zaměstnaných osob či stagnace.

Obr. č. 23: Vývoj zaměstnanosti v činnosti v oblasti nemovitostí ve vybraných státech EU v letech 2008 – 2012 (tis. osob)

Zdroj: Eurostat, 2014m; vlastní zpracování

Možným vysvětlením tohoto zpožděného efektu může být fakt, že ztráta zaměstnání v ostatních sektorech ekonomik v předchozích letech zapříčinila nižší spotřebu domácností a poté vedla ke zvýšení ztrát bank a zhoršení situace na trhu s nemovitostmi.

ZÁVĚR

Cílem předkládané práce bylo zmonitorovat průběh ekonomické krize a zjistit její dopady na trh práce vybraných nových členských států EU a jejich NUTS 2 regionů. Pro možnou identifikaci dopadů ekonomické krize bylo zvolené časové období 2002 – 2012, ze kterého byl patrný jednak vliv ekonomické krize, tak ekonomická situace vybraných států před příchodem krize, které prošly v předcházejícím transformačním období restrukturalizací hospodářství.

Globální ekonomická krize vznikla vyústěním řady problémů v systému amerického bankovníctví a poté zasáhla světové hospodářství, nevyjímaje nové členské státy EU. Její příčiny lze sledovat v hypoteční krizi Spojených států amerických, která propukla v roce 2007 a ve světové finanční krizi, ze kterých se následně vyvinula globální ekonomická krize. Tato krize je často označována za nejhlubší propad od světové hospodářské krize ve třicátých letech 20. století. Stala se tak klíčovým faktorem, jenž ovlivnil vývoj jak světového hospodářství, tak samozřejmě i vybraných států EU. Její dopady byly však zcela odlišné vzhledem k rozsahu vnitřní a vnější nerovnováhy, a proto obecné trendy týkající se dopadů krize ve vybraných státech EU zahrnují vysoký stupeň rozdílnosti.

V letech 2002 až 2007 bylo ve všech vybraných státech dosahováno relativně vysokých temp ekonomického růstu a snižující se míry nezaměstnanosti. Krize se poté projevila ve vybraných státech EU až s určitým časovým zpožděním (v roce 2009), až po úderu v západní Evropě. Výjimkou jsou pobaltské státy Estonsko a Lotyšsko, které byly zasaženy krizí již v roce 2008. Za příčiny v Estonsku jsou považovány jeho silné finanční vazby se skandinávskými zeměmi, zatímco v Lotyšsku to byly přijaté úvěry od zahraničních bank. Ostatní vybrané státy EU zaznamenaly výrazný pokles HDP v roce 2009 s výjimkou Polska, kterému se díky jeho relativně nízké závislosti na vývozu a rozsáhlému domácímu trhu, podařilo udržet mírný růst HDP (1,6 %). Nejhlubšího propadu HDP dosáhly pobaltské státy.

K mnohem dramatičtějším změnám došlo v oblasti nezaměstnanosti. V důsledku recese poklesla zaměstnanost a vzrostla nezaměstnanost, která představuje vážný ekonomický a sociální problém. Míra nezaměstnanosti se v řadě vybraných států více

než zdvojnásobila. Čtvrtletní analýza míry nezaměstnanosti ukázala, že ekonomická krize se ve vybraných státech EU projevila v posledním čtvrtletí roku 2008, přičemž největší dopady ekonomické krize na zaměstnanost respektive na zvyšování nezaměstnanosti byly zaznamenány v roce 2010. V tomto roce dosáhla nejvyšší úrovně míra nezaměstnanosti v Lotyšsku (19,5 %), Estonsku (16,9 %) a Litvě (17,8 %). Zatímco nejnižší míra nezaměstnanosti (7,3 %) byla zaznamenána v tom samém roce v České republice, Rumunsku a Slovinsku. Vyšší nárůst míry nezaměstnanosti v roce 2010 oproti roku 2008 byl mimo pobaltských států zaznamenán ještě v Bulharsku (4,7 p. b.) a Slovensku (4,1 p. b.).

Na základě analyzovaných vybraných dat lze identifikovat státy, jejichž trh práce byl ekonomickou krizí poznamenán více či méně. Za státy, které zaznamenaly největší dopady ekonomické krize na trh práce z vybraných států EU, lze nesporně považovat Estonsko, Litvu a Lotyšsko. V těchto státech v roce 2009 rostla rapidně nezaměstnanost, jejíž míru zachycoval interval od 13,8 % do 17,5 %. Souběžně s tím poklesl HDP, který se v tom samém roce pohyboval v intervalu od -14,1 % do -17,7 %. V roce 2010 se již navýšilo tempo růstu HDP, který se pohyboval v intervalu od -1,3 % do 2,6 %. Avšak míra nezaměstnanosti stále rostla a dosáhla v tomto roce hodnot od 16,9 % do 19,5 %. Za státy relativně méně postižené krizí, co se týče míry nezaměstnanosti, lze označovat Maďarsko, Slovensko a Polsko, jež se interval v roce 2009 pohyboval od 8,1 % do 12,1 %, zatímco interval HDP se pohyboval od kladných hodnot 1,6 % do záporných 6,8 %. Rok 2010 je opět charakteristický i pro tuto skupinu států nárůstem míry nezaměstnanosti a její interval byl od 11,2 % do 14,5 %. Zatímco státy, jimiž jsou Bulharsko, Česká republika, Rumunsko a Slovinsko, lze považovat za státy s mírnějšími dopady ekonomické krize na trh práce, jelikož se v roce 2009 interval míry nezaměstnanosti pohyboval v rozmezí 5,9 % – 6,8 % a v roce 2010 v rozmezí 7,3 % – 10,3 %. Avšak jejich pokles HDP se v roce 2009 pohyboval od -4,5 % do -7,9 %. Tato diference mezi jednotlivými sledovanými státy však jistě souvisí s předkrizovými makroekonomickým vývojem, typem ekonomiky či hospodářské politiky.

V letech 2010 a 2011 došlo k oživení ekonomické aktivity, která pozitivně působila i na trh práce vybraných států EU, který v roce 2011 zaznamenal ve všech

sledovaných státech EU pokles míry nezaměstnanosti, avšak rok 2012 přinesl opětovné mírné zhoršení, tedy mírný nárůst míry nezaměstnanosti v některých státech (Bulharsko, Česká republika, Polsko a Slovinsko). Tento nárůst však nebyl nějak dramatický. Naopak rok 2012 byl příznačný pro pobaltské státy, Rumunsko a Slovensko, kdy míra nezaměstnanosti mírně klesala, zatímco v Maďarsku stagnovala.

S růstem míry nezaměstnanosti v letech 2009 a 2010 ve vybraných státech EU nastal také nárůst počtu osob evidovaných na úřadech práce neboli uchazečů o zaměstnání. V důsledku krize byl největší nárůst počtu uchazečů o zaměstnání v pobaltských státech, největší nárůst počtu uchazečů o zaměstnání byl však v roce 2010 oproti roku 2008 zaznamenán v Litvě (o 68 uchazečů na 1 000 obyvatel). Nejmenší nárůst počtu uchazečů o zaměstnání v tom samém období byl zaznamenán v Polsku (o 11 uchazečů o zaměstnání na 1 000 obyvatel).

Regionální analýza míry nezaměstnanosti NUTS 2 regionů vybraných států EU provedená v důsledku ekonomické krize identifikovala, že NUTS 2 regiony zahrnující hlavní města zaznamenaly společně s regiony periferními a zemědělsky specializovanými menší nárůst míry nezaměstnanosti. Naopak za nejvíce postižené regiony lze považovat ty, které se specializují na průmysl. Za nejcitlivěji reagující na ekonomickou krizi je považován zpracovatelský průmysl, jehož součástí je automobilový průmysl, který je dle mnoha autorů s krizí nejčastěji spojován. Analýza počtu zaměstnaných v jednotlivých sektorech ekonomik vybraných států svědčila o tom, že v důsledku ekonomické krize došlo k největšímu úbytku pracovníků právě v sekundárním sektoru. Zatímco zemědělství spolu se službami zaznamenaly menšího poklesu zaměstnanosti.

Stejně jako jednotlivé regiony, tak i různé sociální kategorie nejsou ohroženy stejnou měrou. Ekonomická krize znovu potvrdila důležitost vzdělání a praktických znalostí a zkušeností v uplatnění se osob na trhu práce. V důsledku krize postihla nezaměstnanost i skupinu lidí s terciárním vzděláním, avšak ne tak rozsáhle jako skupinu osob s nízkým či žádným vzděláním či osoby ve věku 15 – 24 let, u nichž se předpokládají nedostatečné znalosti a zkušenosti a s tím i spojená nízká kvalifikace. Rozdíly v míře nezaměstnanosti lze také ve vybraných státech EU pozorovat dle pohlaví. V průměru EU je míra nezaměstnanosti žen dlouhodobě vyšší než mužů. Mezi

státy s podstatnými genderovými rozdíly se řadí Česká republika, Slovensko, Slovinsko a Polsko. Co se týče dlouhodobé nezaměstnanosti, došlo ke znatelnému nárůstu, a to v důsledku propouštění pracovníků v letech 2009 a 2010, kteří poté ani v roce 2011 či 2012 nenašli příslušné zaměstnání.

Nyní je však otázkou, jak se budou vyvíjet ekonomiky vybraných států EU a jejich trh práce v budoucnu. Jak dlouho bude trvat, než sledované státy dosáhnou svých předkrizových hodnot a poté růstu, který jim zajistí prosperitu. Dle mnoha autorů (např. publikace Gorzelaka a Goha, 2010) je však jisté, že se situace v budoucnu bude řídit ještě více inovacemi než před ekonomickou krizí.

SEZNAM TABULEK A OBRÁZKŮ

SEZNAM TABULEK

Tab. č. 1: Mezinárodní klasifikace vzdělání ISCED 1997	19
Tab. č. 2: Vyšší úroveň agregace klasifikace ekonomických činností	20
Tabulka č. 3: Vybrané základní demografické informace ve vybraných státech EU (k 1. 1. 2013).....	27
Tab. č. 4: Podíl zaměstnanosti (v %) v sektorech ekonomik vybraných států EU v roce 2009	29
Tab. č. 5: Faktory ovlivňující dopady globální ekonomické krize ve vybraných státech EU	32
Tab. č. 6: Vývoj meziročních změn růstu HDP ve vybraných státech ve srovnání s EU – 27 v letech 2002 – 2012 (%)	37
Tab. č. 7: Míra nezaměstnanosti dle pohlaví ve vybraných státech v letech 2002 – 2012 (%)	68
Tab. č. 8: Změny zaměstnanosti v I. sektoru národních hospodářství ve vybraných státech v letech 2002 – 2012 (tis. osob).....	73
Tab. č. 9: Změny zaměstnanosti ve II. sektoru národních hospodářství ve vybraných státech v letech 2002 – 2012 (tis. osob).....	73
Tab. č. 10: Změny zaměstnanosti ve III. sektoru národních hospodářství ve vybraných státech v letech 2002 – 2012 (tis. osob).....	74

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obr. č. 1: Rozdělení populace podle ekonomické aktivity	17
Obr. č. 2: Výdaje na politiku zaměstnanosti ve vybraných státech v letech 2005 – 2011, podíl na HDP (%)	26

Obr. č. 3: Vybrané nové členské státy EU	28
Obr. č. 4: Vývoj HDP na obyvatele v PPS ve vybraných státech ve srovnání s EU – 27 v letech 2000 – 2012 (tržní ceny, EUR)	38
Obr. č. 5: HDP na obyvatele v PPS ve sledovaných státech EU v roce 2009 a 2012, index k EU – 27 (%)	40
Obr. č. 6: Vývoj míry nezaměstnanosti ve sledovaných státech ve srovnání s EU – 27 v letech 2000 – 2012 (%).....	41
Obr. č. 7: Změna míry nezaměstnanosti ve vybraných státech EU mezi lety 2008 a 2010 (v procentních bodech)	42
Obr. č. 8: Vývoj míry nezaměstnanosti ve sledovaných státech EU ve srovnání s EU – 27 v jednotlivých čtvrtletích v letech 2008 – 2012 (%).....	43
Obr. č. 9: Míra nezaměstnanosti ve vybraných státech EU v roce 2012 (%)	45
Obr. č. 10: Vývoj počtu osob evidovaných na úřadech práce jako uchazeči o zaměstnání na 1 000 obyvatel ve sledovaných státech v letech 2005 – 2011 (k 1. 1.).....	46
Obr. č. 11: Změna míry nezaměstnanosti v regionech NUTS 2 vybraných států EU mezi lety 2008 a 2010 (v procentních bodech).....	50
Obr. č. 12: Míra nezaměstnanosti v NUTS 2 regionech vybraných států EU v roce 2012 (%)	52
Obr. č. 13: Rozptyl regionálních měr nezaměstnanosti v regionech NUTS 2 vybraných států EU v letech 2008 – 2012.....	55
Obr. č. 14: Vývoj míry nezaměstnanosti ve vybraných státech ve věkové kategorii mezi 15 – 24 lety ve srovnání s EU – 27 v letech 2002 – 2012 (%)	59
Obr. č. 15: Vývoj míry nezaměstnanosti ve vybraných státech ve věkové kategorii mezi 25 – 54 lety ve srovnání s EU – 27 v letech 2002 – 2012 (%)	60
Obr. č. 16: Vývoj míry nezaměstnanosti ve vybraných státech ve věkové kategorii mezi 55 – 64 lety ve srovnání s EU – 27 v letech 2002 – 2012 (%)	61

Obr. č. 17: Vývoj míry nezaměstnanosti ve vybraných státech podle vzdělání na úrovni 0 – 2 ve srovnání s EU – 27 v letech 2002 – 2012 (%)	64
Obr. č. 18: Vývoj míry nezaměstnanosti ve vybraných státech podle vzdělání na úrovni 3 – 4 ve srovnání s EU – 27 v letech 2002 – 2012 (%)	65
Obr. č. 19: Vývoj míry nezaměstnanosti ve vybraných státech podle vzdělání na úrovni 5 – 6 v letech 2002 – 2012 (%).....	66
Obr. č. 20: Vývoj dlouhodobé míry nezaměstnanosti ve vybraných státech ve srovnání s EU – 27 v letech 2002 – 2012 (%).....	69
Obr. č. 21: Míra dlouhodobé nezaměstnanosti ve vybraných státech EU ve srovnání s EU – 27 v roce 2008 a 2012 (%).....	70
Obr. č. 22: Vývoj zaměstnanosti ve zpracovatelském průmyslu ve vybraných státech EU v letech 2008 – 2012 (tis. osob).....	76
Obr. č. 23: Vývoj zaměstnanosti v činnosti v oblasti nemovitostí ve vybraných státech EU v letech 2008 – 2012 (tis. osob).....	77

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

č. – číslo

BG – Bulgaria; Bulharsko

CZ – Czech Republic; Česká republika

EE – Estonia; Estonsko

Eurostat – European Statistical Office; Evropský statistický úřad

HU – Hungary; Maďarsko

ILO – International Labour Organization; Mezinárodní organizace práce

ISCED – International Standard Classification of Education; Mezinárodní standardní klasifikace vzdělávání

ECP – European Comparison Programme; Evropský srovnávací program

EU – European Commission; Evropská unie

Fed – The Federal Reserve System; Federální rezervní systém

G20 – Group of Twenty

HDP – hrubý domácí produkt

LT – Lithuania; Litva

LV – Latvia; Lotyšsko

MMF – Mezinárodní měnový fond

NACE – Nomenclature générale des Activités économiques dans les Communautés Européennes; klasifikace ekonomických činností

NUTS – La Nomenclature des Unités Territoriales Statistiques; územní statistická jednotka

obr. – obrázek

pozn. – poznámka

PL – Poland; Polsko

PPS – Purchasing Power Standard; standard kupní síly

PZ – politika zaměstnanosti

PZI – přímé zahraniční investice

RO – Romania; Rumunsko

SI – Slovenia; Slovinsko

SK – Slovakia; Slovensko

tab. – tabulka

tzv. – takzvaný

UIS – UNESCO Institute for Statistics

UNESCO – United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization;
Organizace OSN pro výchovu, vědu a kulturu

USA – United States of America; Spojené státy americké

VŠPS – výběrové šetření pracovních sil

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A ZDROJŮ DAT

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

ABRHÁM, J. *Komparativní ekonomika EU: (trendy, souvislosti a implikace pro ekonomickou governance)*. 1. vyd. Praha: MAC, 2008. 239 s. ISBN 978-80-86783-34-5.

ABRHÁM, J. *Ekonomická, sociální a územní diferenciacie Evropské unie*. 1. vyd. Praha: MAC, 2011. 147 s. ISBN 978-80-86783-52-9.

BACHTLER, J., DAVIES, S. The Geography of the Crisis in Western Europe: National and Regional Impacts and Policy Responses. In: Gorzelak, G., Goh, C. (eds.) *Financial Crisis in Central and Eastern Europe: from similarity to diversity*. Warsaw: WN Scholars, 2010, s. 224 – 235. ISBN 978-3-86649-356-8.

BLAŽEK, J. The Regional Impacts of the Global Financial and Economic Crisis in the Czech Republic (2010a). In: Gorzelak, G., Goh, C. (eds.) *Financial Crisis in Central and Eastern Europe: from similarity to diversity*. Warsaw: WN Scholars, 2010, s. 50 – 64. ISBN 978-3-86649-356-8.

BLAŽEK, J. Regional Unemployment Impacts of the Global Financial Crisis in the New Member States of the EU (2010b). In: Gorzelak, G., Goh, C. (eds.) *Financial Crisis in Central and Eastern Europe: from similarity to diversity*. Warsaw: WN Scholars, 2010, s. 253 – 274. ISBN 978-3-86649-356-8.

BLAŽEK, J., NETVRDOVÁ, P. *Regional unemployment impacts of the global financial crisis in the new member states of the EU in Central and Eastern Europe*. European Urban and Regional Studies. Vol. 19.1, 2012. s. 42 – 61.

BUČEK, J. The Financial and Economic Crisis in Slovakia – its Spatial Aspects and Policy Responses (2010). In: Gorzelak, G., Goh, C. (eds.) *Financial Crisis in Central and Eastern Europe: from similarity to diversity*. Warsaw: WN Scholars, 2010, s. 190 – 208. ISBN 978-3-86649-356-8.

BURNEIKA, D. Main Trends of Development and Regional Peculiarities in the Lithuanian Economy in the Context of the Recent Economic Recession (2010). In: Gorzelak, G., Goh, C. (eds.) *Financial Crisis in Central and Eastern Europe: from similarity to diversity*. Warsaw: WN Scholars, 2010, s. 126 – 138. ISBN 978-3-86649-356-8.

CAZES, S., NEŠPOROVÁ, A. *Transformace trhů práce střední a východní Evropy: pružnost trhu a ochrana pracovníka*. 1. vyd. 1. Praha: JAN, 2003. 150 s. ISBN 80-86552-78-0.

FAZEKAS, K., OZSVALD, E. The Geography of the 2008 – 2009 Crisis – the Case of Hungary (2010). In: Gorzelak, G., Goh, C. (eds.) *Financial Crisis in Central and Eastern Europe: from similarity to diversity*. Warsaw: WN Scholars, 2010, s. 91 – 105. ISBN 978-3-86649-356-8.

FOSTER, J. B., MAGDOFF, F. *Velká finanční krize: příčiny a následky*. 1. české vyd. Všeň: Grimmer, 2009. *Ekonomie*. 156 s. ISBN 978-80-902831-1-4.

GORZELAK, G. The Financial Crisis in Central and Eastern Europe (2010b). In: Gorzelak, G., Goh, C. (eds.) *Financial Crisis in Central and Eastern Europe: from similarity to diversity*. Warsaw: WN Scholars, 2010, s. 236 – 252. ISBN 978-3-86649-356-8.

GORZELAK, G. The (non – existing?) Polish Crisis (2010a). In: Gorzelak, G., Goh, C. (eds.) *Financial Crisis in Central and Eastern Europe: from similarity to diversity*. Warsaw: WN Scholars, 2010, s. 139 – 149. ISBN 978-3-86649-356-8.

GORZELAK, G., GOH, C. (eds.) *Financial crisis in Central and Eastern Europe: from similarity to diversity*. Warsaw: WN Scholars, 2010. 292 s. ISBN 978-3-86649-356-8.

GOSCHIN, Z., CONSTANTIN, D. The Geography of Financial Crisis and the Policy Response in Romania (2010). In: Gorzelak, G., Goh, C. (eds.) *Financial Crisis in Central and Eastern Europe: from similarity to diversity*. Warsaw: WN Scholars, 2010, s. 161 – 189. ISBN 978-3-86649-356-8.

HALÁSKOVÁ R. Trh práce a politika zaměstnanosti. 1. vyd. Ostrava: Ostravská univerzita, 2001. s. 93. ISBN 80-7042-595-4.

HAMPL, M. *Regionální diferenciace současného socioekonomického vývoje v České republice*. Sociologický časopis/Czech Sociological Review. Vol. 43, No. 5, 2007. s. 889 – 910.

JANÁČKOVÁ, S. *Krize eurozóny a dluhová krize vyspělého světa*. 1. vyd. Praha: CEP - Centrum pro ekonomiku a politiku, 2010. 99 s. ISBN 978-80-86547-95-4.

KLVAČOVÁ, E. Zajetí státu finančními zájmovými skupinami jako hlavní příčina ekonomické krize (2009). In KLVAČOVÁ, E. et al. *Světová ekonomická krize: příčiny, projevy, perspektivy*. 1. vyd. Praha: Professional Publishing, 2009. s. 9 – 29. ISBN 978-80-7431-012-6.

KOTÝNKOVÁ, M. *Rozsah a průběh sociálního vyloučení v České společnosti*. In Sborník sociálních studií Brněnské univerzity, Sociální studia 5, 2000. s. 93 – 103.

KOTÝNKOVÁ, M. Trh práce na přelomu tisíciletí. 1. vyd. Praha: Oeconomica, 2006. 256 s. ISBN 80-245-1149-5.

KRAFT, J. et al. *Východiska z krize: cesty zmírnění negativních efektů hospodářské krize v ČR*. 1. vyd. Liberec: Technická univerzita, Ekonomická fakulta, katedra ekonomie, 2011. 132 s. ISBN 978-80-7372-787-1.

KUCHAŘ, P. *Trh práce: sociologická analýza*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2007. 183 s. ISBN 978-80-246-1383-3.

KUNEŠOVÁ, H. a kol. *Světová ekonomika: nové jevy a perspektivy*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2006. 319 s. ISBN 80-7179-455-4.

LENNERT, M. The Final Decline of Western European Industries? A Reflection Note on Structural Explanations of the Geography of the Crisis in Western Europe (2010). In: Gorzelak, G., Goh, C. (eds.) *Financial Crisis in Central and Eastern Europe: from similarity to diversity*. Warsaw: WN Scholars, 2010, s. 17 – 26. ISBN 978-3-86649-356-8.

MAREŠ, P. *Nezaměstnanost jako sociální problém*. 3. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 2002. 172 s. ISBN 80-86429-08-3.

MRÁČEK, K. Mechanismus selhání finančního sektoru a jeho důsledky (2009). In KLVAČOVÁ, E. et al. *Světová ekonomická krize: příčiny, projevy, perspektivy*. 1. vyd. Praha: Professional Publishing, 2009. s. 30 - 45. ISBN 978-80-7431-012-6.

MURAVSKA, T. The Latvian Economy at the Crossroads: Regional Dynamics (2010). In: Gorzelak, G., Goh, C. (eds.) *Financial Crisis in Central and Eastern Europe: from similarity to diversity*. Warsaw: WN Scholars, 2010, s. 106 – 125. ISBN 978-3-86649-356-8.

MYANT, M., DRAHOKOUPIL J. *Varieties of capitalism in transition economies*. Working paper series, 2010. s. 1 – 34.

POTUŽÁKOVÁ, Z. *Trhy Práce ve státech Visegrádské čtyřky a ekonomická krize*. Acta Oeconomica Pragensia: Vědecký časopis vysoké školy Ekonomické v Praze. 2012. s. 13 – 24. ISSN 0572-3043.

RAAGMAA, G. Regional Impacts of the Global Financial and Economic Crisis in the Estonia. In: Gorzelak, G., Goh, C. (eds.) *Financial Crisis in Central and Eastern Europe: from similarity to diversity*. Warsaw: WN Scholars, 2010, s. 65 – 90. ISBN 978-3-86649-356-8.

SAMUELSON, P. A., NORDHAUS, W. D. *Ekonomie*. 19. vyd. Praha: NS Svoboda, 2013, 715 s. ISBN 978-80-205-0629-0.

SANDOR G., REINER, M. *The Impact of the Global Economic and Financial Crisis on Central, Eastern and South-Eastern Europe: A Stock-Taking Exercise*. ECB Occasional Paper No. 114, 2010. s. 1 – 65. ISSN 1725-6534.

SCHILLER, B. R. *Makroekonomie dnes*. 1. vyd. Brno: Computer Press. Business books, 2004. 412 s. ISBN 80-251-0169-X.

SIROVÁTKA, T., MAREŠ, P. *Trh práce, nezaměstnanost, sociální politika*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2003. 272 s. ISBN 80-210-3048-8.

SMITH, A., SWAIN, A. *The Global Economic Crisis, Eastern Europe, and the Former Soviet Union: Models of Development and the Contradictions of Internationalization*. Eurasian Geography and Economics. Bellwether Publishing, Ltd., 2010. s. 1 – 35.

SOROS, G. *Nové paradigma pro finanční trhy: úvěrová krize 2008 a co dál*. 1. vyd. Praha: Evropský literární klub, 2009. 141 s. ISBN 978-80-86316-82-6.

SPĚVÁČEK, V. *Světová ekonomika v recesi*. Bulletin CES VŠEM. 2009, roč. 2009, č. 1. s. 1 – 3. ISSN 1801-1578.

SPĚVÁČEK, V. *Obtížná rekonvalescence světové ekonomiky*. Bulletin CES VŠEM. 2010, roč. 1, č. 1. s. 3 – 16. ISSN 1804-4166.

SPĚVÁČEK, V. *Křehké a nerovnoměrné oživení světové ekonomiky po hluboké recesi*. Bulletin CES VŠEM. 2012, roč. 3, č. 2. s. 3 – 18. ISSN 1804-4166.

SPĚVÁČEK, V. et al. *Makroekonomická analýza*. Praha: Linde, 2012. 608 s. ISBN 978-80-8613-192-4.

SPIRIDINOVA, J. *The Geography of the Financial Crisis and Policy Response in Bulgaria (2010)*. In: Gorzelak, G., Goh, C. (eds.) *Financial Crisis in Central and Eastern Europe: from similarity to diversity*. Warsaw: WN Scholars, 2010, s. 35 – 49. ISBN 978-3-86649-356-8.

ŠVEJNAR, J. *Kdy, proč a kde vznikají krize*. In: Evropské fórum podnikání. Příčiny, důsledky a řešení finanční a ekonomické krize. Praha: Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR, 2009. s. 15 – 31. ISBN 978-80-904281-1-9.

ŠVIHLÍKOVÁ, I. *Globalizace a krize: souvislosti a scénáře*. 1. vyd. Všeň: Grimmus, 2010. 291 s. ISBN 978-80-87461-01-3.

TOUŠEK V., NOVÁK V. *Ekonomická krize a trh práce v České republice*. Centrum pro regionální rozvoj. 2012, roč. 6, č. 1. s. 38 – 52.

VINTROVÁ, R. *Dopady recese na ekonomickou pozici a konkurenceschopnost zemí EU-5*. Bulletin CES VŠEM. 2010, roč. 1, č. 5. s. 3 – 15. ISSN 1804-4166.

WOODS, T. E. *Krach: příčiny krize a nápravná opatření, která ji jen zhoršují*. 1. vyd. v českém jazyce. Praha: Dokořán, 2010. 222 s. ISBN 978-80-7363-273-1.

WINKLER, J., WILDMANNOVÁ, M. *Evropské pracovní trhy a průmyslové vztahy*. Praha: Computer Press. Business books, 1999. 143 s. ISBN 80-7226-195-9.

WOSTNER, P. The Crisis, Slovenia and its Regions (2010). In: Gorzelak, G., Goh, C. (eds.) *Financial Crisis in Central and Eastern Europe: from similarity to diversity*. Warsaw: WN Scholars, 2010, s. 190 – 208. ISBN 978-3-86649-356-8.

ŽUBER, P. Poland. The Crisis and the Policy Response in the Area of Cohesion Policy. In: Gorzelak, G., Goh, C. (eds.) *Financial Crisis in Central and Eastern Europe: from similarity to diversity*. Warsaw: WN Scholars, 2010, s. 150 – 160. ISBN 978-3-86649-356-8.

ZDROJE POUŽITÝCH DAT

CIA (2014) : The World FactBook. [online]. [cit. 19-02-2014] Dostupné na: <<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/fields/2147.html#bu>>

ČSÚ (2011): *Metodická příručka k NACE Rev 2*. [online]. [cit. 19-02-2014] Dostupné na:

<[http://www.czso.cz/csu/klasifik.nsf/i/metodicka_prirucka_k_nace_rev_2_\(cz_nace\)/\\$File/metodicka_prirucka_cz_nace_rev_2.pdf](http://www.czso.cz/csu/klasifik.nsf/i/metodicka_prirucka_k_nace_rev_2_(cz_nace)/$File/metodicka_prirucka_cz_nace_rev_2.pdf)>

ČSÚ (2013): *Evropský srovnávací program*. [online]. [cit. 14-03-2014] Dostupné na:

<[http://www.czso.cz/csu/klasifik.nsf/i/metodicka_prirucka_k_nace_rev_2_\(cz_nace\)/\\$File/metodicka_prirucka_cz_nace_rev_2.pdf](http://www.czso.cz/csu/klasifik.nsf/i/metodicka_prirucka_k_nace_rev_2_(cz_nace)/$File/metodicka_prirucka_cz_nace_rev_2.pdf)>

Evropa (2014): *Evropská unie – Jednotlivé země*. [online]. [cit. 14-03-2014] Dostupné na: <http://europa.eu/about-eu/countries/index_cs.htm>

European Commission (2013): *Europe 2020 – Europe 2020 in a nutshell*. [online]. [cit. 21-02-2014] Dostupné na:

<http://ec.europa.eu/europe2020/europe-2020-in-a-nutshell/index_en.htm>

European Commission (2014): *European employment strategy*. [online]. [cit. 21-02-2014] Dostupné na:

<<http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=101&intPageId=1471&langId=en>>

Eurostat (2012a): *Nomenclature of territorial units for statistics: Introduction*. [online]. [cit. 06-03-2014] Dostupné na:

<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/nuts_nomenclature/introduction>

Eurostat (2012b): *Regional labour market statistics (reg_lmk)*. [online]. [cit. 19-02-2014] Dostupné na:

<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_SDDS/EN/reg_lmk_esms.htm>

Eurostat (2013a): *Glossary: Long-term unemployment*. [online]. [cit. 19-02-2014] Dostupné na:

<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/Glossary:Long-term_unemployment>

Eurostat (2013b): *Glossary: International standard classification of education (ISCED)*. [online]. [cit. 19-02-2014] Dostupné na:

<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/Glossary:ISCED>

Eurostat (2013c): *Glossary: Gross domestic product (GDP) in purchasing power standards*. [online]. [cit. 19-02-2014] Dostupné na:

<[http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/Glossary:Gross_domestic_product_\(GDP\)_in_purchasing_power_standards](http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/Glossary:Gross_domestic_product_(GDP)_in_purchasing_power_standards)>

Eurostat (2013d): *Glossary:Gross domestic product (GDP)*. [online]. [cit. 19-02-2014] Dostupné na:

<[http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/Glossary:Gross_domestic_product_\(GDP\)](http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/Glossary:Gross_domestic_product_(GDP))>

Eurostat (2013e): *GDP per capita in PPS*. [online]. [cit. 14-03-2014] Dostupné na:

<<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tec00114&plugin=1>>

Eurostat (2014a): *EU labour force survey – methodology*. [online]. [cit. 19-02-2014]
Dostupné na:

<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/EU_labour_force_survey_-_methodology>

Eurostat (2014b): *Labour market polici (Imp)*. [online]. [cit. 19-02-2014] Dostupné na:
<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_SDDS/EN/lmp_esms.htm>

Eurostat (2014c): *Annual national accounts (nama)*. [online]. [cit. 19-02-2014]
Dostupné na:
<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_SDDS/EN/nama_esms.htm>

Eurostat (2014d): *Population on 1 January by age and sex*. [online]. [cit. 19-02-2014]
Dostupné na:
<http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=demo_pjan&lang=en>

Eurostat (2014e): *LMP expenditure*. [online]. [cit. 23-02-2014] Dostupné na:
<http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=lmp_ind_exp&lang=en>

Eurostat (2014f): *GDP and main components - Current prices*. [online]. [cit. 14-03-2014] Dostupné na:
<http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=nama_gdp_c&lang=en>

Eurostat (2014g): *GDP and main components - volumes*. [online]. [cit. 14-03-2014]
Dostupné na:
<http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=nama_gdp_k&lang=en>

Eurostat (2014h): *Unemployment rate by sex and age groups - annual average, %*. [online]. [cit. 14-02-2014] Dostupné na:
<http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=une_rt_a&lang=en>

Eurostat (2014i): *Unemployment rate by sex and age groups - quarterly average, %*. [online]. [cit. 14-02-2014] Dostupné na:
<http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=une_rt_q&lang=en>

Eurostat (2014j): *Persons registered with Public Employment Services*. [online]. [cit. 14-02-2014] Dostupné na:

<<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tps00081&plugin=1>>

Eurostat (2014k): *Long-term unemployment by sex - annual average, %*. [online]. [cit. 14-02-2014] Dostupné na:

<http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=une_ltu_a&lang=en>

Eurostat (2014l): *Unemployment rates by sex, age and highest level of education attained (%)*. [online]. [cit. 14-02-2014] Dostupné na:

<http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=lfsa_urgaed&lang=en>

Eurostat (2014m): *National Accounts by 10 branches - employment data*. [online]. [cit. 14-02-2014] Dostupné na:

<http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=nama_nace10_e&lang=en>

Eurostat (2014n): *Unemployment rates by sex, age and NUTS 2 regions (%)*. [online]. [cit. 14-02-2014] Dostupné na:

<http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=lfst_r_lfu3rt&lang=en>

Eurostat (2014o): *Dispersion of regional unemployment rates by NUTS 3 regions (%)*. [online]. [cit. 14-02-2014] Dostupné na:

<http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=lfst_r_lmdur&lang=en>

Eurostat (2014p): *Unemployment rates by sex, age and nationality (%)*. [online]. [cit. 16-02-2014] Dostupné na:

<http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=lfsa_urgan&lang=en>

UIS (2014): *ISCED: International Standard Classification of Education*. [online]. [cit. 19-02-2014] Dostupné na:

<<http://www.uis.unesco.org/Education/Pages/international-standard-classification-of-education.aspx>>

SEZNAM PŘÍLOH

PŘÍLOHA A

Tab. č. 1: Vývoj míry nezaměstnanosti ve vybraných státech ve srovnání s EU – 27 v letech 2002 – 2012 (%)

PŘÍLOHA B

Tab. č. 2: Vývoj počtu osob evidovaných na úřadech práce jako uchazeči o zaměstnání ve vybraných státech v letech 2005 – 2011

PŘÍLOHA C

Tab. č. 3: Vývoj míry nezaměstnanosti v NUTS 2 regionech vybraných států v letech 2002 – 2012 (%)

PŘÍLOHA D

Tab. č. 4: Vývoj míry nezaměstnanosti ve vybraných státech ve věkové kategorii mezi 15 – 24 lety ve srovnání s EU – 27 v letech 2002 – 2012 (%)

Tab. č. 5: Vývoj míry nezaměstnanosti ve vybraných státech ve věkové kategorii mezi 25 – 54 lety ve srovnání s EU – 27 v letech 2002 – 2012 (%)

Tab. č. 6: Vývoj míry nezaměstnanosti ve vybraných státech ve věkové kategorii mezi 55 – 64 lety ve srovnání s EU – 27 v letech 2002 – 2012 (%)

PŘÍLOHA E

Tab. č. 7: Vývoj míry nezaměstnanosti ve vybraných státech dle úrovně vzdělání kategorie 0 – 2 ve srovnání s EU – 27 v letech 2002 – 2012 (%)

Tab. č. 8: Vývoj míry nezaměstnanosti ve vybraných státech dle úrovně vzdělání kategorie 3 – 4 ve srovnání s EU – 27 v letech 2002 – 2012 (%)

Tab. č. 9: Vývoj míry nezaměstnanosti ve vybraných státech dle úrovně vzdělání kategorie 5 – 6 ve srovnání s EU – 27 v letech 2002 – 2012 (%)

PŘÍLOHA F

Tab. č. 10: Vývoj dlouhodobé míry nezaměstnanosti ve vybraných státech ve srovnání s EU – 27 v letech 2002 – 2012 (%)

PŘÍLOHA G

Tab. č. 11: Zaměstnanosti v sekci B – E dle NACE Rev 2 ve vybraných státech v letech 2002 – 2012 (tis. osob)

Tab. č. 12: Zaměstnanosti v sekci C dle NACE Rev 2 ve vybraných státech v letech 2002 – 2012 (tis. osob)

Tab. č. 13: Zaměstnanosti v sekci F dle NACE Rev 2 ve vybraných státech v letech 2002 – 2012 (tis. osob)

Tab. č. 14: Zaměstnanosti v sekci G – I dle NACE Rev 2 ve vybraných státech v letech 2002 – 2012 (tis. osob)

Tab. č. 15: Zaměstnanosti v sekci J dle NACE Rev 2 ve vybraných státech v letech 2002 – 2012 (tis. osob)

Tab. č. 16: Zaměstnanosti v sekci K dle NACE Rev 2 ve vybraných státech v letech 2002 – 2012 (tis. osob)

Tab. č. 17: Zaměstnanosti v sekci L dle NACE Rev 2 ve vybraných státech v letech 2002 – 2012 (tis. osob)

Tab. č. 18: Zaměstnanosti v sekci M – N dle NACE Rev 2 ve vybraných státech v letech 2002 – 2012 (tis. osob)

Tab. č. 19: Zaměstnanosti v sekci O – Q dle NACE Rev 2 ve vybraných státech v letech 2002 – 2012 (tis. osob)

Tab. č. 20: Zaměstnanosti v sekci R – U dle NACE Rev 2 ve vybraných státech v letech 2002 – 2012 (tis. osob)

PŘÍLOHA A

Tab. č. 1: Vývoj míry nezaměstnanosti ve vybraných státech ve srovnání s EU – 27 v letech 2002 – 2012 (%)

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
EU-27	8,9	9,1	9,3	9,0	8,3	7,2	7,1	9,0	9,7	9,7	10,5
BG	18,2	13,7	12,1	10,1	9,0	6,9	5,6	6,8	10,3	11,3	12,3
CZ	7,3	7,8	8,3	7,9	7,1	5,3	4,4	6,7	7,3	6,7	7,0
EE	10,3	10,1	9,7	7,9	5,9	4,6	5,5	13,8	16,9	12,5	10,2
LV	12,5	11,6	11,7	10,0	7,0	6,1	7,7	17,5	19,5	16,2	15,0
LT	13,9	12,6	11,6	8,5	5,8	4,3	5,8	13,8	17,8	15,4	13,4
HU	5,6	5,8	6,1	7,2	7,5	7,4	7,8	10,0	11,2	10,9	10,9
PL	20,0	19,8	19,1	17,9	13,9	9,6	7,1	8,1	9,7	9,7	10,1
RO	7,5	6,8	8,0	7,2	7,3	6,4	5,8	6,9	7,3	7,4	7,0
SI	6,3	6,7	6,3	6,5	6,0	4,9	4,4	5,9	7,3	8,2	8,9
SK	18,8	17,7	18,4	16,4	13,5	11,2	9,6	12,1	14,5	13,7	14,0

Zdroj: Eurostat, 2014h

Vysvětlivky: BG – Bulharsko, CZ – Česká republika, EE – Estonsko, LV – Lotyšsko, LT – Litva, HU – Maďarsko, PL – Polsko, RO – Rumunsko, SI – Slovinsko, SK – Slovensko.

PŘÍLOHA B

Tab. č. 2: Vývoj počtu osob evidovaných na úřadech práce jako uchazeči o zaměstnání ve vybraných státech v letech 2005 – 2011

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
BG	427 584	361 033	291 656	238 395	286 558	355 775	332 921
CZ	514 910	474 882	391 989	325 575	464 743	531 037	509 163
EE	25 349	14 807	13 549	21 308	52 369	77 953	53 220
LV	91 032	80 994	66 211	56 865	130 447	177 869	147 401
LT	135 058	102 568	97 411	101 579	240 724	369 319	305 059
HU	409 929	393 465	426 915	442 333	561 768	582 664	582 868
PL	2835 107	2366 178	1795 933	1577 344	1784 632	1964 895	2011 154
RO	534 393	502 806	390 183	363 369	587 892	711 348	908 337
SI	91 889	85 836	71 336	63 216	86 354	100 504	110 692
SK	334 605	296 091	255 155	254 521	359 125	398 138	401 468

Zdroj: Eurostat, 2014j; vlastní zpracování

Pozn.: Časové období od roku 2005 bylo zvoleno z důvodu kompletnosti dat jednotlivých států; data za dřívější roky nejsou kompletní a data za aktuálnější roky (např. 2012) nejsou dle Eurostatu dostupná, proto tedy nebylo možné tato data analyzovat za období jako u ostatních ukazatelů.

Vysvětlivky: BG – Bulharsko, CZ – Česká republika, EE – Estonsko, LV – Lotyšsko, LT – Litva, HU – Maďarsko, PL – Polsko, RO – Rumunsko, SI – Slovinsko, SK – Slovensko.

PŘÍLOHA C

Tab. č. 3: Vývoj míry nezaměstnanosti v NUTS 2 regionech vybraných států v letech 2002 – 2012 (%)

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Bulharsko	18,1	13,7	12,0	10,1	9,0	6,9	5,6	6,8	10,2	11,3	12,3
Severozapaden	28,9	12,1	12,5	12,6	11,0	9,0	7,1	8,0	11,0	12,8	12,3
Severen Tsentralen	17,4	14,7	14,8	12,5	13,5	10,7	8,5	8,4	11,5	12,8	14,3
Severoiztochen	20,9	20,3	17,7	12,1	11,0	10,8	8,6	10,4	14,5	15,4	18,2
Yugoiztochen	22,3	15,4	13,1	8,3	8,1	6,5	5,8	6,6	10,6	11,5	11,9
Yugozapaden	13,6	11,3	9,3	7,6	6,5	3,9	2,9	4,1	6,8	7,5	8,2
Yuzhen Tsentralen	17,3	11,9	9,7	11,0	8,2	5,6	5,1	7,3	11,4	12,9	13,8
Česká republika	7,0	7,5	8,2	7,9	7,1	5,3	4,4	6,7	7,3	6,7	7,0
Praha	3,4	4,2	3,9	3,5	2,8	2,4	1,9	3,1	3,7	3,6	3,1
Střední Čechy	4,8	5,1	5,4	5,2	4,6	3,4	2,6	4,4	5,2	5,1	4,6
Jihozápad	4,8	5,0	5,8	5,1	4,9	3,5	3,1	5,2	5,6	5,4	5,3
Severozápad	11,3	11,0	12,1	13,5	12,8	9,5	7,8	10,3	11,1	9,5	10,7
Severovýchod	5,0	6,2	6,7	5,6	6,1	4,8	4,0	7,3	7,0	6,6	8,0
Jihovýchod	6,7	7,0	7,9	7,7	7,1	5,2	4,0	6,5	7,5	7,2	7,6
Střední Morava	8,5	8,4	9,9	9,7	7,6	5,9	4,9	7,5	8,8	7,6	7,5
Moravskoslezsko	12,4	14,0	14,6	13,9	12,0	8,5	7,4	9,7	10,2	9,3	9,5
Estonsko	9,4	10,7	10,0	7,9	5,9	4,7	5,5	13,8	16,9	12,5	10,2
Lotyšsko	13,2	10,6	9,9	8,9	6,8	6,0	7,5	17,1	18,7	16,2	14,9
Litva	13,0	12,9	11,3	8,3	5,6	4,3	5,8	13,7	17,8	15,3	13,2
Maďarsko	5,6	5,8	5,8	7,2	7,5	7,4	7,8	10,0	11,2	10,9	10,9
Közép-Magyarország	3,8	4,1	4,2	5,1	5,1	4,7	4,6	6,6	8,9	8,8	9,2
Közép-Dunántúl	4,9	4,3	5,3	6,3	6,0	5,0	5,8	9,3	10,3	9,3	9,8
Nyugat-Dunántúl	3,7	4,6	4,4	5,9	5,7	5,0	4,9	8,6	9,2	7,4	7,4
Dél-Dunántúl	7,9	7,8	6,9	8,8	9,0	10,0	10,3	11,0	12,1	12,7	12,0
Észak-Magyarország	8,2	9,8	9,5	10,6	11,0	12,3	13,4	15,2	16,0	16,7	16,6
Észak-Alföld	7,8	6,4	6,8	9,0	11,0	10,8	12,0	14,2	14,5	14,5	13,9
Dél-Alföld	5,9	6,4	6,2	8,1	7,8	7,9	8,8	10,6	10,6	10,6	10,5
Polsko	19,9	19,4	19,1	17,7	13,9	9,6	7,1	8,2	9,6	9,6	10,1
Lódzkie	20,2	18,9	18,8	17,4	13,4	9,3	6,7	7,6	9,3	9,3	11,1
Mazowieckie	16,7	16,7	16,0	14,8	12,3	9,1	6,0	6,0	7,4	7,9	8,0
Malopolskie	15,6	17,7	16,8	15,3	12,6	8,5	6,2	7,9	9,1	9,4	10,4
Slaskie	20,3	19,3	18,5	19,0	14,2	8,1	6,6	6,7	9,1	9,2	9,4
Lubelskie	16,3	15,4	16,1	14,3	12,8	9,5	8,8	9,7	9,9	10,3	10,5
Podkarpackie	18,2	18,0	15,1	16,7	13,7	9,6	8,2	10,1	11,7	12,6	13,2
Swietokrzyskie	18,8	18,0	20,4	19,0	15,5	12,1	8,8	10,8	12,0	13,0	13,1
Podlaskie	16,1	17,4	14,8	14,4	11,3	8,9	6,4	7,1	10,2	9,3	9,2
Wielkopolskie	18,7	16,1	17,2	17,2	12,7	8,3	6,1	7,5	8,8	8,7	8,5

Zachodniopomorskie	26,7	26,7	23,8	22,7	17,2	11,5	9,5	10,4	12,3	11,8	10,9
Lubuskie	25,9	23,9	24,9	19,1	14,0	9,8	6,5	9,6	10,5	9,4	9,0
Dolnoslaskie	25,3	25,6	26,7	22,8	17,3	12,7	9,1	10,1	11,3	10,6	11,1
Opolskie	20,9	20,1	19,3	16,9	13,5	9,4	6,5	9,9	9,6	9,4	9,5
Kujawsko-Pomorskie	22,3	21,3	22,0	19,8	16,2	11,3	9,1	10,4	10,6	11,1	11,9
Warminsko-Mazurskie	27,3	25,0	23,8	20,4	16,0	10,5	7,4	8,5	9,6	9,6	11,0
Pomorskie	20,9	20,8	19,8	18,9	13,8	9,5	5,5	6,4	9,3	8,5	9,5
Rumunsko	8,1	6,9	7,7	7,2	7,3	6,4	5,8	6,9	7,3	7,4	7,0
Nord-Vest	7,6	5,7	6,2	5,9	5,9	4,3	3,8	5,6	6,8	5,2	4,5
Centru	8,2	7,0	8,7	8,4	9,0	8,5	8,5	10,7	10,5	11,1	9,8
Nord-Est	6,8	5,8	5,8	5,7	5,9	5,0	4,5	6,0	5,8	4,8	4,3
Sud-Est	10,4	7,6	8,7	7,9	9,0	8,5	7,2	7,5	8,8	10,1	10,2
Sud-Muntenia	10,2	7,5	9,4	9,2	9,4	8,2	6,8	8,0	8,3	10,4	9,9
Bucuresti-Ilfov	8,6	9,6	8,2	6,9	4,8	4,1	3,4	4,0	4,6	5,4	6,2
Sud-Vest Oltenia	6,1	6,1	7,0	6,6	7,1	6,8	6,5	6,8	7,5	6,9	6,7
Vest	6,3	7,4	8,4	6,7	6,4	5,6	5,7	6,0	6,0	5,7	5,1
Slovinsko	5,9	6,5	6,0	6,5	6,0	4,8	4,4	5,9	7,2	8,2	8,8
Vzhodna Slovenija	6,7	7,9	7,1	7,6	7,1	5,6	5,2	6,8	7,9	9,2	10,0
Zahodna Slovenija	5,0	4,9	4,7	5,2	4,6	3,9	3,4	4,8	6,5	7,0	7,6
Slovensko	18,7	17,1	18,6	16,3	13,4	11,1	9,5	12,0	14,4	13,5	14,0
Bratislavský kraj	8,7	6,9	9,1	5,3	4,6	4,3	3,4	4,6	6,2	5,8	5,7
Západné Slovensko	17,5	15,6	14,2	12,5	9,8	7,8	6,4	9,9	12,7	10,7	11,3
Stredné Slovensko	21,6	20,4	22,5	19,6	16,4	15,3	13,1	14,6	16,5	15,9	16,2
Východné Slovensko	22,3	20,8	25,0	23,1	19,1	14,9	13,2	15,9	18,5	18,7	19,0

Zdroj: Eurostat, 2014n; vlastní zpracování

PŘÍLOHA D

Tab. č. 4: Vývoj míry nezaměstnanosti ve vybraných státech ve věkové kategorii mezi 15 – 24 lety ve srovnání s EU – 27 v letech 2002 – 2012 (%)

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
EU-27	17,9	18,1	18,6	18,6	17,3	15,5	15,6	19,9	20,9	21,3	22,8
BG	35,6	27,1	24,5	22,3	19,5	15,1	12,7	16,2	23,2	25,0	28,1
CZ	15,4	16,8	19,9	19,2	17,5	10,7	9,9	16,6	18,3	18,1	19,5
EE	17,3	24,2	23,5	15,9	12,0	10,0	12,0	27,5	32,9	22,3	20,9
LT	25,6	17,5	19,3	13,6	12,2	10,7	13,1	33,6	34,5	31,0	28,5
LV	20,4	26,9	21,2	15,7	9,8	8,4	13,3	29,6	35,7	32,6	26,7
HU	11,4	12,9	14,4	19,4	19,1	18,0	19,9	26,5	26,6	26,1	28,1
PL	41,6	41,4	40,1	36,9	29,8	21,7	17,3	20,6	23,7	25,8	26,5
RO	22,2	19,5	22,3	20,2	21,4	20,1	18,6	20,8	22,1	23,7	22,7
SI	14,8	15,3	14,0	15,9	13,9	10,1	10,4	13,6	14,7	15,7	20,6
SK	37,7	32,9	32,8	30,1	26,6	20,3	19,0	27,3	33,6	33,4	34,0

Zdroj: Eurostat, 2014p; vlastní zpracování

Vysvětlivky: BG – Bulharsko, CZ – Česká republika, EE – Estonsko, LV – Lotyšsko, LT – Litva, HU – Maďarsko, PL – Polsko, RO – Rumunsko, SI – Slovinsko, SK – Slovensko.

Tab. č. 5: Vývoj míry nezaměstnanosti ve vybraných státech ve věkové kategorii mezi 25 – 54 lety ve srovnání s EU – 27 v letech 2002 – 2012 (%)

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
EU-27	8,0	8,1	8,2	7,9	7,2	6,3	6,1	7,9	8,6	8,7	9,5
BG	16,4	12,7	11,0	9,0	8,0	6,1	4,9	6,0	9,2	10,5	11,3
CZ	6,3	6,9	7,3	7,1	6,4	4,9	4,0	5,9	6,4	5,9	6,1
EE	9,0	9,8	9,3	7,5	5,5	4,2	4,9	12,9	15,2	11,6	9,6
LV	12,0	9,9	8,7	8,4	6,1	5,6	7,1	15,6	17,1	14,8	13,7
LT	12,8	11,1	10,3	7,8	5,2	4,0	5,2	12,7	16,7	14,3	12,6
HU	5,1	5,3	5,3	6,4	6,8	6,8	7,1	9,1	10,4	10,1	10,0
PL	17,4	16,9	16,8	15,7	12,2	8,4	6,1	6,9	8,3	8,2	8,8
RO	7,3	6,2	6,4	6,4	6,4	5,6	5,0	6,1	6,4	6,4	6,2
SI	5,2	5,7	5,3	5,6	5,4	4,5	3,7	5,3	7,0	7,8	8,3
SK	15,4	14,7	16,5	14,5	11,9	10,2	8,7	10,8	12,8	12,1	12,4

Zdroj: Eurostat, 2014p; vlastní zpracování

Vysvětlivky: BG – Bulharsko, CZ – Česká republika, EE – Estonsko, LV – Lotyšsko, LT – Litva, HU – Maďarsko, PL – Polsko, RO – Rumunsko, SI – Slovinsko, SK – Slovensko.

Tab. č. 6: Vývoj míry nezaměstnanosti ve vybraných státech ve věkové kategorii mezi 55 – 64 lety ve srovnání s EU – 27 v letech 2002 – 2012 (%)

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
EU-27	6,3	6,5	6,9	6,4	6,2	5,5	5,1	6,3	6,9	6,8	7,3
BG	15,0	11,6	10,2	8,6	7,9	6,8	5,5	6,3	9,3	8,8	10,4
CZ	3,9	4,4	5,4	5,2	5,3	4,6	3,9	5,7	6,5	5,8	5,8
EE	7,7	6,6	5,5	5,0	4,1	3,5	4,1	9,4	16,2	11,6	7,0
LV	9,9	9,1	9,5	8,1	6,6	4,4	6,2	13,4	15,6	14,9	14,7
LT	9,8	14,0	12,2	6,8	6,2	3,7	4,4	10,5	14,4	13,4	11,9
HU	2,9	2,9	2,9	3,9	3,9	4,2	5,0	6,3	7,8	8,7	7,9
PL	10,3	10,6	10,7	10,8	8,5	6,8	5,3	6,3	7,1	6,9	7,4
RO	1,5	1,9	3,3	2,4	2,6	2,3	2,5	3,0	3,3	3,7	3,4
SI	2,4	3,9	2,9	4,2	2,5	3,3	4,0	3,6	4,0	6,3	6,2
SK	16,1	12,6	16,1	13,4	9,8	8,2	6,4	7,7	10,1	10,1	11,2

Zdroj: Eurostat, 2014p; vlastní zpracování

Vysvětlivky: BG – Bulharsko, CZ – Česká republika, EE – Estonsko, LV – Lotyšsko, LT – Litva, HU – Maďarsko, PL – Polsko, RO – Rumunsko, SI – Slovinsko, SK – Slovensko.

PŘÍLOHA E

Tab. č. 7: Vývoj míry nezaměstnanosti ve vybraných státech dle úrovně vzdělání kategorie 0 – 2 ve srovnání s EU – 27 v letech 2002 – 2012 (%)

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
EU-27	11,6	11,7	12,3	12,2	11,8	10,9	11,6	14,9	16,1	16,7	18,6
BG	30,6	25,8	21,8	20,0	20,5	18,0	14,9	15,8	23,1	26,9	28,5
CZ	20,6	22,1	26,2	27,0	24,8	20,4	19,4	24,4	25,3	24,6	28,8
EE	20,0	18,8	21,1	15,3	13,5	11,7	12,2	29,9	32,4	27,4	24,7
LV	24,0	17,6	16,6	15,8	14,9	10,8	14,6	31,4	32,3	30,0	27,4
LT	19,2	22,4	14,9	15,1	10,6	7,7	13,7	30,9	41,3	40,2	36,2
HU	11,4	12,4	12,5	14,4	16,7	17,5	18,9	23,4	25,3	24,9	24,9
PL	28,1	28,0	30,3	29,0	23,7	16,5	12,8	15,4	18,3	19,1	20,3
RO	7,6	7,1	9,8	8,0	9,0	8,6	8,6	8,9	7,2	8,6	8,1
SI	9,4	11,2	10,1	10,2	8,4	7,4	6,6	9,5	12,5	14,4	15,7
SK	46,1	47,1	52,1	53,4	48,6	45,1	39,6	41,7	44,3	42,6	44,7

Zdroj: Eurostat, 2014l; vlastní zpracování

Vysvětlivky: BG – Bulharsko, CZ – Česká republika, EE – Estonsko, LV – Lotyšsko, LT – Litva, HU – Maďarsko, PL – Polsko, RO – Rumunsko, SI – Slovinsko, SK – Slovensko.

Tab. č. 8: Vývoj míry nezaměstnanosti ve vybraných státech dle úrovně vzdělání kategorie 3 – 4 ve srovnání s EU – 27 v letech 2002 – 2012 (%)

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
EU-27	9,5	9,5	9,6	9,3	8,3	7,0	6,5	8,4	9,1	9,0	9,6
BG	17,7	12,6	11,3	9,2	7,7	5,8	4,5	6,2	9,7	10,5	11,7
CZ	6,4	6,9	7,5	7,2	6,4	4,7	3,7	6,2	7,0	6,5	6,5
EE	10,3	12,5	10,7	9,3	6,3	4,9	5,9	16,1	19,6	13,0	10,7
LV	13,0	10,3	10,6	9,2	6,3	5,9	7,7	18,7	20,4	18,5	17,8
LT	14,5	13,8	12,8	9,4	6,5	5,1	6,7	16,4	22,0	19,2	16,7
HU	5,1	5,4	5,4	6,9	6,9	6,6	7,2	9,4	10,6	10,6	10,7
PL	21,2	20,9	20,4	19,2	15,0	10,3	7,6	8,8	10,6	10,5	11,0
RO	10,0	8,2	8,4	8,1	7,9	6,9	6,0	7,3	8,3	8,1	7,6
SI	6,1	6,3	6,1	6,9	6,6	5,0	4,4	6,4	7,6	8,7	9,2
SK	17,8	15,9	17,0	14,4	11,8	9,4	8,1	11,5	14,1	13,4	13,5

Zdroj: Eurostat, 2014l; vlastní zpracování

Vysvětlivky: BG – Bulharsko, CZ – Česká republika, EE – Estonsko, LV – Lotyšsko, LT – Litva, HU – Maďarsko, PL – Polsko, RO – Rumunsko, SI – Slovinsko, SK – Slovensko.

Tab. č. 9: Vývoj míry nezaměstnanosti ve vybraných státech dle úrovně vzdělání kategorie 5 – 6 ve srovnání s EU – 27 v letech 2002 – 2012 (%)

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
EU-27	4,7	5,0	5,1	5,0	4,6	4,0	3,9	5,0	5,5	5,6	6,1
BG	8,2	6,8	5,8	4,3	4,0	2,4	2,3	2,9	4,5	5,1	5,9
CZ	1,8	2,1	2,1	2,3	2,5	1,7	1,7	2,5	2,8	2,9	2,9
EE	4,7	5,4	6,0	4,0	3,3	2,5	3,0	6,4	9,5	8,2	6,2
LV	6,6	6,3	3,6	4,2	3,8	3,7	4,2	8,4	10,5	7,3	6,6
LT	6,8	6,4	6,8	4,1	2,6	2,1	3,0	6,1	7,8	6,3	5,7
HU	1,8	1,4	2,2	2,7	2,8	2,9	2,8	4,0	4,7	4,5	4,5
PL	6,6	7,1	7,3	7,2	6,0	4,7	3,8	4,4	5,0	5,3	5,7
RO	4,1	3,4	3,1	3,9	3,8	3,0	2,7	4,4	5,4	5,2	5,6
SI	2,5	3,8	2,8	3,2	3,3	3,3	3,4	3,2	4,3	5,0	6,1
SK	3,9	4,4	5,9	5,0	3,3	4,1	3,6	4,3	5,8	5,9	6,9

Zdroj: Eurostat, 2014l; vlastní zpracování

Vysvětlivky: BG – Bulharsko, CZ – Česká republika, EE – Estonsko, LV – Lotyšsko, LT – Litva, HU – Maďarsko, PL – Polsko, RO – Rumunsko, SI – Slovinsko, SK – Slovensko.

PŘÍLOHA F

Tab. č. 10: Vývoj dlouhodobé míry nezaměstnanosti ve vybraných státech ve srovnání s EU – 27 v letech 2002 – 2012 (%)

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
EU-27	4,0	4,2	4,3	4,1	3,7	3,1	2,6	3,0	3,9	4,1	4,6
BG	12,0	9,0	7,2	6,1	5,0	4,1	2,9	3,0	4,8	6,3	6,8
CZ	3,7	3,8	4,2	4,2	3,9	2,8	2,2	2,0	3,0	2,7	3,0
EE	5,4	4,6	5,1	4,2	2,8	2,3	1,7	3,8	7,7	7,1	5,5
LT	5,5	4,4	4,6	4,2	2,5	1,6	2,0	4,7	8,8	8,8	7,8
LV	7,4	5,9	5,8	4,2	2,3	1,2	1,1	3,2	7,5	8,0	6,6
HU	2,4	2,4	2,7	3,2	3,4	3,4	3,6	4,2	5,5	5,2	4,9
PL	11,0	11,1	10,3	10,3	7,8	4,9	2,4	2,5	3,0	3,6	4,1
RO	4,0	4,2	4,7	4,0	4,2	3,2	2,4	2,2	2,5	3,1	3,2
SI	3,5	3,5	3,2	3,1	2,9	2,2	1,9	1,8	3,2	3,6	4,3
SK	12,3	11,5	11,9	11,8	10,3	8,3	6,7	6,5	9,3	9,3	9,4

Zdroj: Eurostat, 2014k; vlastní zpracování

Vysvětlivky: BG – Bulharsko, CZ – Česká republika, EE – Estonsko, LV – Lotyšsko, LT – Litva, HU – Maďarsko, PL – Polsko, RO – Rumunsko, SI – Slovinsko, SK – Slovensko.

PŘÍLOHA G

Tab. č. 11: Zaměstnanosti v sekci B – E dle NACE Rev 2 ve vybraných státech v letech 2002 – 2012 (tis. osob)

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
BG	753	759	773	787	810	836	852	768	720	713	700
CZ	1 452	1 410	1 416	1 451	1 453	1 487	1 506	1 380	1 338	1 369	1 382
EE	143	149	160	155	150	146	150	129	124	137	132
LV	197	198	190	190	192	179	177	142	138	142	148
LT	286	291	284	293	293	296	299	260	219	223	230
HU	1 108	1 063	1 021	992	992	992	978	924	920	945	922
PL	:	:	3 205	3 314	3 466	3 634	3 785	3 607	3 404	3 459	3 455
RO	2 491	2 404	2 493	2 329	2 332	2 247	2 218	2 008	1 932	1 962	1 971
SI	266	260	258	254	250	252	251	229	216	216	214
SK	562	568	556	557	566	573	592	531	512	530	525

Zdroj: Eurostat, 2014m; vlastní zpracování

Pozn.: Data pro Polsko za roky 2002 a 2003 nejsou dle Eurostatu dostupná.

Vysvětlivky: BG – Bulharsko, CZ – Česká republika, EE – Estonsko, LV – Lotyšsko, LT – Litva, HU – Maďarsko, PL – Polsko, RO – Rumunsko, SI – Slovinsko, SK – Slovensko.

Tab. č. 12: Zaměstnanosti v sekci C dle NACE Rev 2 ve vybraných státech v letech 2002 – 2012 (tis. osob)

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
BG	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
CZ	1 309	1 277	1 281	1 319	1 324	1 360	1 375	1 255	1 215	1 247	1 259
EE	126	130	137	135	132	129	133	112	106	119	115
LV	172	174	166	166	169	155	152	118	117	121	126
LT	247	252	244	256	256	257	260	226	192	195	200
HU	997,5	959,5	920,5	888,7	887,1	891,8	884,8	828,6	819,5	848,9	828,9
PL	:	:	2 673	2 763	2 901	3 069	3 213	3 044	2 856	2 892	2 879
RO	2 122	2 067	2 158	2 018	2 022	1 949	1 900	1 715	1 602	1 633	1 647
SI	246	240	238	233	230	232	230	209	196	195	192
SK	491	504	495	496	506	516	538	480	462	480	477

Zdroj: Eurostat, 2014m; vlastní zpracování

Pozn.: Data pro sekci zpracovatelského průmyslu nejsou dle Eurostatu dostupná. Data pro Polsko za roky 2002 a 2003 nejsou dle Eurostatu dostupná.

Vysvětlivky: BG – Bulharsko, CZ – Česká republika, EE – Estonsko, LV – Lotyšsko, LT – Litva, HU – Maďarsko, PL – Polsko, RO – Rumunsko, SI – Slovinsko, SK – Slovensko.

Tab. č. 13: Zaměstnanosti v sekci F dle NACE Rev 2 ve vybraných státech v letech 2002 – 2012 (tis. osob)

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
BG	134	137	147	171	214	251	298	277	225	198	186
CZ	433	435	448	456	456	458	474	490	485	474	470
EE	39	43	46	47	59	76	73	50	37	46	47
LV	59	74	85	90	102	108	109	73	58	62	61
LT	91	105	115	131	148	172	166	122	87	85	89
HU	255	291	298	304	308	316	309	292	275	269	262
PL	:	:	797	840	915	1 047	1 212	1 281	1 221	1 246	1 211
RO	539	537	634	639	680	700	733	724	702	677	674
SI	67	67	66	68	73	82	92	91	83	73	68
SK	125	137	140	152	159	166	181	188	184	177	172

Zdroj: Eurostat, 2014m; vlastní zpracování

Pozn.: Data pro Polsko za roky 2002 a 2003 nejsou dle Eurostatu dostupná.

Vysvětlivky: BG – Bulharsko, CZ – Česká republika, EE – Estonsko, LV – Lotyšsko, LT – Litva, HU – Maďarsko, PL – Polsko, RO – Rumunsko, SI – Slovinsko, SK – Slovensko.

Tab. č. 14: Zaměstnanosti v sekci G – I dle NACE Rev 2 ve vybraných státech v letech 2002 – 2012 (tis. osob)

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
BG	690	716	759	802	831	866	891	912	909	891	863
CZ	1 177	1 190	1 159	1 182	1 210	1 228	1 258	1 271	1 274	1 269	1 273
EE	154	149	140	149	164	159	162	147	138	145	145
LV	258	260	264	284	302	310	303	263	254	245	240
LT	316	325	344	350	382	397	403	375	340	346	349
HU	973	968	966	1 002	1 008	1 019	998	978	1 005	1 001	1 001
PL	:	:	2 926	2 996	3 123	3 372	3 514	3 537	3 470	3 471	3 495
RO	1 595	1 552	1 622	1 580	1 638	1 661	1 756	1 747	1 715	1 765	1 805
SI	188	188	189	191	196	204	212	212	207	202	200
SK	507	520	517	530	556	574	595	595	586	597	599

Zdroj: Eurostat, 2014m; vlastní zpracování

Pozn.: Data pro Polsko za roky 2002 a 2003 nejsou dle Eurostatu dostupná.

Vysvětlivky: BG – Bulharsko, CZ – Česká republika, EE – Estonsko, LV – Lotyšsko, LT – Litva, HU – Maďarsko, PL – Polsko, RO – Rumunsko, SI – Slovinsko, SK – Slovensko.

Tab. č. 15: Zaměstnanosti v sekci J dle NACE Rev 2 ve vybraných státech v letech 2002 – 2012 (tis. osob)

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
BG	55	60	63	64	66	68	66	69	74	76	76
CZ	91	89	91	98	105	113	121	129	126	123	127
EE	12	10	12	15	15	14	15	14	13	17	18
LV	18	18	18	19	19	22	22	20	20	22	22
LT	17	15	18	20	20	23	26	25	22	26	28
HU	87	91	85	88	99	98	101	93	99	104	108
PL	:	:	218	216	253	286	297	316	300	299	315
RO	126	126	137	124	124	132	124	122	125	126	140
SI	18	19	19	20	21	23	24	25	25	25	26
SK	41	41	40	43	46	48	51	52	50	55	55

Zdroj: Eurostat, 2014m; vlastní zpracování

Pozn.: Data pro Polsko za roky 2002 a 2003 nejsou dle Eurostatu dostupná.

Vysvětlivky: BG – Bulharsko, CZ – Česká republika, EE – Estonsko, LV – Lotyšsko, LT – Litva, HU – Maďarsko, PL – Polsko, RO – Rumunsko, SI – Slovinsko, SK – Slovensko.

Tab. č. 16: Zaměstnanosti v sekci K dle NACE Rev 2 ve vybraných státech v letech 2002 – 2012 (tis. osob)

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
BG	334	34	37	42	45	52	54	60	63	66	64
CZ	85	81	82	80	84	87	91	92	91	92	95
EE	8	8	8	7	8	10	10	11	9	10	10
LV	14	15	16	17	19	20	22	19	17	17	17
LT	14	17	15	17	17	23	20	22	20	18	18
HU	79	77	84	85	89	90	97	97	95	97	94
PL	:	:	272	295	329	363	342	372	353	371	393
RO	89	92	100	93	101	102	98	92	92	99	96
SI	22	22	22	23	23	24	25	26	25	25	24
SK	35	35	34	34	36	38	41	41	40	41	42

Zdroj: Eurostat, 2014m; vlastní zpracování

Pozn.: Data pro Polsko za roky 2002 a 2003 nejsou dle Eurostatu dostupná.

Vysvětlivky: BG – Bulharsko, CZ – Česká republika, EE – Estonsko, LV – Lotyšsko, LT – Litva, HU – Maďarsko, PL – Polsko, RO – Rumunsko, SI – Slovinsko, SK – Slovensko.

Tab. č. 17: Zaměstnanosti v sekci L dle NACE Rev 2 ve vybraných státech v letech 2002 – 2012 (tis. osob)

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
BG	14	15	17	18	19	21	23	25	29	29	27
CZ	81	81	75	86	94	102	106	104	106	96	99
EE	14	13	10	10	10	10	10	9	10,0	10	10
LV	20	21	22	20	23	24	24	21	19	20	20
LT	11	9	8	11	13	10	12	12	13	13	14
HU	66	57	61	63	67	68	75	72	68	66	62
PL	:	:	146	136	123	129	143	156	168	164	147
RO	46	52	56	57	60	61	60	47	39	38	33
SI	3	4	4	4	4	5	5	5	5	5	5
SK	17	18	17	19	20	22	20	20	22	24	24

Zdroj: Eurostat, 2014m; vlastní zpracování

Pozn.: Data pro Polsko za roky 2002 a 2003 nejsou dle Eurostatu dostupná.

Vysvětlivky: BG – Bulharsko, CZ – Česká republika, EE – Estonsko, LV – Lotyšsko, LT – Litva, HU – Maďarsko, PL – Polsko, RO – Rumunsko, SI – Slovinsko, SK – Slovensko.

Tab. č. 18: Zaměstnanosti v sekci M – N dle NACE Rev 2 ve vybraných státech v letech 2002 – 2012 (tis. osob)

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
BG	136	156	171	176	187	200	221	230	225	227	230
CZ	361	357	358	374	384	403	415	421	424	418	430
EE	26	30	27	33	33	35	37	36	39	40	43
LV	39	42	46	48	54	66	66	59	54	59	70
LT	58	57	57	59	76	73	86	87	86	87	89
HU	203	230	252	260	257	268	295	288	289	301	309
PL	:	:	609	641	670	754	778	840	872	920	939
RO	216	206	253	255	266	275	275	315	304	322	322
SI	93	95	98	92	99	108	111	111	113	114	116
SK	137	135	146	161	164	176	182	190	190	199	214

Zdroj: Eurostat, 2014m; vlastní zpracování

Pozn.: Data pro Polsko za roky 2002 a 2003 nejsou dle Eurostatu dostupná.

Vysvětlivky: BG – Bulharsko, CZ – Česká republika, EE – Estonsko, LV – Lotyšsko, LT – Litva, HU – Maďarsko, PL – Polsko, RO – Rumunsko, SI – Slovinsko, SK – Slovensko.

Tab. č. 19: Zaměstnanosti v sekci O – Q dle NACE Rev 2 ve vybraných státech v letech 2002 – 2012 (tis. osob)

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
BG	581	591	588	560	610	613	581	575	546	537	544
CZ	840	840	834	857	858	874	897	888	883	874	859
EE	125	129	130	129	136	131	131	134	136	135	142
LV	194	195	197	199	201	206	207	191	178	182	184
LT	320	314	324	336	321	338	332	328	303	299	293
HU	837	886	886	863	868	869	830	853	883	850	876
PL	:	:	2 743	2 813	2 921	2 928	3 019	3 125	3 113	3 086	3 121
RO	827	825	882	889	1 010	1 060	1 083	1 115	1 117	1 114	1 102
SI	149	153	157	160	162	163	166	170	174	175	177
SK	452	455	449	441	444	445	449	450	454	454	449

Zdroj: Eurostat, 2014m; vlastní zpracování

Pozn.: Data pro Polsko za roky 2002 a 2003 nejsou dle Eurostatu dostupná.

Vysvětlivky: BG – Bulharsko, CZ – Česká republika, EE – Estonsko, LV – Lotyšsko, LT – Litva, HU – Maďarsko, PL – Polsko, RO – Rumunsko, SI – Slovinsko, SK – Slovensko.

Tab. č. 20: Zaměstnanosti v sekci R – U dle NACE Rev 2 ve vybraných státech v letech 2002 – 2012 (tis. osob)

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
BG	60	90	96	95	96	97	92	97	102	99	98
CZ	151	154	155	146	155	161	159	164	169	175	177
EE	25	26	25	29	32	34	29	26	26	24	26
LV	40	43	44	46	48	44	47	41	38	39	39
LT	36	41	37	42	40	41	55	55	47	50	53
HU	150	164	166	173	168	187	170	167	162	166	159
PL	:	:	374	379	429	425	448	460	466	447	454
RO	238	240	249	253	255	260	252	248	235	256	259
SI	28	28	29	29	29	30	32	33	33	33	33
SK	54	52	59	57	56	52	55	59	59	59	59

Zdroj: Eurostat, 2014m; vlastní zpracování

Pozn.: Data pro Polsko za roky 2002 a 2003 nejsou dle Eurostatu dostupná.

Vysvětlivky: BG – Bulharsko, CZ – Česká republika, EE – Estonsko, LV – Lotyšsko, LT – Litva, HU – Maďarsko, PL – Polsko, RO – Rumunsko, SI – Slovinsko, SK – Slovensko.

ABSTRAKT

ŘEHOŘOVÁ, M. *Dopady globální ekonomické krize na trh práce nových členských zemích EU*. Bakalářská práce. Plzeň: Fakulta ekonomická ZČU v Plzni. 97 s., 2014

Klíčová slova: nové členské státy EU, trh práce, ekonomická krize, dopady ekonomické krize, nezaměstnanost

Předkládaná práce se zabývá změnami na trhu práce vybraných nových členských států EU v důsledku globální ekonomické krize. Dopady ekonomické krize jsou zde analyzovány na základě zvoleného časového rozmezí mezi lety 2002 – 2012. Časoprostorová analýza dat Eurostatu o nezaměstnanosti ve vybraných státech EU a jejich NUTS 2 regionech prokázala, že ekonomická krize vedla k rozdílné intenzitě dopadů ekonomické krize, které jsou zřejmé z odlišného nárůstu míry nezaměstnanosti mezi těmito státy. Práce obsahuje několik částí. První část se zaměřuje na metodiku a odbornou literaturu, která byla pro práci využita. Druhá část analyzuje vývoj ekonomického růstu, který měl pozitivní vliv i na trh práce vybraných členských států EU. Třetí část podává přehled o změnách na trhu práce sledovaných států EU, které se projevíly po příchodu ekonomické krize. V závěru práce jsou pak identifikovány státy krizí závažně postiženými či státy ostatní s podobnými projevy v průběhu krize.

ABSTRACT

ŘEHOŘOVÁ, M. *Impacts of the Global Economic Crisis on the Labor Market of the New EU Member States*. Bachelor thesis. Pilsen: The Faculty of Economics, University of West Bohemia in Pilsen. 97 p., 2014

Key words: new EU member states, labor market, economic crisis, impact of the economic crisis, unemployment

The present task work deals with the changes in the labor market of selected new EU member states in consequence of the global economic crisis. The impact of the economic crisis is analyzed in the period of years 2002 – 2012. Spatio-temporal analysis of Eurostat data about the unemployment in selected EU countries and their NUTS 2 regions showed that the economic crisis had a different impact, which is evident from a different increase in the rate of unemployment in these countries. The work is divided into several parts. The first focuses on the methodology and literature, which was used for the job. The second part analyzes the development of economic growth, which has had a positive impact on the labor market of selected countries. The third part gives an overview of changes in the labor market of selected EU countries, which appeared in consequences of the economic crisis. As a conclusion of the task work is an identification of states, whose labor market was severely affected by the economic crisis and where is possible to notice similar symptoms of the crisis.